MEDYA GÜNEŞİ

Haber –Yorum Gazetesi 1-15 Mayıs '94 Sayı: 49 Yıl: 7 12.000 TL

1'ê Gulanê pîroz be!

1'ê Gulanê nakokiya nava kedkar û kedxwaran e. Heta ku kedxwarî û bindestî ji rûyê dinyê ranebe, wê têkoşîna navbera çînên kedkar û sermayedaran jî hebe û rojên wekî 1'ê Gulanê jî, wê bên bibîranîn û pîrozkirin. Yanî têkoşîna li dijî kedxwarî û bindestiyê bi rûdana kedxwarî û bindestiyê destpêdike û heta ev neheqî li holê be wê her berdewam be. Çawa ku kedxwar û zordar dixwazin, wek sembola vê têkoşînê, 1'ê Gulanê qedexe bikin û nehêlin bê pîrozkirin, wê karker û gelên bindest jî bixwazin wê pîrozbikin û bidin jiyandin.

■ Rûpel: 8

Susmak cesaret vermektir

"Faili meçhul"lere alışmayalım!

Kürdistan kırsalını insansızlaştırarak 994 yerleşim birimini yakıp yıkan devlet, kentlerde de "faili meçhul" cinayetlerle Kürt insanının yaşamını karartıyor. "Faili meçhul"ler karşısında ilk dönemlerde halkda oluşan tepkinin ve müdahaleciliğin, zamanla yerini vahşice işlenen cinayetler karşısında kanıksamaya bırakmış olması ise, istimle gelen asıl büyük tehlike oluyor.

■ Sf. 4'te

- DEP'te yeni parti hazırlığı.....3
- Biz bu yasayı 70 yıldır tanıyoruz.....4
- Legal Parti tartışmasında Kürt fobisi.....12
- Pirîsk: DDKD Dibistana kadiran.....13
- ANC Pogramında G. Afrika.....14
- Kürt sorunu ve Türkiye'nin geleceği.....10

Askeri "çözüm"ün Güney Kürdistan boyutu

Tampon bölge mi?

❑ Türkiye, Kuzey'i giderek daha fazla Güney'e bağlayan politik bir eksende sonuç almaya yönelik girişimlerde bulunuyor. Türk ordusu, Güney'de tampon bölge oluşturma çabasında.

❑ Kuzey'de askeri metodlarla çözüm almaya çalışan TC, Güney Kürdistan'da da Kürt otoritesini yıkmaya çabalıyor.

❑ "Kuzeylilik", "Güneylilik" bilinci, ulusal-ülkesel parçalanmışlığa son verilmesinin önündeki tehlikeli bir yanılsamadır. Parçalanmışlığın bilinç düzeyinde yeniden üretilmesinin önüne geçilmelidir.

■ Sf. 2'de

YEKBÛN Merkez Komitesi:

Legal siyasal mücadele ulusal kimlikle sürdürülmeli

"Merkez Komitemiz, bir yandan legal Kürt partisi için çalışmalar yürütürken, öte yandan da yaşanan siyasal koşulların önümüze getirebileceği farklı seçeneklere de kapalı olunmaması gerektiğine inanıyor. Fakat, en geniş güçlerle legal alandaki siyasal birliğin, her ne pahasına olursa olsun kendini tek bir partiyle sınırlama anlamına gelmemesi gerektiği de bilinmelidir."

■ sayfa 3

Dün gerekliydi, bugün zorunlu:

Sosyalist Birlik

Sosyalistlerin devrimci temellerde birliği bugün ciddi bir gereksinim ve zorunluluktur. O halde fazla zaman kaybetmeden hemen adım atmak için neyi bekliyoruz?

■ sayfa:. 5-6

1913'te Rojî Kurd'de yayımlanan bir yazı

Kürtlerde Kadın sorunu

Erkeklerimiz baştan başa koyu bir cehalet içinde mahsurdurlar. Kadınlarımız ise erkeklerimizin bu cahilane gururuna kurban olmuş, hem cahil hem de zavallıdırlar.

■ sayfa:. 9

www.arsiv.org

MEDYA GÜNDEMİ

Askeri çözümün Güney Kürdistan boyutu:

Tampon bölge

Kürt yurtseverliğinin, özellikle son yıllarda meydana gelen gelişmelerle açığa çıkan temel zaaflarından biri de ulusal-ülkesel parçalanmışlığa son verilmesinin önüne çıkabilecek tehlikeli bir yanılsama olan "yerel" bilinçtir. Daha açık bir ifade ile, "kuzeyli", "güneyli" vs. olma bilincidir. Ülke ve ulus gerçekliğimizdeki talihsiz parçalanmışlığın, bu biçimler altında bilinç düzeyinde yeniden üretilmesinin önüne geçilmelidir.

Türk devleti, Kürdistan sorunu konusunda Kuzeyi giderek daha fazla Güney'e bağlayan bir politik eksende, sonuç almaya yönelik girişimlerde bulunuyor. Türk ordusunun yaklaşık 20 gün önce başlattığı "sınır ötesi" operasyonun, öncekilerden farklı olarak Güney Kürdistan'da bir tür tampon bölge oluşturmayı hedeflediği, bizzat Türk Genelkurmay yetkilileri tarafından açıklandı.

Türkiye'nin öteden beri, hem Güney Kürdistan'daki gelişmeleri yakından kontrol ederek her an müdahale edebileceği bir konum yaratmak hem de Kuzey'deki gerilla etkinliğini engellemek amacıyla Güney Kürdistan'da bir tampon bölge oluşturmak istediği biliniyordu. Fakat bölgesel dengeler ve uluslararası konjonktür elvermediğinden bu güne kadar bu yönde somut bir girişimde bulunamamıştı.

Öte yandan Birleşmiş Milletler'in Irak'a uyguladığı ambargoya rağmen Türk dışişleri ile Irak yönetimi arasında yapılan görüşmeler sonucunda, Kerkük-Yumurtalık petrol boru hattında bulunan petrolün boşaltılarak Türkiye'deki rafinerilere taşınması kararlaştırıldı. İşlenecek petrolün Türkiye'de kullanılacağı ve bedelinin de Irak'ın Türkiye'ye olan borcuna mahsup edileceği ifade ediliyor. BM'nin ambargo kararında konuyla ilgili açık hükümler bulunmasına rağmen, petrol bedeli ile ilgili olarak Irak'a herhangi bir ödemede bulunulmayacak olması nedeniyle BM kararlarıyla bir çelişmenin sözkonusu olmayacağı iddia ediliyor. Ambargonun delinmesi anlamına gelen bu gelişme, batılı ülkelerden bugüne kadar herhangi bir tepki almış değil. Türkiye'nin Irak yönetimi nezdinde yaptığı bu girişimler, Körfez Savaşı'nda uğradığı zararı kısmen karşılama amacı taşıyor görünse de, meseleye salt bu açıdan yaklaşmak yanıltıcı olacaktır. Olayın, Türk tarafının iddia ettiği gibi ekonomik bir boyutu bulunsa da, özünde Saddam yönetimiyle siyasal diyalog yolunun açılması ve kurulan ilişki zemininin meşrulaştırılmasıyla Güney Kürdistan'daki federe hükümetin bu zemine çekilmesini hedefliyor.

Kısa bir süre önce, bazı Türk yetkililerin Barzani ve Talabani ile yaptıkları temaslarda, Saddam yönetimiyle görüşmeleri yönünde telkinde bulundukları konusunda bazı bilgiler basına yansımış, KDP ve YNK'nın Türkiye temsilcileri ayrı ayrı yaptıkları açıklamalarda, bu konunun gündemlerinde olmadığını, Saddam yönetimiyle herhangi bir görüşmelerinin olmadığını ve Kürt kamuoyunun böyle bir beklentisinin bulunmadığını ifade etmişlerdi.

Körfez krizinden sonra Güney Kürdistan'da oluşan fiili Kürt yönetiminin, batılı ülkelerin Ortadoğu ile ilgili politik rasyonelleriyle çakışan bir denge oluşturması nedeniyle BM tarafından koruma altına alınmasını Türkiye izlemek durumunda kalmışsa da, Güney Kürtlerinin devletleşmeyi andıran siyasal, sosyal, kültürel ve askeri kurumlarını oluşturmalarını hoş karşılamamıştır. Nitekim kısa bir süre içinde, Türkiye'nin koordinatörlüğünü yaptığı ve ilki Ankara'da yapılan Suriye ve İran'ın katıldığı zirveler düzenlendi. Bu toplantıların temel gündemini Güney Kürdistan'daki durum ve olası gelişmeler oluşturdu. Halen yürürlükte olan bu ittifakın amacı, katılımcı ülke yöneticilerinin de açıkça ifade ettikleri gibi, Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması ve Güney Kürdistan'da bağımsız bir Kürt oluşumunun engellenmesidir.

Verili koşullar doğrudan bir müdahale imkanı tanımadığından, Türkiye kendisi açısından istikrarsızlığı giderecek tek seçeneğin, Kürtlerin Saddam yönetimiyle merkezi devlet yapısı içerisinde birtakım haklarının güvence altına alınacağı bir anlaşmaya zorlanması olduğunu düşünüyor.

Güney Kürdistan'daki süreci yakından izleyebilmek ve inisiyatifi elden kaçırmamak amacıyla Güney Kürdistanlı liderleri üst düzey yöneticiler nezdinde kabul edip görüşen, Ankara'da ağırlayan devlet, gerçekte her fırsatta federe hükümetin otoritesini sarsan, hükümranlık haklarını hiçe sayan düşmanca girişimlerde bulunuyor ve son dönemlerde bu çabalarını yoğunlaştırıyor.

Tampon bölge oluşturma denemesi ve petrol boru hattıyla ilgili girişim, bir anlamda gelişmelere kayıtsız olunmadığının gösterilmesiyle, kendilerince de makul bulunacak Irak içinde bir çözüm sürecinin dayatılması amacını taşıyor.

Bir süre önce Ankara'da yapılan Çekiç Güç zirvesinde İngiliz, Fransız ve Amerikalı yetkililerle Güney Kürdistan'ın konumu ve geleceği ile ilgili bazı konularda anlaşmazlığa düştüğü biliniyor. Türkiye'nin tampon bölge ve petrol boru hattını işletme konularında aldığı tutumun, bu zirvede yaşanan anlaşmazlık konusunda mesajlar içeren bir kararlılık gösterisi olması da mümkündür. Batının Saddamlı bir çözüme yanaşmaması, mevcut durumun şimdilik böyle sürmesinden yana olduğunu gösteriyor.

Turgut Özal'ın, güney Kürtlerinin hamiliğine soyunmayı öne çıkaran yaklaşımı, kamuoyumuzun bir kesiminde, Türkiye'nin böylesi bir politikayla Kürtlerle barışabileceğine ilişkin bir yargının oluşmasına yolaçmıştı. Bugün izlenen politikalarla çok daha net bir şekilde görülüyor ki, TC'nin Kürt hamiliği, Kürd'ün boyun eğenini kucaklamayı öngörüyor. Ulusal değerlerine, kimliğine ve haklarına sahip çıkan kişilikli bir Kürtlükle karşılaştığında, güneyli ya da kuzeyli olmak bir şeyi değiştirmiyor; bildiğini okuyor Türk devleti. Bildiği ise, "Osmanlı'da oyun çok" anlamındaki Kürt atasözünde dile getirilen ve binlerce yıllık devlet yönetme deneyimi nedeniyle ustalıkla uygulanabilen hile ve entrikaya, komploculuğa dayalı husumet ve düşmanlıktır..

Kürt yurtseverliğinin, özellikle son yıllarda meydana gelen gelişmelerle açığa çıkan temel zaaflarından biri de ulusal-ülkesel parçalanmışlığa son verilmesinin önüne çıkabilecek tehlikeli bir yanılsama olan "yerel" bilinçtir. Daha açık bir ifade ile, "kuzeyli", "güneyli" vs. olma bilincidir. Ülke ve ulus gerçekliğimizdeki talihsiz parçalanmışlığın, bu biçimler altında bilinç düzeyinde yeniden üretilmesinin önüne geçilmelidir.

Kürtlere düşmanlıkta varlık bulan bölge yönetimlerinin, Kürtleri "iyi Kürt", "kötü Kürt" diye ayırmadıkları, işbirlikçi Kürd'e bile kesinlikle güvenmedikleri, dost görmedikleri bir gerçekse, bu gerçekte öğrenecek çok şey bulunmalıdır.Türkiye'nin Güney Kürdistan'la ilgili politikalarına bu gözle bakılmalı, güneyli ulusal güçlerimizle ilişkiler dayanışma ve işbirliği zeminine oturtulmalıdır.

Yerel seçimlerle tescil olunan, parti sisteminden tutalım parlamenter yapıya varıncaya kadar, temel sivil siyaset kurumlarındaki çözülmenin ekonomik depremle bütünleşmesi, bu kriz süreçlerinin dolayımsız öznesi durumundaki Kürdistan sorunu konusunda, devleti ve hükümeti rasyonel bir çizgide yeni arayışlara yöneltmiş görünmüyor. Tam tersine, klasik şiddet metodlarına yenileri de eklenerek kirli savaş sürdürülüyor. Kürt siyasal güçlerinin barış çağrıları reddediliyor.

Ulusal demokratik saflardaki bazı zaaf ve yanlışlıklardan yararlanarak özellikle son bir yıl içinde Kürdistan'da elde ettiği bazı sonuçları bir avantaj olarak değerlendirip şiddeti devam ettirme yönünde cesaretlenen devlet, öte yandan siyasal ve ekonomik krizin yarattığı sınırlamaların (Türkiye'de toplumsal muhalefetin de yükselebileceğini de hesaba katarak) ve uluslararası, bölgesel dengelerin elverdiği ölçüde, Güney Kürdistan'daki Kürt otoritesini yıkmaya ve Kuzey'de de askeri metodlarla sonuç almaya çalışıyor. Ancak, şiddetle ulaşılabileceği öngörülen "çözüm" uzak görünüyor. Çözülme ise, her gün yaşanan bir gerçek olarak, her gün yeni bir gelişme ile kendini deklare ediyor.

Siyasal kurumlar çözülüyor, ekonomik yapı çözülüyor, hükümet çözülüyor... Israr edilmesi durumunda, Türkiye'nin en köklü ve en güçlü siyasi partisi durumundaki Ordu'nun çözülmesi de kaçınılmaz olacaktır...

Tek koşul; ulusal güçlerimizin gerçekçi ve sürecin gereklerini kavrayan bir tutumla, ulusal birlik içinde direnişin yükünü omuzlamalarıdır.

MEDYA'dan...

DYP-SHP koalisyonu, hükümet etmekte en çok zorlandığı bir dönemi yaşıyor. "Milli mutabakat" hükümeti oluşturulması ile ilgili tartışmalar, çeşit çeşit Anayol formülü ile birlikte gündemden çıkmıyor. Karayalçın'ın "demokratikleşme paketi" Genelkurmay'ın askısında IMF, 5 Nisan kararlarını yetersiz bularak ek önlemler alınmasını istiyor ve "Stand-by" kapıda.

Türk ordusu Güney Kürdistan'da tampon bölge alıştırmaları yapıyor. Kuzey'de ise sivil yerleşim birimleri savaş uçaklarıyla bombalanıyor, faili meçhuller sürüyor, ulusal ve sosyalist basına yönelik saldırılar devam ediyor.

Bu sayımızda sözkonusu gelişmeleri belli boyutlarıyla okurlarımıza ulaştırmaya çalıştık.

Özgür Gündem gazetesinin DGM tarafından yayınının durdurulması üzerine, Gündem kadrosu yeni bir gazete ile direnişini sürdürüyor. **Özgür Ülke**'nin de yurtsever basın camiasında saygın bir yer edineceğine inanıyoruz. Halkımız, değerlerine sahip çıkan, özlemlerini ve taleplerini dile getiren ulusal basınımıza sahip çıktıkça; hiçbir baskı ve saldırının, cezaların, kapatma kararlarının bizleri susturamayacağını gösteren somut bir örnektir Özgür Ülke. Ülke'ye, yayın yaşamında ve mücadelesinde başarılar diliyoruz.

Kürt ve gazeteci olmanın ağır yükünü omuzlamaya çalışan ulusal basınımız, Nisan ayında yayına başlayan yeni bir dergi ile kucaklaştı: **Stêrka Rızgari.** Stêrka Rızgari'ye zorlu geçeceği deneyimle sabit olan yayın yaşamında başarılar diliyoruz. Stêrka Rızgari çalışanları, ilk sayılarının toplatılmasıyla DGM koridorlarını aşındırmaya başladı bile.

Bu arada, gazetemizin yönetiminde önemli bir değişiklik oldu. Gazetemizin sahip ve sorumlu yazıişleri müdürlüğünü yürüten **Nusrettin Yüksekkaya**, görevini Murat Yeşilırmak arkadaşımıza devretti. Nusret arkadaşımıza bu zor görevi üstlenerek yaptığı katkılardan dolayı teşekkür ediyor, çalışmalarında ve mücadelesinde başarılar diliyoruz.

Sahip ve yazıişleri müdürlüğünü üstlenen **Murat Yeşilırmak** arkadaşımıza, en iyi şekilde yürüteceğine inandığımız görevinde başarılar diyor ve aramıza hoşgeldin diyoruz.

Geçen sayımızın da toplatıldığını belirtmeye gerek var mı?

Dostlukla...

YEKBÛN Merkez Komitesi:

"Legal siyasal mücadele ulusal kimlikle sürdürülmeli"

Haber Merkezi- **YEKBÛN (Kürdistan Birleşik Halk Partisi)** Merkez Komitesi, Nisan ayının ilk haftasında yaptığı genişletilmiş toplantıda, ülkemizde, bölgede ve dünyada meydana gelen gelişmeleri değerlendirerek çeşitli kararlar aldı. **YEKBÛN** MK, toplantıda yapılan bazı değerlendirmeleri ve alınan kararları bir bildiri ile kamuoyuna açıkladı.

"YEKBÛN Merkez Komite toplantısı sonuç bildirisi" başlıklı açıklamada, 27 Mart yerel seçimleri öncesinde yoğunlaştırılan 'kirli savaş'ın bugün de sürdüğü belirtilerek, DEP'in ve diğer yurtsever kişi ve kurumların seçim sürecinde maruz kaldığı baskılara değinildi ve herşeye rağmen Kürdistan'da seçimlere katılımın düşük olmasının Kürt halkının duyarlılık ve kararlılığını gösterdiği vurgulandı. Bildiride, seçimler konusunda şu ifadelere yer verildi: "DEP üst yönetiminin seçimlere ilişkin tutumlarını bir bütün olarak değerlendiren MK, bazı çevrelerin dar grupçu ve benmerkezci kimi tutumlarının da devletin planlı ve sistemli politika ve engellemelerine uygun gerekçeler hazırladığını, ulusal işbirliği ve diyalog sürecinin gereklerine uymayan ısrarlı dayatmalar nedeniyle seçimler öncesinde bazı olanakların verimli kullanılmadığını belirtti."

Kürdistan sorunu ile ilgili olarak son dönemlerde meydana gelen siyasi gelişmeleri ve Avrupa Parlamentosu'nun Kürtlere özerklik isteyen kararını yetersiz fakat olumlu bir gelişme olarak değerlendiren **YEKBÛN** MK, bildiride, TC yönetimini Kürt ulusunun kendi geleceğini özgürce tayin edebileceği siyasal koşulların yaratılması ve Kürt ulusal haklarının uluslararası güvenceye kavuşturulması için gerekli adımları atmaya çağırarak şu değerlendirmeyi yaptı: "Merkez Komitemiz, TC imha ve inkar politikalarından vazgeçmedikçe, sorunun demokratik kalıcı çözümü için uygun koşullar yaratılmadıkça şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da meşru yol, yöntem ve araçlarla ulusal kurtuluş mücadelemizin boyutlandırılacağını; partimizin de üstlendiği tarihsel misyona uygun olarak üzerine düşenleri yerine getireceğini belirtir."

Ulusal Demokratik Cephe Platformu çalışmalarının da değerlendirildiği bildiride, **YEKBÛN** Merkez Komitesi'nin Program dışındaki diğer belge ve bazı konulara ilişkin sorunları ele aldığı ve cephe çalışmalarının en kısa sürede netleştirilmesi için yoğun girişim ve çabaların başlatılmasını, tıkanan konular da dikkate alınarak çözümleyici önerilerin sunulmasını kararlaştırdığı belirtildi.

Kürdistanlı sosyalistlerin birliği konusunda, **YEKBÛN**'un görev ve sorumluluk bilinciyle hareket ederek Ekim 1993'te değişik platformlarda birlik çalışmalarını sürdüren siyasal güçlere çağrıda bulunduğu ifade edilen bildiride, birlik çalışmaları ile ilgili olarak şu bilgilere yer verildi: "Belli aralıklarla yaklaşık bir yıldır YEKBÛN, RNK/KUK ve TSK arasında delegasyonlar düzeyinde süren görüşmeleri değerlendiren MK, sosyalist siyasal birliğin temel ilkelerine ilişkin olarak her üç tarafın delegasyonlarınca hazırlanan ortak metni onayladı ve birlik sürecine ilişkin yeni bazı kararlar aldı. Çağrı yapılan diğer kesimlerden şimdiye kadar herhangi bir somut yanıtın gelmemesini de dikkate alan MK, farklı alanlarda süren çalışmaları gözönünde bulundurarak kimi öncelikleri tespit etti, gelişmelere göre öneriler sunmayı kararlaştırdı."

Kürt ve Kürdistan sorununun demokratik ve kalıcı çözümü için verilen mücadelenin legal siyaset alanında da ifadesini yeterince bulacak şekilde örgütlendirilebilmesi ve bu temelde sorunun güncelleştirilmesinin öteden beri **YEKBÛN** tarafından savunulan bir görüş olduğuna değinilen bildiride, legal parti konusunda şöyle denildi: "Partimiz, bu perspektiften hareketle, legal bir Kürt partisinin hem ulusal demokratik mücadelenin farklı alanlarda yoğunlaştırılması, hem de bunun ulusal bir kimlikle sürdürülmesinde önemli rol oynayacağı inancındadır. Merkez Komitemiz, böylesi bir partinin kurulabilmesi için anlaşma sağlanabilecek en geniş Kürdistani ulusal demokratik güç ve tek tek şahıslarla görüşme ve tartışmaların hızlandırılmasını kararlaştırdı.

Partimiz, kuruluşundan bu yana bazı çevrelerin dargrupçu, ulusal işbirliği ve diyalog sürecine aykırı tutumlarına sahne olan DEP'in, hem bu tür tutumlardan arındırılması, hem de sürece daha aktif müdahalelerde bulunması için DEP'te varolan çabaları destekliyor. Gelişmelere göre, partimiz gereken tutumları almaya kararlıdır. Merkez Komitemiz, bir yandan legal Kürt partisi için çalışmalar yürütürken, öte yandan da yaşanan siyasal koşulların önümüze getirebileceği farklı seçeneklere de kapalı olunmaması gerektiğine inanıyor. Fakat, en geniş güçlerle legal alandaki siyasal birliğin, her ne pahasına olursa olsun kendini tek bir partiyle sınırlama anlamına gelmemesi gerektiği de bilinmelidir."

Kürdistan'ın diğer parçalarındaki gelişmelerin de değerlendirildiği bildiride, bölge devletlerinin halkımıza yönelik, yıldırma, sindirme ve imha etme politikalarına karşı halkımızın ve ülkemizin özgür ve bağımsız geleceği için mücadele eden ulusal demokratik güçlerin desteklendiği vurgulanarak "Türkiye, İran ve Suriye devletleri arasında belli aralıklarla yapılan ve temel konusunu Güney Kürdistan Federe Devleti'nin, oluşturduğu toplantıları, halkımızın özgür iradesine müdahale olarak değerlendiren partimiz, Türkiye'nin Güney Kürdistan'daki Zelê ve Behdinan, İran'ın yine Güney Kürdistan'ın sınır bölgelerine yönelik hava ve kara saldırılarını kınıyor. Başta ikili ambargo olmak üzere binbir türlü ekonomik, siyasal ve toplumsal sorunla karşı karşıya olan Güney Kürdistan Federe Devleti'nin sadece o parçada yaşayan halkımızın değil, tüm Kürt ulusunun kazanımı olduğuna inanan partimiz, bu inançla bütün Kürdistani sosyalist, devrimci ve yurtsever parti ve örgütleri, tek tek şahısları daha duyarlı olmaya çağırıyor" denildi.

Dicle, Alınak, Zana, Türk, Sakık ve Doğan hala tutuklu

DEP'te yeni parti hazırlığı

❐ PM üyesi Melik Aygül ise, PM toplantısında Kürt kimlikli bir parti kurma tartışması yapıldığını ancak çoğunluğun kararıyla, Kürt çevreleri ve diğer kesimlere açık Türkiyeli bir parti kurulmasına karar verildiğini belirtti. PM, yeni parti kurma çalışmaları konusunda Merkez Yürütme'yi görevlendirirken MY, bu çalışmalar için bir komisyon oluşturdu. Tutuklu 6 Kürt parlamenter yaptıkları basın açıklamasında, DGM'nin komplo peşinde olduğunu belirtiler.

Haber Merkezi- DEP Parti Meclisi, 18 Nisan'da yaptığı toplantıda, DEP'in kapatılma ihtimalini gözönünde bulundurarak, yeni bir parti kurma çalışmalarına başlama kararı aldı. DEP PM, Anayasa Mahkemesi'nin DEP hakkında kapatma kararı vermesi durumunda yöneticilerinin "siyaset yasağı" kapsamına girmesini önlemek üzere 10 il yönetimini görevden aldı.

PM, yeni parti kurma çalışmaları konusunda Merkez Yürütme'yi görevlendirirken MY, bu çalışmalar için bir komisyon oluşturdu.

DEP Genel Başkan Yardımcısı **Kemal Bilget** tarafından gazetemize yapılan açıklamada, komisyonun bir çalışma programı belirlediği, tüzük ve programın hazırlanması ile ilgili çalışmalar yaptığı öğrenildi.

Devletin anti-demokratik yasa ve uygulamalarla Kürt halkını demokratik alanlarda alternatifsiz bırakma çabalarına karşı, Kürt halkının demokratik mücadelesini legal alanda yükseltecek, adıyla, programıyla Kürt kimlikli bir partinin kurulması konusundaki tartışmalar sürerken DEP yönetiminde ağır basan görüşün, yeni kurulacak partinin demokratik bir kitle partisi olması ve Türkiye'ye hitap etmesi yönünde olduğu öğrenildi. DEP'in kısa adının değişmeyeceği ve kurulacak yeni partinin adının Demokratik Emek Partisi olacağı belirtiliyor. "Türkiyeli parti" görüşünü savunanlar Kürt kimlikli bir partinin kurulması koşullarının bulunmadığını, kurulacak partinin "kitlelerin partisi", "tüm demokrasi güçlerinin partisi" olması gerektiğini vurguluyorlar.

DEP yönetimi, DEP'in kapatılmasına ve olası siyaset yasağına karşı Diyarbakır, Batman, Muş, Ağrı, Siirt, Bingöl, Van ve Iğdır örgütlerini görevden alırken, Genel Başkan Yardımcısı **Kemal Bilget**, milletvekilleri dahil parti yöneticilerini yeni sürece katacaklarını vurguladı. **Bilget**, genel başkanlık konusunda da henüz bir kararın bulunmadığını ve başkanlıkla ilgili basına yansıyan bilgilerin yanlış olduğunu kendisinin de bu konuyu merak ettiğini, fakat şimdiye kadar başkanlık için belirlenmiş bir isminin bulunmadığını belirtti. **Bilget**, yeni parti kurma çalışmalarını olgunlaştırmaya çalıştıklarını öne sürerken, HEP ve DEP deneyimlerindeki olumlulukları yeni parti sürecine taşımaya çalışacaklarına dikkat çekti.

Daha önce DEP'te yeralıp ayrı bir parti kurma çalışmalarının içinde olanların, yeni DEP'e yönelik tavırlarının ne olacağı sorusuna Bilget, bu konuda bilgim yok şeklinde cevap verdi.

Yeni kurulacak parti konusunda görüşüne başvurduğumuz PM üyesi **Melik Aygül** ise, PM toplantısında Kürt kimlikli bir parti kurma tartışması yapıldığını ancak çoğunluğun kararıyla, Kürt çevreleri ve diğer kesimlere açık Türkiyeli bir parti kurulmasına karar verildiğini belirtti. **Aygül**, genel bir çağrı yapacaklarını ve yeni süreçte her kesimden insanın kendine yer bulacağı yeni bir oluşum düşündüklerini ifade etti. **Melik Aygül**, HEP ve DEP deneyimlerini de gözönüne alarak yeni kurulacak partinin tüm yurtsever Kürt çevrelerinin temsil edileceği dengeli bir yönetim oluşturulmasını istediklerini belirtti. Genel Başkanlık konusunda **Hatip Dicle** adının geçtiğini ancak, bu konuda henüz kesinlik bulunmadığını belirten Aygül, Kürt halkının yetişmiş siyasi kadrolara duyduğu ihtiyacın gözönünde bulundurulması gerektiğini ancak, Hatip Dicle konusunda öteden beri devam eden tartışmaların bugün de gündeme gelebileceğini kaydetti.

Bu arada basına bir açıklamada bulunan DEP Genel Başkan yardımcılarından **Bahattin Günel**, yeni partiyi Mayıs ayının ilk yarısında kurma noktasında bir takvim izlediklerini vekurulacak partinin ismi konusunda gelen öneriler üzerine, Demokratik Emek Partisi (DEP) ile Demokratik Halk Partisi (DHP) isimleri üzerinde tartıştıklarını belirtti. **Günel**, kurulacak yeni partinin yapısına ilişkin ise, "Hem isim hem de program, 4 yıllık HEP ve DEP çizgisine uygun, Kürt sorununa öncelik tanıyan, demokrat ve sol nitelikleri taşıyacak" dedi.

Tutuklu Kürt milletvekillerinden açıklama

Öte yandan Kürt sorununa ve Kürdistan'daki gelişmelere ilişkin yaptıkları çeşitli açıklama ve beyanlardan dolayı, TBMM tarafında dokunulmazlıkları kaldırıldıktan sonra 17 Mart'ta tutuklanan ve hala Ankara Merkez Kapalı Cazaevi'nde bulunan biri bağımsız beşi DEP'li 6 Kürt parlamenter, yaptıkları basın açıklamasında, DGM'nin komplo peşinde olduğunu belirttiler.

DEP Genel Başkanı **Hatip Dicle**, milletvekilleri **Leyla Zana, Sırrı Sakık, Ahmet Türk, Orhan Doğan** ve bağımsız milletvekili **Mamut Alınak,** 24 Nisan 1994 tarihinde DEP Genel Merkezi aracılığıyla yaptıkları basın açıklamasında, gözaltı süresince, özel ve siyasi tüm yaşantılarının sorgulandığını vurgulayarak, *"Anayasa ve hukuku hiçe sayan DGM Savcılarının, birtakım odaklarla başladıkları komplo senaryolara yenilerini eklemek üzere Ankara DGM Savcılık karargahını Diyarbakır'a taşımış olduklarını basından öğrenmiş bulunmaktayız"* dediler.

Kürt parlementerlerin, Diyarbakır'a gönderilen DGM savcısı **Ülkü Çoşkun**'un itrafçı sanıklarla görüştüğü ve sanıklardan kendileri hakkında gerçek dışı delil, belge topladığı yönündeki kuşkularını da dile getirdikleri açıklamada, *"Görünen o ki, DGM savcıları ve işbirlikçileri, hukuksuz gözaltıyla başlayan ve haksız tutuklamayla sona eren bir süreci, hayali delillerle besleyerek, iç ve dış kamuoyundan gelen tepkileri bertaraf etmek amacıyla, yeni bir süreç başlatmış olmaktadırlar. Yani, toplanan deliller tutuklanmayı haklı kılmadığı için yeni deliller yaratılmaya çalışılmaktadır"* denildi.

Tüm bu anti-demokratik çaba ve çırpınışların asıl amacının, kendilerini yasa dışı bir örgütün üyeleri olarak kamuoyuna lanse etmek olduğuna dikkat çekilen açıklamada *"üçyüz seksendört saat süren gözaltı süresinde, bizleri sadece 12 saat sorgulayan savcılar ekibinin, hakkımızdaki fezlekeleri 27.11.1991 tarihinde, yani 910 gün önce düzenlemelerine rağmen, bu güne kadar dava açmamış olmalarını, başka bir biçimde izah etmek mümkün değildir"* denildi.

❐

Susmak cesaret vermektir

"Faili Meçhul"lere alışmayalım!

Haber Merkezi- Devletin Kürdistan'da yürüttüğü kirli savaşın bir parçası olan "faili meçhul" cinayetler durmak bilmiyor.

Silahlı-bombalı-satırlı saldırılarla işlenen cinayetler, hatta devletin polisi tarafından gözaltına alındıktan birkaç gün sonra işkence edilmiş ve kafasına tek kurşun sıkılmış vaziyette bir köprü altında, tarlada ya da yol kenarında bulunan insanların failleri resmi açımlamalara göre meçhul (!) oysa halktan insanların gözüyle, faillerin izi, Kontrgerilla- özel ordu, Hizbullah, TİT-MİT... ve devletin tepe noktasına kadar uzanıyor.

Kürdistan kırsalını insansızlaştırarak 994 yerleşim birimini yakıp yıkan devlet, kentlerde de "faili meçhul" cinayetlerle Kürt insanının yaşamını karartıyor. "Faili meçhul"ler karşısında ilk dönemde halkda oluşan tepkinin ve müdahaleciliğin, zamanla yerini vahşice işlenen cinayetler karşısında kanıksamaya bırakmış olması ise, istimle gelen asıl büyük tehlike oluyor.

"Faili meçhul" cinayetlerle devletin hedeflediği; Kürt insanlarının can güvenliğini ortadan kaldırmak ve dolayısıyla halkı sindirmek suretiyle sosyal, siyasal ve psikolojik baskı altında yılgınlığa itmek, çaresiz bir şekilde boyun eğdirip, teslim almaktır.

Türk basını, parlamentosu, hukuk ve üniversite çevreleri -sessiz kalmak onaylamaksa- bu cinayetler zincirinin, bir anlamda sorumlusu olmaktadır.

Vedat Aydın'ın cenaze töreninde ayağa kalkıp haykıran yüzbinler, olup bitenleri ölüm sessizliğinde izliyor. Sanki sadece katil kurbanı değil, aynı zamanda kurbanla birlikte yaşayanlarında bütün tepki ve duyularını öldürüyor.

TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu verilerine göre 1975'ten 1994'ün ilk 15 gününe kadar işlenen faili meçhul cinayetlerin sayısı 1775'i bulmuştur. Gerçek sayının çok daha fazla olduğu tahmin ediliyor. Büyük çoğunluğu son 3 yılda gerçekleşen bu cinayetlerin 1354'ü Kürdistan'da işlendi.

Diyarbakır'da 325, Mardin'de 213, Batman'da 204, Şırnak'ta 167, Bitlis'te 159, Elazığ'da 48, Tunceli'de 45, Muş'ta 39, Iğdır'da 35, Ağrı'da 34, Kars'ta 22, Urfa'da 18 ve Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı İstanbul'da 203, Adana ise 66 kişi "faili meçhul" cinayetlerle katledildi. Bu verilerde de görüldüğü gibi, "faili meçhul" cinayetlerin hedefi Kürt halkıdır. Devlet, Kürt insanının yaşamının her anını takibe alıp fişlerken bu cinayetlerin faillerini bilmiyor(!)

Faili meçhuller sürüyor

Son bir hafta içinde Diyarbakır ve Batman'da gerçekleştirilen silahlı-satırlı ve bombalı saldırılar sonucu 10 kişi yaşamını yitirirken 4 kişi de yaralandı. Saldırıların failleri yine "meçhul". 20-25 Nisan tarihleri arasında, Diyarbakır'ın çeşitli semtlerinde meydana gelen saldırılarda, **Nihat Baz** ve **Ahmet Aydın, M. Emin Güçlü, Davut Toprak** adlı şahıslar yaşamlarını yitirirken, **Hüseyin Akdemir, Hüsnü Harman, Mehmet Aydın, A. Mecit Çetiner** ve **Abdülsamet Özer** adlı kişiler de yaralandı.

Bağlar Kaynartepe mahallesinde Şölen Apartmanına gece saat 0.2 sıralarında 5 kişi oldukları sanılan kimliği belirsiz şahıslar bazı evlerin kapısını çalarak binada kimlik kontrolü yaptılar. 25 Nisan'da meydana gelen olayda, 16 nolu dairede oturan Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi 2. sınıf öğrencilerinden **Erdal Akdeniz** (20) ve **Bari Tekin** (20) adlı kişilerin kapılarını çalan kimliği belirsiz şahıslar, öğrencilerin kapıyı açmamaları üzerine kapıyı kırarak içeriye girdiler. Daha sonra Akdeniz ve Tekin'in ellerini ve gözlerini bağlayıp, kafalarına birer kurşun sıkarak öldürdüler.

Öte yandan Batman il merkezinin çeşitli semtlerinde 20-22 Nisan günleri arasında gerçekleşen silahlı saldırılarda da **Ahmet Özçelik** ve **M. Reşit Başar** adlı kişiler yaşamlarını yitirirken **Hacı Kopar** ve **Yaşar Tatar** adlı şahıslar da yaralandı.

Kürt siyasi hareketlerinden ortak açıklama:

İşgalci Türk ordusu derhal Kürdistan'dan çekilmelidir!

❑ Hevgirtin- KDP, KAWA, PKK, PRNK, PRK-Rızgari, PSK, RNK/KUK, Tekoşin a Sosyalist, TSK ve YEKBÛN İsveç komiteleri Türk ordusunun Güney Kürdis tan topraklarında sürdürdüğü askeri operasyonu kınadılar. Kürt basını üzerindeki baskıları da bir açıklama ile kınayan Kürt örgütleri, bu konuda aktif tutum alacaklarını belirttiler.

İsveç (Medya Güneşi)- Türk ordusunun Güney Kürdistan topraklarında 12 Nisan 1994 tarihinden beri sürdürdüğü askeri operasyon, Kürt siyasi hareketleri tarafından işgal hareketi olarak değerlendirildi.

Hevgirtin- KDP, KAWA, PKK, PRNK, PRK-Rızgari, PSK, RNK/KUK, Tekoşin a Sosyalist, TSK ve **YEKBÛN** İsveç komiteleri tarafından yayınlanan 20 Nisan 1994 tarihli bildiride, Türk ordusunun tüm uluslararası antlaşmaları ihlal ederek 50 bini aşkın askeri bir güçle Güney Kürdistan'ı fiilen işgal ettiği ve 600 km. lik bir alan üzerinde işgal hareketinin bütün vahşetiyle sürdüğü belirtildi.

Türk hükümetinin Kürdistan'da günlük yaşamı zindana çevirdiği, 994 köy ve mezranın boşaltıldığı ve bunlara hergün yenilerinin eklendiği belirtilen bildiride, TC devletinin, Kürt sorununun siyasi çözümü konusunda Kürt ulusal muhalefetinin bütün iyi niyetli girişim ve çabalarını cevapsız bıraktığı, imha ve inkar politikalarında ısrar ettiği belirtilerek şu görüşlere yer verildi: *"Kürt halkına karşı saldırıda TC yanlız değildir. Kürdistan'ı kuşatan sömürgeci devletler, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini bastırmada ittifak halindedirler. Ankara'nın geliştirdiği bu son saldırı da bu ittifakın somut bir göstergesidir. (...)*

Unutulmamalıdır ki, BM tarafından, Mayıs 1991'de alınmış olan 688 sayılı karar, Güney Kürdistan'ı 36. paralele kadar, Kürt halkına karşı olası bir saldırıyı önlemek amacıyla alınmıştır. Fakat, şu ana kadar başta TC olmak üzere sömürgeci devletler tarafından sistematik olarak saldırılar yapılmış, BM tarafından herhangi bir tepki gösterilmemiştir. BM'nin bu tutumu anlaşılır değildir."

Kürt basınıyla dayanışma çağrısı

Bu arada Kürt siyasi örgütlerinin İsveç komiteleri, yaptıkları başka bir açıklamayla da demokrasi ve insan haklarından yana olan tüm kişi ve kuruluşları, Kürt basınıyla dayanışmaya çağırdı.

TC devletinin Kürt halkına yönelik baskıcı politikasını "haçlı seferleri"ne benzeten 26 Nisan 1994 tarihli ortak açıklamada, Amnesty International'ın yıllık raporuna göre, gazeteciler için en tehlikeli ülkelerin başında Türk devletinin geldiği belirtildi. Kürt siyasi örgütlerinin İsveç komiteleri tarafından yapılan açıklamada, *" Şu anda cezaevlerinde özellikle Kürt, yüzlerce gazeteci bulunmaktadır.* ***Azadi, Deng, Hevdem, Medya Güneşi, Newroz, Newroz Ateşi, Özgür Halk, Serketin, Sterka Rızgari*** *ve* ***Welat*** *örneklerinde olduğu gibi onlarca kitap, bülten, dergi, gazete toplanmakta ve kapatılmaktadır. Bunun en son örneği, günlük* ***Özgür Gündem*** *gazetesinin Yargıtay'ca 15 gün süreyle kapatılmasıdır"* denilerek, demokrasi ve insan haklarından yana tüm kurum ve kuruluşlar Kürt basınıyla dayanışmaya, TC'nin anti-demokratik uygulamalarını kınamaya ve aktif tutum almaya çağrıldı.

Av. Eren Keskin yeni televiyon yasasını değerlendirdi:

"Biz bu yasayı 70 yıldır tanıyoruz"

"Ben Türkiye'de Kürt ulusal mücadelesinin dışında, "resmi ideolojiye temelden karşı çıkmayı" başarabilen toplu bir hareket belirmedikçe, bu tür yasaların çok kolay kabul göreceğine inanıyorum."

Türk hukuk sistemine, anti-demokratik baskıcı bir yasa daha dahil oldu. **"Radyo ve televizyonların kuruluş yayınları hakkında kanun"**, 20. 04. 1994 günü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Bugüne dek herhangi bir yasaya bağlı olmadan yayınlarına devam eden radyo ve televizyonlar, sonunda yasalarına kavuştular.

Yeni yasada, bizlerin yani "düşünce suçlularının" çok yakından bildiği hükümler ana temayı oluşturuyor. Yasanın 4. maddesi yayın ilkelerini düzenliyor.

Yayın ilkelerinin 1. fıkrası çok tanıdığımız bir ilkeyi tanımlıyor:

"Türkiye Cumhuriyeti'nin varlık ve bağımsızlığına, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne", "Toplumun milli ve manevi değerlerine" aykırı yayın yapılamaz. İlkeler devam ediyor. Ve ilkelerden biri de radyo ve televizyon yayınlarının Türkçe yapılması".

Evet, SHP bir yandan düşüncenin suç olmaktan çıkarılması gerektiğini savunurken, yeni yasaya olumlu bakıp onaylayarak bu konuda ne kadar "güvenilir" olduğunu da ortaya koyuyor. Yeni yasa "düşünceyi suç saymaya" devam ediyor.

Bundan sonra, artık bir Kürt aydınının veya bir Kürt siyasetçinin, ekranlara çıkıp görüşlerini ifade etmesi pek mümkün olmayacak. Ya da sadece havadan sudan konuşmalarla geçiştirilecek bu programlar.

Tabii, Türkiye aydını ve halkında "mücadele geleneği" yerleşmemiş olduğundan bu yasanın da "oturması" kolay olacak.

Örnek vermek gerekirse, **atv** televizyonu bundan bir süre önce **PKK** Genel Sekreteri **Abdullah Öcalan** ile gazeteci **Ragıp Duran**'ın yaptığı söyleşiyi yayınlayacağını açıklamasına rağmen, sanki hiç böyle bir açıklama yapmamış gibi, yayın gün ve saatini söylememişcesine, programı yayından kaldırmıştır. **atv** televizyonu ya kendi içinde sansür uygulamıştır ya da "emir büyük yerden" gelmiştir. Ama televizyon bu emri kabul etmiştir.

Yeni yasanın bir başka handikapı 5. maddede ifade bulan, "radyo, televizyon yayınlarını düzenlemek amacıyla bir üst kurul oluşturulmuş" olmasıdır. Bunun gerçek anlamı bir **"sansür kurulu"** niteliği taşımasıdır. Üst kurul üyeleri TBMM tarafından seçilecektir. Bu kurulda iktidar partilerinden 5, muhalefet partilerinden 4 kişi yer alacaktır. Üst kurul üyeleri 6 yıl için görev yapacak, ancak kurulun üçte biri 2 yılda bir yenilenecekkir.

33. maddeye göre, üst kurul yayın ilkelerine aykırı bulduğu yayını gerçekleştiren özel radyo ve televizyon kuruluşlarını önce uyaracak, ihlalin tekrarlanması halinde 1 yıla kadar yayınını durdurdurabilecek veya yayın iznini iptal edebilecektir.

Bu yasa karşısında radyo ve televizyon çevrelerinde en önemli eleştiri "yayın kurulu" ilkesine yapılmaktadır. Bugüne kadar hiçbirinden "düşünce suç sayılmaya devam ediyor" gibi bir eleştiri de duyabilmiş değiliz.

Türkiye, sansürcü zihniyete alışıktır. Resmi görüş dışında bir görüş, toplumun birçok kesimi (aydınlar ve işçi sınıfı da dahil) tarafından geliştirilemediğinden yasaya yönelik karşı çıkışlar "doğru bir mecra"ya giremiyor.

Sosyalist kesim ve çok küçük bir aydın kitlesinin de itirazları, seslerini duyuramıyor.

Ben, Türkiye'de Kürt ulusal mücadelesinin dışında, **"resmi ideolojiye temelden karşı çıkmayı"** başarabilen toplu bir hareket belirmedikçe, bu tür yasaların çok kolay kabul göreceğine inanıyorum.

Son olarak bir cümleyle düşüncemi ifade edeyim:

"Biz bu yasayı 70 yıldır tanıyoruz".

Yaralı gerillalara tedavi engeli

❑ Erzurum İHD eski şube başkanı ve DEP PM üyesi Melik Aygül, 8 yaralı PKK gerillasının, tutuklu bulundukları Erzurum Kapalı Cezaevi'nde tedavilerinin engellenmesini protesto etti.

Haber Merkezi- Erzurum'un Şenkaya ve Kars'ın Göle ilçesi kırsal kesiminde devlet güçleri tarafından yürütülen operasyonlarda ele geçirilen 8 yaralı PKK gerillasının, tutuklu bulundukları Erzurum Kapalı Cezaevi'nde tedavilerinin engellendiği öğrenildi.

Konuyla ilgili olarak bir basın açıklaması yapan Erzurum **İHD** eski şube başkanı ve **DEP** PM üyesi **Melik Aygül**, yaralı gerillalardan birinin iki, Zeki Koç'un iki ayağının da kesilmiş olduğunu, Muhammed İsmail, Nurullah Koç, Ayhan Koç, Cemal Nahacı, Siraç Tuğluk ve İshak Ancı adlı gerillaların ise kangren teşhisiyle ayaklarının kesileceğini belirterek, kurtarılma ümidi yitirilmediği halde bu kişilerin iyileştirilmeleri için ciddi bir çaba gösterilmediğini ifade etti. Yaralıların iyileştirilmeye çalışılmadan ayaklarının kesilmesini insanlık adına utanç verici bir olay olarak değerlendiren Aygül, tutsakların acil ihtiyacı olan antibiyotik ve diğer ilaçların zaman geçirilmeden karşılanmasını istedi.

Aygül, açıklamasında hipokrat yemini etmiş doktorları göreve çağırarak kitle örgütlerinin ve siyasi partilerin bu tür gelişmelere karşı tavır almaları gerektiğini belirtti.

Dün gerekliydi, bugün zorunlu:

Sosyalist Birlik

Sinan Doğru

Dünya Sosyalist Sistemi'nin çözülüşüyle birlikte, gerek dünya, gerekse Türkiye ve Kürdistan'da sosyalizmin elde ettiği mevzilerde büyük bir gerileme yaşandı. Sosyalizm, özellikle yaşanan sosyalist uygulamalar nezdinde büyük saldırılara maruz kaldı, kalıyor. Uluslararası alanda sosyalizmin yaşadığı bu bunalım, birçok boyutuyla tartışılmakta, çözülüşün nedenleri irdelenip netleştirilmeye çalışılmaktadır. Ama açıktır ki, uluslararası kapitalist-emperyalist sistemin yerleştirmeye çalıştığı "yeni dünya düzeni"nin henüz bir netleşmeye varamayışı gibi, sosyalist hareketin de bütünlüklü, sağlıklı bir netliğe ulaştığı söylenemez. Sorun birçok boyutuyla tartışılmaya devam ediyor. İlk hamlenin yenilgiyle sonuçlanmasının nedenleri, elbette ki bilimsel olarak netleştirilecektir. Tartışma, hangi boyutlarda sürerse sürsün, soruna objektif, eleştirel bir yaklaşımla yönelinmediği sürece sağlıklı sonuçlara varmak mümkün olmayacaktır.

Sosyalizmin tarihine, bugün yaşanan sorunlara ilişkin bakış açımız ne olursa olsun; sosyalizm zemininde, sosyalist bilimi geliştirme bazında yapılagelen tartışmalara önyargıdan uzak bir yaklaşımla yönelmemiz gerekiyor düşüncesindeyim. Geçmişte sosyalizme SSCB, Arnavutluk Çin ya da başka pencerelerden bakmış olan güçlerin bugün birbirlerine karşı, daha yapıcı bir tartışma içinde olmaları hem gerekli, hem de zorunludur. Sosyalizmin ve sosyalist güçlerin yoğun bir saldırıya maruz kaldıkları günümüzde, iç tartışmaları engellemeden, uluslararası "kapitalist mutabakat"a karış, "sosyalist mutabakat"a varılması bir zorunluluktur. Dün kimi siyasal oluşumlar arasında ciddi ayrılık nedeni olan sorunlar, oluşan yeni konjonktürde tek siyasal yapı içinde kalınarak da tartışılabilecek bir noktaya gelmiştir; ciddi bir ayrılık nedeni olmaktan çıkmıştır.

Sosyalistler olarak sorunlarımızı kendi içimizde tartışmayı sürdürürken, sosyalizmi "sulandırma"ya onu sosyaldemokrasi çizgisine geriletmeye çalışan düşünce ve politikalara karşı da duyarlılığı elden bırakmamak gerekiyor. Biz, emekle sermayeyi uzlaştırmaya çalışan bir "sosyalizm"i değil; düşünce ve politikada emeği savunan, devrimci bir sosyalizmi savunmak durumundayız. Elbette ki bunu dile getirirken, Kürdistanlı sosyalistler olarak omuzlarımızda duran öncelikli görev ve sorumlulukları da gözardı etmeden dünya görüşümüze uygun bir pratik sergilemeliyiz. Çünkü, geçmişte çok ciddi hata ve yanlışlıkların yapıldığı bugün daha iyi görülebilmektedir. Sosyalizm evrensel bir bilimdir. Bu bilim, ancak somut alanlarda yaşam buldukça evrenselliğini gösterir. Bu nedenle, sosyalizmin her ulus ve her konjonktürde alabileceği özgül konumlar dikkate alınmadan, dogmatik bir şekilde uygulanmaya çalışılırsa, sonuçta istenen olumlu noktaya varmak mümkün olmayacaktır. Bu yaklaşımdan hareketle, bizler herşeyden önce "Kürdistanlı sosyalist" kimliğimizi netleştirmeli, oluşturmalıyız. Bunu gerçekleştirdiğimiz oranda; ülkemizdeki mücadeleye etkin bir şekilde katılıp yön verdiğimiz oranda, temel enternasyonalist görevlerimizi de yerine getirmiş olacağız.

Sosyalizm hem bir kimlik, hem bir dünya görüşü, bir özlem olarak; hem de yol gösterici bir bilim olarak, hala insanlığın nihai ve gerçek kurtuluşunu ifade ediyor.

Sosyalizm, bugün de aslında insanlığın ezici çoğunluğunun nesnel özlemidir. Sosyalizm ancak en geniş emekçi kitlelerin katılımı, denetimi ve iradesine dayanan, demokrasiyi içine sindirmiş bir iktidar ile yaşama geçirilebilir. Üretenin aynı zamanda yöneten olduğu bir sistemi sosyalizm olarak algılayabiliriz

Kürdistan'da siyasal yelpazenin bugün almış olduğu biçim ve konumu daha iyi kavrayıp çözümler üretebilmek için geçmiş süreci objektif bir yaklaşımla irdelemek gerekiyor. Çünkü, bugün bir sonuçtur; dünün ürünüdür. Bugünü dün ile bağlantılı değerlendirdiğimizde, yarına, doğru politikalarla ulaşmak mümkün olacaktır.

Dünya sosyalist sisteminin çözülüşü, Kürdistan devrimini büyük ölçüde etkiledi. Geçmişte sosyalizm adına yola koyulmuş, ya da uluslararası arenada oluşan etkileşim sonucu, sosyalist görünme ihtiyacı hissedenler ile, sosyalizmi bir kimlik, bir dünya görüşü olarak savunanlar arasındaki ayrım yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladı. Bu gerçeklik, aynı zamanda sosyalist hareketin içinde boyveren suni ayrılıkların önemli oranda geçerliliğini yitirmesini de beraberinde getirdi. Kürdistan sosyalist hareketinin içinde gelişen ayrılıklar, büyük oranda bizzat ülke gerçekliğinin ürünü olan, iç dinamiklerin doğurduğu ayrışmalar değildi. Bugün, geçmiş sosyalist uygulamalara bakış açıları ne olursa olsun, en geniş kesimler biraraya gelme gereksinimi üzerinde tartışıyor; bunu temel bir ayrılık noktası olarak görmediğini dile getiriyor.

Oysa dün böyle değildi. Ulusal demokratik devrimin özgül sorunlarını, nesnel ve öznel gerçeklik ve ihtiyaçlarını hesaba katmadan ya da bu süreç bir nevi gözardı edilerek oluşturulan politikalar, pratikte daha uç yorumlara, ifadelere vardırılmıştı. Öyle ki, ulusal kurtuluş sürecinin ortak paydası olarak yurtseverliğin, ulusal demokratik niteliğin baz alınması gerekiyorken; pratikte birlik sorunu sosyalist olup olmamaya göre ele alınıyordu. Bu da sonuçta ciddi, sağlıklı bir ulusal demokratik politika etrafında biraraya gelmeyi engelleyen en önemli faktörlerden birini oluşturuyordu. Bu durum, programatik olarak ulusal demokratik devrimi öncelikli hedef belirleyip, buna uygun bir ulusal demokratik cepheyi savunanlarca da, pratikte sözünü ettiğimiz boyutta ele alındı; sorun sosyalist olup olmamaya indirgendi.

Kürt sosyalist hareketi, sosyalizmi Türk solundan ve öncelikle de onun gözlükleriyle öğrendi. Türkiye'de sosyalist oluşumların, Kürt ulusal gerçekliğinin inkarı ya da utangaça kabulü üzerinde şekillenmesi; Kürt hareketinin kendi dinamikleri üzerinde biçimlenmesinin "günah" sayılması ve bütün bunların sosyalizm adına yapılmasının Kürdistan'daki siyasal gelişim üzerinde tahrip edici bir etkisi oldu. Hatta Kürt hareketinin kendi kimliğiyle kendisini ifade etmesinde frenleyici bir rol oynadı. Ulusal kimliğiyle sosyalizmi Kürdistan'da savunan oluşumlar da, ideolojik-politik beslenme kaynakları büyük ölçüde yine Türk solu olduğu için, sonuçta yine de sosyalizmin tek boyutlu, ülke gerçekliğinden uzak, çarpık bir boyutta kavranmasına yol açtı. **Ulusal nihilizmin** Türk hareketi üzerinde ciddi etkileri oluştu. Kürt sosyalistlerinin, sosyalizm adına birçok ulusal konuda "milliyetçilik" damgasını yememek için yanlış, uç yorum ve politikalara yönelmeleri, Kürdistan'da geniş kesimlerin sosyalizme bakış açılarını olumsuz yönde etkileyen bir faktör oldu.

Birleşik Sosyalist Parti (BSP), Kürdistan ve dünyada yaşanan gerçeklikleri hesaba katan bir anlayış üzerine oturtulmalıdır. Geçmişteki sosyalizm uygulamalarına, sosyalist mücadelenin genel ve özgül tarihine bakış açıları farklı da olsa bu farklılığı kendi içinde tartışabilecek genişliği gösteren tüm Kürt sosyalistlerinin tek bir parti çatısı altında yer almalarının önünde ciddi bir engel yoktur. Dün ortaya çıkan birçok ayrılık nedeni, bugün hiçbir pratik önem taşıyamaz duruma gelmiştir.

SSCB, Çin, Arnavutluk ve diğer sosyalist ülkelerin gerek iç, gerekse uluslararası alanda izleyegeldikleri sosyalizm dışı kimi uygulama ve politikaların tek tek bu ülkelerden etkilenen Kürt sosyalistleri tarafından körü körüne yaklaşılması, soruna eleştirel bir gözle savunulması ve sonuçta bu tür olumsuzlukların pratik olarak açığa çıkması da kitleler arasında derin olumsuz etkiler yarattı.

12 Eylül faşizminin Türkiye devrimci sol hareketiyle, genelde Kürdistan ulusal demokratik güçleri özelde de Kürt sosyalistlerine yönelttiği saldırı ve alınan yenilginin de kitleler üzerinde büyük tahrip edici fonksiyonu oldu. Kürdistan bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin ağır yükünü ve öncülüğünü omuzlayan Kürdistanlı sosyalistlere karşı düşünsel, fiziksel, moral vb. her yandan yoğun bir bütünlüklü saldırı yapıldı. Bunun sonucunda alınan yenilgi kitlelerin sosyalizme bakış açılarınıa olumsuz etkiledi.

Madalyonun bir yüzünde bu gerçeklik varken, diğer yüzünde ise, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin ağır yükünü 20 yıldır omuzlarında taşıyan bir sosyalist hareket gerçekliği vardır.

1975'te Kürdistan'daki hareketin yenilgisiyle birlikte Kürt milliyetçiliği mücadeleyi ateşleyecek bir barut olma niteliğini yitirmişti ve bu barutu sosyalistler harekete kanalize etmişlerdi. Nitekim Kuzey Kürdistan'da '75 sonrası ulusal demokratik mücadelenin kitleselleşip politikleşmesinde temel güç sosyalistler olmuştur; milliyetçiliiği esas alan yaklaşımlar yer bulamamışlardır. Bu bile, bütün eksikliklerine rağmen, sosyalistlerin Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine yaptıkları katkının boyutunu göstermeye yetmektedir. Kürdistan'daki ulusal demokratik mücadelenin yükünü bugün omuzlamaya çalışan tüm siyasal güçler -sosyalisti ve sosyalist olmayanıyla- büyük oranda bu 20 yıllık sürecin ürünüdür. Elbette ki, 1965'ten sonra sürece müdahale eden TKDP'nin rolü de küçümsenemez; ama bir noktadan sonra o da ağırlıklı kesimiyle sosyalizm çizgisine yönelmiştir.

Kürdistan sosyalist hareketi, Kürt toplumunun politikleşmesinde, bilimle tanışmasında ana köprü misyonunu oynadı. Özünde burjuva demokratik bir nitelik taşıyan birçok **değer** Kürt sosyalistleri tarafından Kürt halkına ulaştırıldı. Dinin bir vicdan ve inanç özgürlüğü sınırlarını aşarak gerici kurumlaşmalara, feodal değer yargıları ve ilişkilere dayanak oluşturmasına karşı bilimsel temellerde ciddi bir mücadele verildi. Bu konuda dönemsel olarak, politik olmaktan uzak, halkımızın gerçekliğiyle çakışmayan birtakım tutumlar geliştiyse de, özünde toplumun demokratik, çağdaş bir bilinçle donatılmasında sosyalistler küçümsenemeyecek bir mesafe katettiler.

Kuzey Kürdistan'da değişik ayaklanmalarda ve örgütlenmelerde bağımsızlık talebi gündeme gelmiş ise de, örgütlülük temelinde ilk kez geniş kitlelere bağımsızlık bilinci Kürt sosyalistleri tarafından verilmiştirmürüsüz,

Evet, Kürdistan sosyalist hareketi, hataları, eksiklikleri, yanlışlıkları, doğruları, katkı ve yarattığı değerleriyle 20 yıldır ulusal demokratik mücadelede belirleyici rolü oynamaktadır. Uluslararası sosyalizmin gerilemesi, sistemin çözülüşü ve bunun Kürdistan'daki kimi öznel faktörlerle bütünleşmesi, geniş bir kesiminin sosyalizm saflarından kaymasına ya da sorunu dogmatik bir şekilde algılamış olanların gerçek kimliklerine kavuşmalarına yol açtı. Bugün Kürt toplumu ve siyasal oluşumları içerisinde herkes kendini "sosyalist" ya da "sosyalizme yakın" görme zorunluluğunu hissetmiyor. Yavaş yavaş milliyetçisiyle, liberaliyle, sosyal demokratıyla, dincisiyle, yurtsever devrimcisi ve sosyalistiyle Kürt hareketinde politik-düşünsel ayrışmalar belirginleşmeye başlıyor. Artık "sosyalistim" demek, düne nazaran daha ağır bir yüktür. Küçümsenemeyecek bir kesiminin sosyalizmden kaçtığı hatta karalamaya yöneldiği bir dönemde, Kürdistan bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinde sosyalist kimlikle varolmayı sürdürmek eskisi kadar kolay değildir; ama bir o kadar da gereklidir. O halde, Kürt sosyalistleri, yaşanan yenilgi ve alt-üst oluşları, yapılan hata ve yanlışlıkları yeniden değerlendirerek, geçmişten çıkarılacak dersler ışığında, dünyadaki yeni koşulları ve dengeleri de hesaba katarak; ulusal demokratik mücadelede daha güçlü, bir şekilde müdahalelerini sürdürmek için önyargısız bir şekilde biraraya gelip, daha etkin, güçlü bir sosyalist parti yaratmak göreviyle karşı karşıyadırlar.

Neden birleşik sosyalist bir parti?

Herşeyden önce bir noktayı netleştirmek gerekiyor. Her düşünce ve siyasal oluşumun, akımın dayandığı bir nesnel zemin vardır. Bunlar, kişi ya da yapılanmaların öznel iradeleri sonucunda ortaya çıkmış şeyler değildir. Sosyalizm, toplumun emekçi kesimlerinin sömürüsüz bir yaşam özleminin ürünü olan bir dünya görüşü ve yaşam tarzıdır. Aynı şekilde, diğer siyasal akımlar da belli bir sınıf ya da toplumsal kesimin çıkarlarının sonucu olarak biçimlenmiştir. Bu gerçeklik, tüm dünyada olduğu gibi, Kürdistan'da da geçerlidir. Yalnız, Kürdistan'ın özgül sömürge konumu, varolan siyasal-düşünsel akım ve oluşumların önüne, ülke ger-

➥

çekliğinden kaynaklanan özgül görevler koymaktadır.

Bu gerçeklikten hareketle, bugün Kürdistan'da ulusal demokratik mücadelenin, tüm taraflarıyla gerçek anlamda kendi ayakları üstünde durmasını istiyorsak, öncelikle her düşüncenin kendisini özgürce ifade edebilmesini ve kendi politik yapılanmasını yaratmasını savunmalı, hayata geçirmeliyiz. Sosyalistlere, dindarlara, milliyetçilere vs. güçlere, "kendi siyasal örgütlenmelerinizi fesh edin, tek bir yapıda birleşelim" çağrısında bulunmak bizleri tek parti anlayışına, Kürdistan'daki belli düşüncelerin özgür örgütlenmelerinin engellenmesine vardıracaktır. Yani PKK'nin uzun bir dönem Kürt ulusal demokratik güçlerine dayattığını, farklı bir şekilde dile getirmek anlamını taşışacaktır. Tüm siyasal akım ve düşünceler, bugünden parti ve örgütlerini oluştursunlar. Demokratik yarış bugünden başlasın. Bu yarış ile birlikte tüm ulusal demokratik güçler birbirlerinin siyasal-örgütsel kimliklerine ve varlıklarına saygı temelinde bir cephe içinde yer alabilirler, almalıdırlar. Yani, bütün örgütsel yapıların fesh edilmesine dayalı bir cephe partisi değil; varolan örgütsel yapıların cephesel birliği Kürdistan gerçekliğine denk düşmektedir.

İşte, Kürdistanlı sosyalistlerin kendi dünya görüşleri, politik kimlikleri ve örgütsel anlayışları temelinde, kendi partilerini oluşturmaları, bu nedenle hem doğal hem de gereklidir.

Ancak bugün Kürdistan'da sosyalist hareket bir bölünmüşlük içerisindedir. Bu bölünmüşlük dünya ve ülke ölçeğinde yaşanan çözülme ve yenilgi ile bütünleşince, sosyalist hareketin ulusal demokratik mücadelede daha etkin ve belirleyici bir rol oynanması önemli ölçüde engellenmektedir. Elbette ki, sürece yön verme, etkili güçlü bir müdahalede bulunma gibi bir kaygısı bulunmayan tek tek yapıların oluşturacağı birliğin niteliksel bir sıçrama yaratması beklenemez. Fakat, süreci daha etkin bir müdahale ile sağlıklı bir rotaya kaydırmanın ihtiyacını ve sorumluluğunu duyan sosyalist güçlerin devrimci temelde oluşturacakları birleşik partinin rolü ve önemi daha farklı olacaktır. Sorunun önem ve aciliyetini daha iyi hissedebilmek için öncelikle Kürdistan'da yaşanan somut gerçekliği objektif bir şekilde görmek ve kavramak zorundayız.

Kürdistan'daki açık savaş, hiçbir kural tanımaksızın kontrgerilla faliyetleri ile bütünlüklü bir şekilde sürdürülmektedir. Devlet, Kürdistan'da bir tampon bölge oluşturmak ve kırsal alanda da ya teslim alma ya da insansızlaştırma yönünde hiçbir çekince tanımadan saldırgan, işgalci adımlarını yoğunlaştırmaktadır. Köy koruculuğu ağının artık ilçelerde de etkili olmaya yönelmesi, çalışma alanlarını daraltıp, mevzilerinin elden gitmesine doğru bir süreç geliştirmeye başlamıştır. Şehirlerde konrgerilla saldırıları etkili olmakta, demokratik siyasal tüm legal mevzileri büyük oranda işlevsiz kılmaya çalışmaktadır. Dün "serihıldan"ların merkezi olan birimler bugün suskun, kitlesel desteğini yitirmiş ve büyük oranda devletin kontrolüne girme yönündedir. Kısacası, bir bütün olarak mücadelenin ivmesinde belli bir düşüş söz konusudur. Buna karşın, TC'nin bu ağır savaş yükünü kaldıramayacağı, 5 Nisan vs. "istikrar paketleri"nin de bunalımlarına çözüm getiremeyeceği açıktır.

Kürdistan sorunu artık uluslararası bir nitelik kazanmıştır. TC, eskisi gibi inkar ve gizleme politikalarıyla, Kürdistan gerçeğini örtbas edemiyor. Uluslararası platformlarda büyük bir sıkışma yaşamaktadır. Artık Kürt sorununun savaşla, katliamlarla çözülemeyeceği dünya ölçeğinde de bilince çıkmıştır. Avrupa ülkeleri Kürdistan'da TC'ye verdikleri silahların kullanılmaması için tutumlar almaktadırlar.

PKK, varolan yapısı, politikaları, anlayışı ile tek başına bu sorunun altından kalkabilecek, istenen olumlu kazanımları elde edebilecek bir konumda değildir. Ama, öte yandan da, kendisi dışındaki demokratik güçlerle birlikte bu yükü omuzlama, tüm ulusal güçleri bu sürecin birer bileşeni olarak görüp, onlarla birlikte ciddi bir hareketlilik yaratma yönünde samimi, ve gerçekçi bir tutum içinde de değildir. Bir yıldır süren cephe çalışmaları da bu anlamda düşündürücü veriler sunmaktadır. PKK'nin dışında ise, süreci belli ağırlıkta dönüştürecek, PKK'nin yanlışlıkları sonucu yarattığı bazı boşlukları devletent önce doldurabilecek, devlet de karşı kitlelerin tutunabileceği başka bir etkin gücün olmayışı da ayrı bir gerçekliğimizdir. İşte, sosyalistlerin birliğini acil ve zorunlu kılan öğelerden birisi de, sağlıklı bir perspektifle yol gösterecek, güçlü bir devrimci sosyalist oluşuma olan gereksinimdir. Bölük pörçük kadro ve potansiyel yerine, birleşik bir gücün etkisi daha farklı olacaktır.

Devlet eliyle palazlandırılan dinsel gericilik, Kürt kitleleri içinde Hizbullah vs. oluşumlarla tehlikeli bir şekilde kök tutmaya başlamıştır. Kürt toplumunun, din ve inanç özgürlüğü sınırlarını aşan çağdışı geriliğe, bir toplumsal sisteme yöneltilmeye çalışılması, bir tehlike olarak önümüzde durmaktadır.

Bir yandan ulusal demokratik saflarda yer alan İslami kesimlerle bir ittifak politikası geliştirilirken bir yandan da Kürt toplumunun sürüklenmek istendiği ortaçağ karanlığına karşı da sessiz kalınmamalıdır. İşte birleşik sosyalist partiyi gerekli kılan etkenlerden biri de bu gereksinimdir.

Sosyalistlerin devrimci temellerde birliği, bugün ciddi bir gereksinim ve zorunluluktur. O halde fazla zaman kaybetmeden hemen adım atmak için neyi bekliyoruz?

O halde "sosyalistim" demenin artık gerçekten de daha fazla yükümlülük getirdiği bir süreçte suni bölünmüşlükler, kadro dağınıklığı, ayrılığı gerektirmeyecek farklılıklardan dolayı ayrı oluşumlarda yer almalar, Kürt sosyalistleri için hem bir lükstür, hem de güçsüz, etkisiz , kitlelere gereken güveni veremeyen bir konumu uzun bir süre daha sürdürme anlamını taşıyacaktır. Bu nedenle tüm fedakarlıkları gösterip, birleşik sosyalist partiyi yaratma ve bunu olabilecek en geniş zeminde gerçekleştirmek artık bir zorunluluk ve tarihsel bir görevdir. Bugün YEKBÛNKUK ve TSK'nin tek bir örgütsel yapı içerisinde bir sosyalist birlik için anlaşmış bulunmaları çok sevindirici bir gelişmedir. Bu konuda atılan adımlar daha da geliştirilmeli, her türlü önyargı, gereksiz dayatma ve kuşkular bir tarafa bırakılmalıdır. YEKBÛN, KUK, TSK, KAWA, Tekoşina Sosyalist vs. oluşumların birleşmemeleri için bence hiçbir neden yoktur. Böylesi bir birliği sağlamak için gücümüzü azami ölçüde yoğunlaştırmalıyız.

Nasıl bir sosyalist birlik?

Birleşik Sosyalist Parti (BSP), Kürdistan ve dünyada yaşanan gerçeklikleri hesaba katan bir anlayış üzerine oturtulmalıdır. Geçmişteki sosyalizm uygulamalarına, sosyalist mücadelenin genel ve özgül tarihine bakış açıları farklı da olsa bu farklılığı kendi içinde tartışabilecek genişliği gösteren tüm Kürt sosyalistlerin tek bir parti çatısı altında yer almalarının önünde ciddi bir engel yoktur. Dün ortaya çıkan birçok ayrılık nedeni, bugün hiçbir pratik önem taşıyamaz duruma gelmiştir. O halde gerçekliğimiz bu iken, sosyalizmin belli konulardaki yorumlanışlarına farklı biçimde yaklaşılıyorsa da, temel sosyalist değerlere sahip çıkılması esas alınarak tek bir örgütsel-politik yapı içerisinde yer alınabilir.

BSP, programatik olarak, ulusal demokratik devrimi öncelikli hedef olarak ifade edebilmelidir. Ulusal demokratik devrim, bir cephe sorunudur. Kürdistan'ın kurtuluşu ve özgürlüğünden yana olan tüm toplumsal kesimlerin (işçi sınıfından, ulusal burjuvaziye kadar) ortak bir ulusal demokratik program etrafında toplanarak oluşturacakları ulusal demokratik cepheye (UDC), hem bir mücadele, hem de bir iktidar organı niteliği taşımalıdır. UDC'nin hedefi bağımsız, özgür, demokratik bir Kürdistan olmalıdır. Her siyasal güç gibi sosyalistler de dayandıkları toplumsal kesimlerin, cephede etkin ve öncü bir rol oynamaları için mücadele ederler. Ulusal demokratik devrimin gerçekleştirilmesiyle birlikte, özgür, demokratik bir seçimle Ulusal meclis oluşturulur. Bu süreçten itibaren sosyalistler ulusal demokratik devrimin (UDD) siyasal, toplumsal, ekonomik, kültürel vs. altyapısını oluşturma gereklerini yerine getirme çalışmasının bizzat içinde yer alan ve bu kazanımı, siyasal iktidarı seçim yoluyla kazanma hedefi başta olmak üzere sosyalist topluma yöneltmenin mücadelesini verirler. UDD'den sosyalist devrime geçişin biçim ve süreci ülkenin içinde bulunduğu özel ve nesnel durum ve bunun uluslararası süreçle bağlantılarına göre belirlenecektir. Her toplum biçiminin örgütlendirilmesinde olduğu gibi sosyalist toplumun kurtuluşu da aynı zamanda bir iktidar sorunudur. Bu da sosyalizmde çıkarı olan en geniş toplumsal kesimlerin katılım ve denetimine dayalı bir iktidar olmalıdır. Üretimden, emekten kopuk sosyalist demokrasiyi işletemeyen bir iktidar, sosyalizmi de kuramaz. Bu yaklaşımdan hareketle BSP, geçmişte olduğu gibi pratik olarak ya da kimi yorumlarıyla öncelikli hedef olarak Kürdistan'da sosyalist devrimi gerçekleşitirmeyi değil, ulusal demokratik devrimi önüne hedef koymalıdır. Nihai kurtuluşun da sosyalizmde olduğunu programında ifade edebilmelidir.

Kişilikli bir sosyalist oluşum, dünyadaki rüzgarların esişine göre kimlik değişimine ya da gizlenmesine gitmez; gitmemelidir. Dünyada emperyalist sistemin egemenliği vardır diye sosyalist kimliğimizi gizlemeye ya da bundan vazgeçmeye yönelik bir yaklaşım hem sağlıklı, doğru bir nitelik taşımaz; hem de "emperyalist sistemi ürkütmemek için" yarın daha başka birçok konuda verilebilecek tavizlerle alabildiğine geri bir konuma sürüklenmemize yol açabilir. Bu nedenle uluslararası koşulların değişimiyle, kendi kimliğimizden taviz vermemekle birlikte varolan değişiklikleri de hesaba katan, daha geniş, esnek ve çok yönlü kişilikli politika ve ilişkileri esas almaya, bu temelde yeni politik üretimlerde bulunmaya yönelmenin daha sağlıklı ve daha doğru bir yol olduğu inancındayım.

BSP, Kürdistan toplumunun yüzde 80 gibi büyük çoğunluğunu oluşturan işçi sınıfı, yoksul köylülük ve diğer tüm; emekçi kitlelerin çıkarlarını esas alan sosyalizmi bir bilim, bir kimlik, bir rehber ve bir yaşam tarzı olarak gören; Kürdistan'ın ulusal kurtuluşunu sömürüsüz, özgür, demokratik, insanca bir yaşama vardırma özlemi içinde olan en geniş kitlelerin örgütlü öncü gücüdür.

BSP, politik örgütlenme ve politik mücadeleyi esas alan, silahlı mücadele ve diğer tüm araç ve yöntemleri politik mücadeleye tabi kılarak onun ihtiyaçları doğrultusunda dönem dönem ön plana, dönem dönem geri plana gelecek şekilde organize eden bir yaklaşımla mücadele etmelidir. Kürdistan sorununun çözümünde barışçıl, demokratik, siyasal yol ve yöntemler esas istemimizdir. Fakat şiddeti dayatan bizzat sömürgeci devletin kendisidir. Bu anlamda ulusal kurtuluş mücadelesinde başvurulmak zorunda kalınan şiddet özünde bir meşru savunma aracıdır. Şiddet, fetişleştirilmeden ülkenin ve dünyanın içinde bulunduğu öznel ve nesnel koşullara göre biçimlendirilmelidir. Halk için verilen mücadelede şiddet halka yönelmemeli, ona zarar vermemelidir. Devletin şiddet anlayışı ile bizlerin şiddet anlayışı arasında net ayrımlar olmalıdır.

BSP, kitlelere sosyalizm bilinciyle birlikte kendi ulusal kimliği, dili, tarihi ve kültürünü tanıması, öğrenmesi ve geliştirmesi için yol gösterici olmalıdır. Geçmişte bu konuda yapılan hataları tekrarlamamalıdır. Ulusal bilincin kendi kimliğini kazanamayanların, sağlıklı bir sosyalizm bilinciyle donatılamayacağını bizzat kendi deneyimlerimiz yeterince bize göstermiştir. Dünyayı, evrensel insanlık değerlerini bilmek, tanımak mutlaka gereklidir ama kendisini tanımayan bu konuda bir çaba içinde olmayanların kişilik bulmaları da çok zordur. O halde hem Kürt hem sosyalist olabilmeyi öğrenmeli, insanlarımıza da bunu öğretebilmeliyiz. Dünyada ve ülkemizde gelişen yeni süreç dün biraraya gelmelerine imkansız gözüyle bakılan birçok kadro ve çevreyi aynı potaya getirmiştir. Değişik siyasal geleneklerden gelen kadroların kaynaşma ve aynı örgütsel kurallara uyum sağlamalarının zemini daha bir güçlenmiştir. Bu nedenle sosyalist güçlerin birliğini, uzun süreli birbirini tanıma, kaynaşma vs. bir tarihe bağlamak gereksizleşmiştir; sorunu uzatmaktan başka bir anlamı olmayacaktır. Sosyalistler, birliği örgütsel yapısı içerisinde, birlikte çalışarak da bu kaynaşmayı sağlayabilirler. Açıktır ki, ne koşullar ne de insanlarımız eski yapıdadırlar. Sosyalist güçler biraz daha cesaretli olmalı, birbirlerine güvenmelidirler. Geçen her gün, süreci yakalama ve yön vermekte kaybedilmiş bir halkadır.

Sonuç olarak

Bugün Kürdistan'da gelişen sürece halk ve ülke çıkarları esas alınarak, güçlü bir şekilde ayrı bir siyasal oluşumla müdahale etmek bir zorunluluk halini almıştır. Bu da, birleşik bir sosyalist partidir. Eğer, mücadelede dengeyi sağlayabilecek böylesi bir oluşum yaratılabilirse bu, Kürdistan'daki ulusal demokratik mücadelenin çehresini de önemli oranda değiştirecektir. Tüm sosyalist parti grup, örgüt ve kadrolar bu tarihsel sorumluluk ve bilinçle hareket etmelidirler. Dünün önyargıları, çelişkileri böylesi bir gelişime engel oluşturmamalıdır. Ve bu süreç hemen şimdi başlatılmalıdır ki birçok konuda geç kalmış olmayalım. Elbetteki, birlik çalışmaları ile oluşumların sürece müdahale çabaları paralel bir şekilde yürütülmelidir. Herşey birliğe endekslenmemelidir. Ama geniş güçü bir birliğin sağlanması durumunda moral, siyasal, kadrosal vs. açılardan önemli bir çekim merkezi oluşacağı da açıktır.

Bu gerçeklikten hareketle, bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm perspektifini ülke, dünya koşulları, iç ve dış dinamiklerin etkileri temelinde programlaştıran, politik mücadeleyi esas olarak silahlı mücadeleyi de politik mücadelenin ihtiyaçlarına tabi alarak yürüten; tüm ulusal demokratik güçlerin birliği temelinde öncelikli olarak UDD'yi gerçekleştirmeyi ve bunu ülkenin nesnel ve öznel koşulları dahilinde tüm emekçi kitlelerin doğrudan katılımı ile sosyalizme vardırmayı hedefleyen; sosyalizme inanan, onu bir bilim olarak kabul eden Kürdistanlı tüm sosyalistlerin devrimci temellerde birliği, bugün ciddi bir gereksinim ve zorunluluktur. O halde fazla zaman kaybetmeden hemen adım atmak için neyi bekliyoruz?

❑

Eğitimcilere ajanlık emri

Diyarbakır (Medya Güneşi)- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Diyarbakır Valiliği'ne "Teröre karşı eğitim kurumlarında alınması gereken önlemler" konulu gizli bir genelge gönderildi.

Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Müsteşar Vekili **Bener Cordan** imzasını taşıyan 11.03.1994 tarihli ve 025, KDB/796/13 sayılı gizli genelgede "terör" örgütlerinin etkinliklerini önlemek için eğitim kurumlarında yapılması gereken çalışmalar maddeler halinde sıralanarak okul yöneticileri ile öğretmenlerin şüpheli gördükleri öğrencilerin durumunu üst mercilere bildirmeleri istendi.Bu konuda ihmali veya kastı görülen görevliler hakkında yasal işlemlere başvurulacağı vurgulanan genelgede, öğrencilerin Türklükleri ile kıvanç duymalarının sağlanması da istendi. Genelgede ayrıca, eğitim kurumlarında çalışan personel hakkında yapılacak araştırmaların sonucuna göre önlem alınacağı kaydedildi

Diyarbakır Valiliği'ne gönderilen genelgede şu talimatlar bulunuyor:

"1- İl ve İlçe bazında bölücülerle ilgili konferans ekipleri oluşturulacak, okullarda öğretmen ve öğrencilere uygun görülen yerlerde diğer eğitim çalışanlarına konferanslar verilmesi sağlanacaktır.

2- Yaygın eğitimle Türkçe okuma- yazma öğretilmesi konusundaki çalışmalar daha da yoğunlaştırılarak sürdürülecektir.

3- Başta PKK olmak üzere tüm terör örgütlerinin yatılı okullar, para, lojistik destek, personel temini ve siyasi eğitim alanı gibi kullanmalarına izin verilmeyecek. Bu kurumdaki personel hakkında gerekli araştırmalar yapılacak ve araştırma sonuçlarına göre önlemler alınacaktır.

4- Örgün ve yaygın eğitim kurumlarımızdaki öğrencilere vatan ve millet sevgisi aşılanacak, öğrencilerin Türklükleriyle kıvanç duymaları sağlanacaktır.

5- Okul yöneticileri ile öğretmenler, öğrencilerin okula devam durumlarını titizlikle izleyerek okula gelmeyenlerin durumlarını velileriyle görüşerek değerlendirecek, şüpheli durumlarda ilgili üst mercilere bilgi verilecektir.

6- İhmali veya kastı görülen yöneticiler ile diğer görevliler hakkında yasal işlemler geciktirilmeden yapılacaktır."

DİYARBAKIR NOTLARI

Gazeteci olmanın dayanılmaz ağırlığı

Delil YURDATAPAN

Bölgemizde gazete ve gazeteciler üzerindeki baskılar çoğumuzca bilinir. Bu baskılar gazete veya dergi sütünlarına da girer. Bazen de birbirleriyle yarışırcasına bu baskıları öylesi şaşalı bir üslupla anlatırlar ki, kıyamet koptuğu sanısına kapılır insan.. Baskılar genellikle savaşan her iki taraftan da gelir. Bir yandan hepimizce malum yurtsever ve sosyalist basın üzerindeki toplatma, kapatma, tutuklama gibi baskılar ve yanısıra katledilen gazeteciler... Öte yandan da burjuva basını diye tabir edilen gazetelerin, bölgede yasaklanması, muhabirlerinin kaçırılması vs.

Ancak gazete ya da dergilerin sütunlarına yansımayan ve sadece, resmi deyişle, basın mensuplarının bildiği ve yaşadığı baskı çeşitleri de mevcuttur. Siz sevgili okurlara bu pek az bilinen baskılardan bahsetmek istedim.

Haberin kaynağı

Her gazetecinin haber kaynağını saklama hakkı vardır ama bazı kişilerin böyle bir hakka sahip olduğumuzdan haberleri olmayacak ki, işkenceyle söyletmeye çalışırlar. Bu konuda en çok karşılaşılan ve bölgedeki gazetecileri çileden çıkaran bir başka sorun da, habere kaynaklık eden kişi veya kurumların, adlarını vermek istemeyişleridir. Bizi reddetmek için genellikle şu bahaneleri kullanırlar: "Ben 657'ye tabiyim, zaten sürgün etmeye çalışıyorlar, ben yetkili değilim" vs. Bölgemize özgü böylesi kirli bir savaş ortamında siz de kaynaklarınızın ağzından haberi verip, onları hedef haline getirmek istemezsiniz. Ne de olsa, ajanlaşmış birkaç burjuva basın çalışanı dışında, hemen tüm gazetecilerimizde yurtseverlik duygusu mevcuttur. Siz onlara ajan vs. denilmesine, bürolarının kapattırılmasına, ölümle tehdit edilmelerine bakmayın, baskılara çok yakından tanık olduklarından hemen hepsi hangi tarafın haklı olduğunu kavramış bulunuyor.

Tabi insanlarımızın çoğu haber kaynağı olmak istemez, ta ki baskılar canlarına "tak" edene kadar. O zaman da kendileri tıpış tıpış gelir, sorunlarını anlatır, yazmanız için herşeyi detaylarıyla söylerler. Aralarında ard niyetli olanlar da var. Ne de olsa meşhur olmanın bir yolu da gazetelerde adınızın çıkmasıdır. Böyleleri biz gazetecilere en inanılmaz öyküleri anlatır. Tabii bu kişilere kanarsanız, yurtseverleri kontrgerilla, korucubaşlarını da PKK MK üyesi yaparsınız. Nitekim bu gibi durumlar da yaşanmadı değil. En çok baskı gören bir günlük gazetemiz, yurtseverliğiyle tanınan bölgedeki bir belediye başkanını konrgerilla organizatörü yaptı. Bunu örneklemek için söylüyorum. Zira bu günlük gazetemizin bölgemizde çok saygın bir yeri vardır ve çalışmalarıyla bu saygıyı hak ettiğine inanıyorum.

Habere nasıl ulaşır

Burjuva basınında çalışıyorsanız, haberlere ulaşmanız çok kolaydır, zira tüm devlet güçleri ile adeta akrabalığınız vardır, onlardan çok kolay haber alabilirsiniz. Hem de tüm detaylarıyla birlikte. Bazen de istemediğiniz halde "hazır haber" verirler, bu aynı zamanda bir tehlike işaretidir de: size kancayı takmışlar, ajanlaşacaksınız. Ajanlaştıktan sonra da gazeteciliğiniz, Mehmetçik gazeteci "ödülü"yle değerlendirilecek, bu da artık mesleki bakımdan yok oluşunuz demektir.

Son dönemlerde, siz sevgili okurların da bildiği gibi PKK'nin burjuva basını çalışanlarına yönelik kaçırmalara varan eylemleri oldu. Bir kesim gazeteci batıya doğru bölgeden ayrıldı. Kalanlar ise dinledikleri polis telsizinden ya da "olağanüstü"nün geçtiği basın açıklamalarından haber yapmaya çalışıyor. Kolayca anlaşılabileceği gibi bu durum biz diğer basın çalışanları için de geçerlidir. Gerçi bizim telsizimiz ya da haber geçecek "olağanüstü"müz de yok. Mevcut koşullar kolayca dışarı çıkıp habere ulaşmamızı engelliyor. Diğer gazeteci arkadaşlarımız ile "fahri muhabir"lerimizden aldığımız günlük gelişmelerle ilgili haberler ve sadece yayın organlarımıza gelebilecek özel araştırma, inceleme türü haberler hazırlamamız mümkün oluyor. Bu, tüm ulusal ve sosyalist yayın organları için geçerli bir durumdur.

Halkın gazetecilere yaklaşımı

Yurtsever kesim ile devletle işbirliği içinde olan kesimin ulusal basında çalışan gazetecilere karşı yaklaşımı, çalışılan yayın organlarına göre "dağdan inmiş gerilla", "tırşıkçi gazeteci", "terörist gazeteci" vs. şeklinde olabiliyor.

Olayı, yaşayan bir gazeteci arkadaştan dinledim, "eski" Cizre'de bir serhıldanda, protestoculardan bir grup, gazetecilere hangi gazeteden olduklarını sorar. "Yeni Ülke" ve "2000'e doğru"yu duyduklarında alkışlarla arkadaşları omuzlarına alırlar, Milliyet'i duyduklarında ise kalabalıktan bir homurtu çıkar ve zavallı gazeteciyi küfürle kovarlar. Alkışlanan gazeteciler sahip çıkmasaymış Milliyet çalışanını Cizre'den kovacaklarmış. Devlet güçleri ile yaşanan anlaşmazlıklarda ise, burjuva basın çalışanı arkadaşların bir kısmı da aynı şekilde diğer gazetecilere (bizlere) sahip çıkarlar.

Son zamanlarda eski gazetecilerden bölgede çalışan çok az kişi kaldı. Daha önce bölgede çalışanların çoğu Avrupa ya da İstanbul'da Kürt sorunu eksperi olarak çalışıyor. Bölgede kalanlar ise hala mevcut sorunlarla boğuşup gazeteci olmanın dayanılmaz ağırlığını yaşıyorlar.

SITÊRKA GEŞ

Felat DILGEŞ

Lo zimano, bêxwediyo!..

Xwezil mirov bi dilekî rihet; bêşik û bêgazin bikaribûya weşaneke Kurdî bikira destê xwe û heta dawiyê bixwenda. Nizanim çima di vê mijarê de hewldanek me ya baş û berbiçav tune!. An ku em vê pirsê girîng nabînin!. Weşanên ku li derveyî welat tên çapkirin, dîsa ji yên ku li hundir tên derxistin çetir in; mirov qîma xwe bi wan tîne û ji wan re şikir dike; lê bi rastî yên ku li welat çap dibin, gelek caran dilê mirov sar dikin û hêviya mirov qels dikin.

Di dema îroyîn de, bi qasî ku pirsa rastnivîsînê ji bo zimanê me girîng e, ez ne bawer im ji bo tu zimanek din evqas girîng û acîl be. Zimanê me yê ku bi dehan salan e qedexe bû, pê nedihat nivîsîn û xwendin; îro êdî bi kêmasî be jî, hêdî hêdî di vî warî de tê bikaranîn. Kitêb, kovar û rojnameyên me çap dibin û li hin ciyan di hawirdorek teng de be jî qursên zimanê Kurdî tên dayin. Lê gelek mixabin ev hewldana me û ev xebata me ya bi nîrx, ji sîstematîkbûn û ji metodên zanistî dûr e. Carna mirov di çend nivîsên di kovar an rojnameyekê de rastî cihêtiyên nivîskî yên wusa tê ku şaş dimîne. Û carna jî hin şaşîtî wusa zû belav dibin ku êdî mirov nikare pêşî li wan bigire.

Îcar di van demên dawî de nexweşînekê - bi hin kesên ku bi pirranî carna bi Kurdî dinivîsin girtiye ku ew jî ev e: Ji ber xwe, ji serê xwe; bêyî ku bi kesên pispor û sazgehekê bişêwirin, çêkirina peyvan e. Dema ku tu ji van kesên ku ji ber xwe û ji serê xwe ev kar kirine dipirsî û dibêjî, "**Te ev peyv ji kuderê anî?**" Bi pirranî bersîva wan weha ye: "**Di zimanê me de ev peyv tune bû; min jî nexwest ku ez peyvên ji zimanên din bikarbînim. Ji ber vê yekê min ev peyv çêkir.**" Mirov xwe ranagire û bêhemdî xwe weha dipirse, "**Ê malava, dibe ku ev peyv di zaravê ku tu pê dizanî û pê dipeyivî de tune be; lê gelo te li zaravayên Kurdî yên din nihart; te di vê mijarê de lêkolînekê kir; tu bi kes û zanayekî re peyivî yî; bi pisporekî şêwirî yî?**" Bearsîva ku mirov distîne, bi pirranî piştî xirrînî û mirrîniyeke dirêj "Na" ye. Tiştekî balkêş û bi êş jî ev e ku pirraniya van kesan, zimanê Kurdî, bi tenê wî zarava û devoka ku pê dizanin, dibînin; ji kûrî û dewlemendiya zimanê Kurdî bêhay in.

Bi ya min ev çûyin ne ji xêrê re ye; çûyinek bi xeter e. Divê kesên me yên zana, kesên me yên bendewar û pispor di vê mijarê de bêdeng nemînin. Dema ku pêwist be bikaribin li ser vê pirsê dengê xwe bilind bikin û vê hêzê di xwe de bibînin.

ji alî din de, ji xwe ne pêwist e, hemû peyvên ku di zimanên din de hene, di Kurdî de jî hebin. Her ziman di nav xwe de xwedî xweşî û dewlemendiyekê ye. Hin dewlemendiyên zimanê Kurdî hene ku di tu zimanekî dinê de mirov nikare rastî wan bê; girêdayî vê yekê, bêguman hin "kêmasiyên" zimanê Kurdî jî hene. Kêmasiya herî mezin tunebûna zimanekî yekbûyî ye. Dema ku di vî warî de gavên girîng hatin avêtin, wê gavê dê mirov bikaribe peyvên nû jî çêbike û zimanê Kurdî ji vê yekê re gelek dest dide.

Dîsa gelek kesên ku ji serê xwe peyvan çêdikin, bi zaravayên Kurdî yên din nizanin. Wan peyvên ku ew ji ber xwe çêdikin, pirrên caran di zaravayên din de hene. Peyveke ku di Kurmancî de tune be, miroj ji Zazakî an ji Soranî bigire û di zimanê nivîskî û jiyana rojane de bi kar bîne, wê gavê dê ev yek ji zimanekî yekbûyî re jî bibe xizmeteke baş. Bêguman ev yek ji bo zaravayên din jî weha ye. Di rewşeke weha de ne pêwist e ku mirov ji serê xwe peyvên sûnî jî çebike. Gelo peyvên ku tune ne, dê neyên çêkirin? Bi riyên zanistî, bêyî ku mirov xesarê bigîhine yekîtiya zimanê Kurdî, mirov dikare çêbike; lê ev yek di serî de karê sazgeh û aqademiyan e.

Pirseke din jî, ji niha ve di hemû warên axaftin û nivîsînê de li Kurdiyeke xwerû gerîn e. Dil dixwaze ku Kurdiyeke li xwerû ya xweş hebe û mirov pê bipeyive û binivîse; lê belê ev yek ji bo tu zimanekî ne mumkun ne. Lewra hemû zimanên dinê peyv dane hev û ji hevdu sitandine. Tiştê girîng li gor qayideyên zimanê Kurdî peyivîn û nivîsîn e. **Cadde-î İstiklal** a bi peyvên bi Firansizî û bi Erebî ya li gor qayideyên rêzimana Farisî, di Tirkiye hemdem de bûye **İstiklal Caddesî.** Di rewşa dawî de, dîsa peyv bi Firansizî û bi Erebî; lê qayide û pirtik bi Tirkî ne.

Îro di hin weşanên Kurdan de, di ciyê peyva **edebiyatê** de "wêje", di ciyê peyva **siyasetê** de "kone" tên nivîsîn. Ev herdu peyv, di tu zaravayekî Kurdî de têgiha **edebiyat** û **siyasetê** nadin. Peyvên edebiyat û siyasetê, li gel zimanên Erebî, Farisî û Tirkî ; di zimanê me de jî cih sitandine; di ciyê ku emê wan ji zimanê xwe bavêjin, em li peyvên zimanê xwe yên ku li ber hundabûn û jîbîrbûnê ne xwedî derkevin dê çêtir nebe?

Ji qewlî Osman Sebrî ve, nizanim emê çawa rastî û giringiya pirsê bi serê, "**Yên ku du roj e dest bi ziman kirine û xwe filozof dibînin**" bixin!..

Cejna karkeran pîroz be!

Azad Şatehî

Di dîroka mirovayetiyê de gelek bûyerên girîng rûdane ku, rojên rûdane tu carî nayên ji bîrkirin. Ji bo mirov ji wan bûyeran ders bigre jî, bûne rojên taybetî û wek cejn di folklorên gelan de cîh girtine. 1'ê Gulanê jî, rojek ji van rojên taybetî ye û bi salaye, wek cejna yekîtî, piştgirî û têkoşînê ya bi karkerên cîhanê û gelên bindest re tê pîrozkirin.

Bûyerên ku bûne egera girîngî û pîroziya vê rojê: Yekem, serîhildana karkerên madenên komirê ya di sala 1875'an de li Amerîka ye bû û di encamê de 19 pêşengên wan li sêdarê can dan e;duwem, xwepêşandana 1'ê Gulana 1886'an a ji bo rojaneya kar bibe 8 seet bû û li dor 350 000 karker li gel jin û zarokên xwe beşdar bubûn. Ev xwepêşandan jî, dîsan li bajarê Şîkago li Amerîka pêk hatibû. Hêzên sermayedar û kedxwaran ev xwepêşandan jî xwînavî kirin, 110 karker kuştin û çar serokên wan yên bi navên; Albert Parsons, Wugost Spies, Adolph Fischen û George Engel bi sêdarê dakirin.

Li ser van bûyeran, di civîna Enternasyonala Duduyan de, li Parîsê, 1'ê Gulanê wek roja yekîtî, piştgirî û têkoşînê bi karkerên cîhanê re hat îlan kirin. Ji wê rojê û vir de ev roj, li seranserê cîhanê bi awayên cure cure tê pîrozkirin û bûye sembola serîhildana karker û rêncberan li dijî çewsandina kedxwar û zordaran.

1'ê Gulanê wek cejna karkeran cara yekemîn, di sala 1890'î de li Amerîka, Macarîstan, Belçîka, Almanya, Danîmarka, Îspanya, Îtalya, Norveç, Fransa û Swêd bi xwepêşandanên mezin hate pîrozkirin. Mebesta xwepêşandanan, sînorkirina roja kar bibe 8 seet bû. Lê paşê gelek daxwazên din jî hatin rojevê. Belê, car caran ev xwepêşandan, bi destê ajanan bi zor, dek û provakasyonan hatin terorîzekirin. Mebest çavtirsandina karkeran bû û ji bo wê li Amerîka 133, li Fransa di 1'ê Gulana 1906'an de 1000, li Almanyayê di 1929'an de 33 kes , li Tirkiyê di 1977'an de 35 û hwd. hatin kuştin.

Awayê pîrozkirina vê rojê jî, li gor rengê demokrasiyê li her welatekî ne wekhev e û tê guhertin. Heta îro 1'ê Gulanê, li gel hin kêmasiyan be jî, li welatên demokratîk bi fermî, li welatên nîv demokratîk nîv fermî, hatiye pîrozkirin. Hin rejimên dîktator jî, an naveroka vê rojê vala kirine û ji bo berjewendiyên xwe bi karanîne, an jî xwestine qedexe bikin.

Yek ji van rejimên paşverû ku hete roja îro jî, dixwaze 1 ê Gulanê qedexe bike rejima Tirkî ya faşîst û nijadperest e. Dewleta Tirkî, bi mahna xeteriya serîhildana Kurdan ya bi serokatiya Şêx Seîd, di sala 1925'an de 1'ê Gulanê qedexekir û ji bo bide jibîrkirin jî, wek cejna "Bihar û Kulîlkan" binavkir.

Piştî salên 70'yî ku, tevgera karkeran li Tirkiyê û tevgera rizgarîxwaz a Kurd li Bakurê Kurdistanê geş bû û 1'ê Gulanê li Tirkiyê jî, li bajarê Stembolê di sala 1976'an de, bi pêşkêşiya DİSK (Konfederasyona Sendîkayan a Karkerên Şoreşger) ê ji aliyê Karkeran û welatparêzên Kurd ve hat pîrozkirin.

Di sala 1977'an de jî, ji bo pîrozkirina 1'ê Gulanê li meydana Taksîmê ku, piştî buyera xwînavî navê wê bû meydana 1'ê Gulanê li Stembolê xwepêşandaneke mezin çêbû. Lê hêzên eşkere û nehînî yên dewletê ji vê yekê tirsiyabûn û xwepêşandan gulebaran kirin. Di encama vê gulebarankirinê de, wek sedsal berê li Amerîka, Fransa û Almanya rûdabû li Tirkiyê jî, sermayedaran 35 karkerên bêguneh kuştin û bi sedan kes birîndar kirin. Gunehê van însanan tenê, doza mafên xwe yên rewa û însanî bû.

Lê belê, êdî karkerên Tirkiyê û gelê Kurd li Bakurê Kurdistanê, fêrî daxwaza mafên xwe yên rewa bubûn. Li bakurê Kurdistanê jî, cara yekemîn, 1'ê Gulanê di 1979'an de, -ji ber ku li Diyarbekirê rêveberiya awarte (sikiyonetîm) hebû- li Bedlîsê bi serokatiya DDKD (Komela Çandî ya Şorişgerî û Demokratîk) û DHKD (Komela Çandî ya Gelerî û Demokratîk)'ê xwepêşandaneke mezin çêbû û nêzîkî 20 000 kes beşdar bûn. Beşdarên xwepêşandanê hemû bi îşlik û kirasên sor bûn, ji ber wê jî bi hêsanî dihatin naskirin û ji alî polîsan ve dihatin girtin.

Lê vê rewşê zêde ne ajot û bi derbekê, cûnta eskerî hat ser hukum û her kar û xebatên demokratîk qedexekir. Belê vê bêdengiyê jî, zêde dom nekir û di 1987'an de, careke din 1'ê Gulanê li Tirkiyê û her wiha jî, li Kurdistanê hate pîrozkirin û heta îro bi berdewamî tê pîrozkirin. Helbet bedelê vê yekê jî hebû, di 1989'an de, karkerekî bi navê M. Akîf Dalci hat kuştin û bi dehan kes hatin birîndarkirin, di 1990'î de xwendevan Gulay Beceren hat birîndarkirin û ji navê berjêr felc bû. Her wiha bi sedan kes hatin girtin û di îşkencan re hatin derbaskirin.

Wek li jor jî vekirî diyar e, jêdera 1'ê Gulanê nakokiya nava kedkar û kedxwaran e. Heta ku kedxwarî û bindestî ji rûyê dinyê ranebe, wê têkoşîna navbera çînên kedkar û sermayedaran jî hebe û bi wesîleyên wek 1'ê Gulanê jî, wê bê bibîranîn û pîrozkirin. Yanî têkoşîna li dijî kedxwarî û bindestiyê bi rûdana kedxwarî û bindestiyê destpêdike û dema ku ev neheqî ji holê rabe wê pêwistiya têkoşîna li dijî wê jî nemêne. Çawa ku kedxwar û zordar dixwazin, wek sembola vê têkoşînê, 1'ê Gulanê qedexe bikin û nehêlin bê pîrozkirin, wê karker û gelên bindest jî bixwazin wê pîrozbikin û bidin jiyandin. Ev berjewendiyên hevbeş ên çîna karker û gelên bindest heta radeyekê (dereceyekê) qedera karker û rêncberên Turk û gelê Kurd bi hev ve girêdide.

Helbet sermayedar û kedxwar jî ranawestin, bi pakêtên "îstîkrar"a aborî xwêdana karkeran didizin, hebûna Kurdistanê ya sererd û binerd talandikin û didin bi tank û top, fîşek û bombe da ku, Kurdistanê kavil û wêran bikin û xwîna gelê me bimijin. Bi pakêta Tansu Çîller a 5'ê Nîsanê jî, ji nêvî bêtir perên berîka xebatkaran dizîn û bi van peran lawên gelê Kurd û Tirk bi hev didin kuştin.

Ev yek jî pir vekirî, ronî û zelal dide diyarkirin ku, heta Kurdistan rizgar nebe, azadî û demokrasî neyê Tirkiyê û wê karker û rencberên wê jî, bindest û kole bin. Her wiha têkoşîna çînayetî li Tirkiyê çendî pêşkeve, karker û rencber çendî bighên mafên xwe, wê rizgariya Kurdistanê jî, ew çend nêzîktir bibe.

Tevlî şerê gemarî li Kurdistanê û rewşa aloz a aboriya Tirkî, îro jî amadeyî ji bo pîrozkirina 1'ê Gulanê heye û wê bê pîrozkirin.

Ji bo wê, divê gelên Kurdistanê û Tirkiyê mil bi mil di her warê jiyanê de dest bidin hev û ala yekîtî, piştgirî û têkoşînê bilind bikin. Mana piştgiriya Enternasyonalîstî û pîrozkirina 1'ê Gulanê jî, bi kurtayî ev e.

Ji bo wê jî, divê em li her derê bi yek mitîng (xwepêşandan), li yek meydanê hêza xwe bikin yek û 1'ê Gulanê pîroz bikin.

- Bijî 1'ê Gulanê!

Kürt çocuklarının resimleri sergilendi

"Kürt çocukları bir anavatan istiyor"

● *Fevzi Bilge*

Birey ve toplum ilişkilerinde en özgür ve en bağışlayıcı ilişkiler, sanatsal duyumların yansıdığı sanat ürenlerinde görülmektidir. Öyle ki gerçek olan toplumsal gelişmede her birey kendisini ve toplumu en çok sanatla yaşar. Sanat bireyin en üst düzeyi olan tinsel basamaktaki kültürel yoğunluğunun duyumu ve algılarıdır. Bu nedenledir ki birey en çok sanatla topluma bağlı olup, sanatla toplumsal sorumluluklarını hisseder, sanatla toplumsal yarınlarını birleştirir. Sanatın seviyesi ve toplumsal talepteki yüksek istek, toplumsal gelişme hızını doğrudan etkilediğinden bu alanda alınan, alınacak olan mesafe gayet önemlidir. Hele hele bir toplum devrim koşullarında ise, bu noktada sanata verilmesi gereken değer daha da önem kazanır. Toplumsal devrim gerçekleştiren ulus ve ülkelerin bu tarihsel dönemeçlerinde dünya sanat tarihinin en yetkin sanatçı ve sanat ürünlerini yaratmış olmaları kuşkusuz bir rastlandı değildir.

Kürt toplumu bugün itibarıyla devrim sancıları çeken bir aşamaya gelmiş bulunmaktadır. Artık Kürt toplumu karşımızda çökmüş, çürümeye yüz tutan ve de aşağılanmışlığın utanç batağına saplanmış bir toplum deil. aksine oldukça devinim içinde olan, olağanüstü güzellikler, sevinçler ve doğrular yartma seviyesine gelmiş bulunan Kürt toplumunun bu önemli değerleri, hakettiği sanatsal ifadeye kavuşabilmelidir. Bu anlamda toplumun tarihini ifade etme anlamına gelen bir veri, bir anlamda da sanat yeteneği için oluşmuş olan olağanüstü olanakları değerlendirme açısından kaçırılmaması gereken zorunlu bir görevdir de.

Yukarıdaki anlatımlardan hareketle Mezopotamya Kültür Merkezi'nde diğer çalışmalarının yanısıra 04-12 yaş grubu, Kürt çocuklarıyla birlikte altı aylık bir süre için, "resim" dersleri çalışmalarında bulundum. Ve bu çalışmalar halen devam etmektedir.

09..04.1994 tarihleri arasında öğrencilerimizin yaptıkları çalışmalardan derlenen Kürt çocukları bir anavatan istiyor" konulu bir resim sergisi düzenlendi. Sergide "kuru boya ve pastel tekniği" ile yapılmış ürünler sergilendi.

Kürt toplumu olarak bulunduğumuz aşamada çocuklarımız da artık dünkü çocuklar değildir. Aksine, onlarda görülen gelişmeler biz yetişkirleri bile şaşırtacak boyutlarda güzellikler, sevinçler ve doğrular içinde seyretmektedir. Her bir ders, bir geçmiş ders saatine göre daha bir devinim ve daha bir gelişme içermektedir.

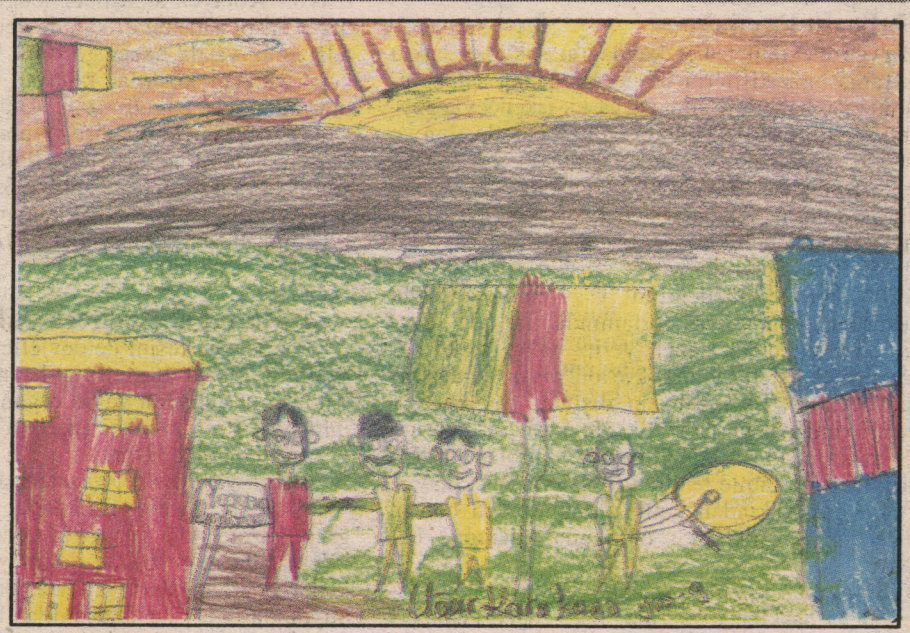

Çalışmalarda en göze çarpan olay, çocuklarımızın zaman darlığından yakınmaları durumudur. Öyle ki, durmadan çizmek, durmadan duygussal dünyalarını, bellekleri içinden taşırdıkları özlemleri habire kağıtlara ve renklere taşımayı istemektedirler. Öyle sanırsınız ki özlemleri ve yarınlara ilişkin tutkuları, gerçekleşinceye kadar boya ve kağıtları bırakmak istememektedirler.

Sordukça soruyorlar; sorular ise hep sınırlandırılmış özgürlüklerinin susamışlığıyla ilgili olmakta. Anlıyorsunu ki tarihsel bir tutsaklığın çocuk hareketliliğnde kendini gösteren mühiş bir yaratıcılığın prangalarından kendisini kurtarmışlığın bir sevincidir yaşanan.

Neyi mi çiziyorlar?
Gelip görmenizi isterdim...

1913'te Roji Kurd'de yayımlanan bir yazı

Kürtlerde kadın sorunu

Uygarlaştırma ve çağdaşlaştır-ma demagojileriyle TC yetkilileri, Cumhuriyet döneminde Kürtlerin tarihsel belleklerini kazımak, onları dilsiz, kör ve sağır bir toplum haline getirmek için çok büyük çabalar harcadılar. Büyük oranda bu tahripkar çabaların sonucu olarak, bugün birçok alanda olduğu gibi eski Kürt basını, özellikle 1925 öncesi Kürt basını da pek tanınmıyor. Oysa ki bu dönemde yayınlanan Kürt dergi ve gazetelerinde birçok ilginç ve önemli yazı bulunmaktadır. Aşağıdaki yazı bunlardan biridir. Yazının en önemli özelliği, Kürtlerde kadın sorununa ayrılmış olmasıdır. Bu, benim Kürt basınında rastladığım bu konudaki en eski yazıdır. Başta Kürtlerde kadın sorunuyla ilgilenenler olmak üzere okuyucuların ilgi duyacağını düşünerek aslı Arap harfleriyle yayımlanmış olan yazının dilini sadeleştirdim. Toplumla ilgili eleştiriler de içeren bu yazının yazarı "Ergani-Madenli Y.C."yi ne yazık ki tanımıyoruz. (Yazı ilk kez 1913'te Roji Kurd dergisinde yayımlanmıştır.)

Malmîsanij

Bu sırada bütün Batı'yı biraz da Doğu'yu, basını, sosyologları, kısacası herkesi bütün anlamıyla meşgul eden önemli bir sorun var: Kadın sorunu. Hatta zamanımıza, yüzyılımıza "Kadın Yüzyılı" diyen düşünürler de var. Kuzey Avrupa ve Amerika'da kadınlık dünyası ilerleme sahnesinde pek büyük ve sevindirici adımlar atıyor, bütün üniversite ve okulların yarısını tutuyor, dış hayatta erkeklerle yarışıyor ve daha yükselmek için de çekişmeye (savaşmaya) devam ediyor. Batı, Orta Avrupa ve Amerika'nın kadınları da Kuzeyli kızkardeşleri[ni] taklit ve takibediyor. Hayat ve kalım haklarını, siyasal ve toplumsal haklarını elde etmek için uğraşıyorlar, didişiyorlar. Batı'nın, Kuzey'in bu başarılı ve parlak kadın hareketi nihayet Doğu'ya da, Asya'ya da etki etmekten geri kalmamış, Japonya kadınlığı, meşru haklarını kazanmak için çalışıyor ve hem başarılı da oluyor. Son zamanlarda Osmanlılık dünyasında da bu hususta zayıf olmakla beraber bir hareket gözleniyor. Bu hareketler, bu uğraşmalar başarıyla devam etsin biz konumuza gelelim: Konumuz Kürtlerde kadın sorunudur. Konu hem önemli hem de güçtür. Ciddi incelemeye, tartışmaya muhtaçtır. Zaten biz de sorunu kesin kurallarla (formüllerle) çözmeye kalkışmak cüretinde bulunacak değiliz. Maksadımız herkes gibi Kürtler için de bir hayati sorun demek olan kadın, dolayısıyla aile sorununa değinerek gençlerin sağgörülü bakışı [önüne] koymaktır.

Hemen bütün Osmanlı dünyasında kadının maddi ve manevi konumunun acınacak bir durumda bulunduğunu söylemek gereksizdir sanırız. **Erkeklerimiz baştan başa koyu bir cehalet içinde mahsurdurlar. Kadınlarımız ise erkeklerimizin bu cahilane gururuna kurban olmuş, hem cahil ve hem de zavallıdırlar.** Kadının konumu, önemi idrak edilmedi. Böylece aileler saf birer sağlam üye (rükn) olacak yerde bütün bireysel ve toplumsal ahlaksızlıkların kaynağı oldu. Kürt ailesi de doğal olarak bu hastalıktan etkilenmiş ve zarar görmüştür. Herkes gibi o da bu hastalığının tedavisine şiddetle muhtaçtır.

Şimdiki durumda Kürtler[d]e kadının gerek ailede ve gerekse dış hayattaki konumu ile kadın hakkındaki bazı anlayışlar vardır ki Kürtlerde kadın ve aile hastalığını daha çabuk ve daha kolay bir surette çözmeye yardım edecektir. Harf sorununda olduğu gibi kadın sorununun düzeltilmesinde de Kürtler özel bir kolaylığa rastlayacaklardır. Şimdi açıklayalım: Kürdistan'da asıl karakterini kaybetmiş şehir merkezlerini saymazsak çoğunlukta, köylü hayatında kadının konumu bütün ilkelliğiyle beraber sevinmeye değer [özelliktedir]. Kürtler arasında kadın pek saygın kabul edilir. Kadın adeta tarafsız [ve] masum sayılır. Herkes kadına saygı göstermeyi bir görev sayar. Taraf taraf olan köyler, aşiretler birbirleriyle günlerce düşmanlık ederken, vuruşurken (birbirini öldürürken), birbirlerine vızır vızır kurşun yağdırırken kadınlar düşmanlığın [olduğu] yerde serbestçe gezerler, iki tarafın zorunlu ilişkisini sağlarlar. Karşı tarafın kadınına saldırmayı kimse hatırına getirmez. Bir aşiretin diğer aşiretten zorla kız kaçırması pek fena bir kin ve düşmanlığı doğurur, intikam yıllarca devam eder. Denilebilir ki köyler, aşiretler arasındaki düşmanlık ve anlaşmazlıkların çoğuna neden olan kız kaçırma sorunudur.

Köyün herhangi bir kadınına ufak bir saldırı olsa bütün o köy halkı harekete gelir, tek bir kadının dokunulmazlık hakkı için mücadele eder. Erkeklerin geçmekten korktukları ıssız yerlerden, hırsızların gizli bulunduğu yörelerden kadınlar yapayalnız geçerler. Bunlar gösteriyor ki Kürt toplumunda hüküm süren bütün cehalete rağmen kadın hatırı sayılır bir saygıyla karşılaşıyor. Kürt köylerinde, kasabalarında örtünme de nispeten makul bir durumdadır. Dinin, mantığın emrettiği örtünmeden fazla birşey yoktur. Kürt kadınları hiçbir zaman kalın ve yorucu çuvallar içerisinde mahpus değiller. Son derece serbestçe gezerler, dolaşırlar, hiçbir saldırıdan korkmazlar. Zaten saldırının (sataşmanın) olasılığı da yoktur. Dış hayatta da Kürt kadınının konumu değişir [?]. Kürdistan'da çalışmanın yarısını kadınlar üzerlerine alırlar. Kadın evdeki aile göreviyle beraber tarlada, bahçede eşiyle beraber durmaksızın çalışır. En zahmetli ve güç işleri görür. Kürt kadını buğdayını, odununu satmak için saatlerce mesafeyi yalnız ve yaya olarak kateder, şehre gelir, serbestçe pazarlık eder, malını satar, işlerini sonuca bağlar ve yine son derece temizlik ve özgürlükle köyüne döner. Demek [ki] Kürt ailesinde kadın dış hayatta erkeğe yakın bir derecede çalışıyor. Ruhları cin ve peri efsaneleri, akla sığmaz hurafelerin etkisi altında bulunan kadınların durumuyla Kürt köylü kadınının durumu hiç de karşılaştırma kabul etmez. Kadınlarımızın adeta ayırdedici bir duygusu olan korkaklık ve gereğinden fazla telaş, Kürt kadınında nispeten pek azdır. Kürt kadını gerçekten cahildir, kültürsüzdür fakat sağlam bir karaktere sahiptir.

Erkeklerimiz baştan başa koyu bir cehalet içinde mahsurdurlar. Kadınlarımız ise erkeklerimizin bu cahilane gururuna kurban olmuş, hem cahil ve hem de zavallıdırlar.

İşte bu açıkladığımız esaslar, anlayışlar pek değerlidir; bu adetler, bu anlayışlar pek kolaylıkla çağdaşlaştırılabilir. Bir kısım esaslar hazırlanmış demektir; eksik olan yüzyıla, zamana uygun eğitim ve bilimdir. Kürt kadınına bunlar da verilirse yani sağlam karakteri akla uygun bir eğitim ve fenle (sanatla, bilimle) süslenirse, Kürt toplumunda kadın sorununun çözümü hayli kolaylaşır. **Kürtlerde aile kurumunun, evlilik biçiminin, kadının erkeğe göre durumunun birçok yönleri fena ve müzmindir, düzeltilmeye şiddetle muhtaçtır.** Yukarıda gösterdiğimiz esaslar hastalığın tedavisini kolaylaştıracak ve hızlandıracaktır. Kürtlerin anlayışlarını ve asıl karakterlerini kaybetmiş şehir kadınlarının düzeltilmesi (ıslahı) daha çok zahmet ve kuvvet harcamakla mümkün olabilecektir.

Kürt gençleri kadın ve aile sorununun bir hayat ve yaşamak sorunu olduğunu anlamalıdır. Her şeyden önce Kürtlüğün kadınlığını yükseltmek çarelerine bakmalıdır. Toplumlara gıda kadar akıllı ve anlayan (müdrik) annelerin gerekli olduğunu bilmelidir. **"Bir milletin kadınları, ilerleme derecesinin terazisidir".**

Milletlerin, insanların ilerleme dereceleri daima kadınlarının düzeyiyle orantılıdır kuralını her zaman, her dakika gözönünde bulundurmalıdır. (abç)

Ergani-Madenli Y. C.
Sadeleştiren: Malmîsanij

PARADİGMA

M. ALİ URAL

Kürt sorunu ve Türkiye'nin geleceği

Yıllardır devletin sürdürdüğü baskı ve şiddet politikaları toplumu her açıdan canından bezdirdi. Ekonomik, sosyal ve siyasal çöküntü derinleşti. Devlet iktidarında bulunanlar bunun içinden çıkamıyorlar artık. Daha doğrusu temeli sarsılan 70 yıllık devletin tıkanan mekanizmalarını işletme yeteneğinden yoksundurlar. Kürt ve Türk halkının birikmiş sorunlarının çözümünün gerçekçi ve rasyonel politikalara mahkum olduğu gün gibi ortaya çıkmış olmasına karşın devleti, halkı talan etme yarışında olan bügünkü burjuva iktidar, toplumsal sefaleti dayatarak baskı ve şiddet dışında bir çare arama derdinde bile değil. Türkiye'yi batırmak için hükümet de bütün burjuva muhalefet partileri de Türkiye'yi koyu bir karanlığa sürüklemek için ellerinden ne geliyorsa yapmaktadırlar.

Son zamanlarda, çürümüş olan devlet siyasetinin artık Türkiye'nin hassas bünyesini tahrip ettiğini herkes daha iyi görüyor. Bu geri ve statükocu politikalarda ısrar edenlerin ülkeyi hayasızca ve yok yere emperyalistlere peşkeş çektiği de bu dönemin yaşanan çıplak bir gerçeği.

Yıllardır soyup soğana çevirdikleri bu toplumu cendereye alacak çok tehlikeli girişimler, yine bügünkü hükümetin halka uygun gördüğü bir zulüm programının devamıdır. Kürt ve Türk halkı bu baskı ve sömürü programlarının kıskacında daha yıllarca sancı çekecektir. Hükümet ve resmi devlet siyaseti ne yazık ki, halka bu zülmü, işkenceyi, yoksulluk ve sefaleti reva görmeye devam ediyor. Bununla batmakta olan Türkiye'yi kurtaracaklarını iddia ediyorlar. Yanılıyorsunuz baylar! Artık hiç kimse size inanmıyor...

Türkiye şiddetli bir siyasal kriz yaşıyor. Bu krizin temel dinamiği, hiç kuşku yok, Kürt sorunudur. Buna artık gözlerinizi kapatamazsınız, yok sayamazsınız. 70 yıllık inkar politikalarının halk bilincinin, ulus bilincinin üzerine döktüğü katı beton parçalanmıştır. Resmi görüşün kör ettiği gözler artık açılmalıdır!

Bir ülkede, siyaset geri ve tembel olursa, orada ekonomi uyuşuk ve kısır kalır. Türkiye gerçeğinde yaşanan siyasal krizin temel nedeni olan Kürt sorununa yaklaşım bu katılıkla devam ettiği sürece, devlet belini zor doğrultur.

Kürtler gerek Cumhuriyet öncesinde gerekse Cumhuriyet sonrasında, bu coğrafyada, sürekli devletin ve toplumun istikrarını dengeleyen belirleyici direk unsur rolünü oynamıştır Osmanlı Devleti'nin istikrarı daima Kürtlere bağlı kalmıştır. Ne zaman Osmanlı devleti Kürtlere uymayan siyasetler izlemeye kalkışmışsa, bu direk yerinden oynamış ve imparatorluğu sallamaya başlamıştır. O koca imparatorluk, ağır gücüne güvenerek baskı ve şddetle, tenkil siyasetleriyle soruna çözüm getirme yaklaşımında ısrar ettiği için istikrarsızlık artmış; sonunda kolu kanadı kırılarak imparatorluk sakat ve hasta düşmüştür.

Osmanlı enkazı üzerinde ayakta kalan bir avuç Anadolu insanı, Kürtlerle birlikte, işgal karşıtı mücadelede aynı cephede savaşırlarken, bu savaşın zaferle sonuçlanmasında yine Kürtler belirleyici temel bir güç oldular. Cumhuriyet kurulduğunda genç devletin temel maddi gücü yine Kürtler idi. Açıktır ki, Kürtler; Genç Türkiye'nin, Türk ve Kürt toplumunun istikrarıydı. Kürtlerin cebren ve hileyle devlet yönetiminden dışlanmasıyla Türkiye'de iç siyasal çalkantı yeniden baş gösterdi. Toplumsal huzursuzluk, çatışmalar, ayaklanmalar, kan, kıtlık ve sefalet durdurak bilmedi. Kürtlerin her bakımdan yok sayılarak imha ve islahını resmi bir politika haline dönüştüren Cumhuriyet reijimi, Asya ve Avrupa köprüsünün o en verimli, o en zengin kuşağında bulunmasına karşın, ilerleyemedi, devlet belini bir türlü doğrultamadı.

Resmi devlet siyaseti bu gerçeği henüz anlayabilmiş görünmüyor. Aynı katılıkla Osmanlı'dan, İttihat ve Terraki'den devraldığı Kürt fobisini yapısında koruyor. Tenkil, islah etme, zor ve şiddet yoluyla Türkiye bünyesinde devlet ve toplum şemsiyesinin yerinden oynamış bu temel sütununu (Kürtleri) yeniden eski konumuna getirebileceğini sanıyor.

Bu politikalarla barışı ve huzuru sağlamak mümkün değil. Ekonomik krizi atlatmak da öyle zor. Kürtlerin haklarını inkar etmek, Türkiye'de yaşayan halkların ve azınlıkların yararına bir sonuca yol açmıyor. Tam tersine başta Türk halkı olmak üzere, Kürtlerin ve öteki halkların zararınadır. Türk siyasetçiler artık bu gerçeği görmelidirler. Kürt sorunu çözülmeden ne siyasal istikrar sağlanabilir, ne ekonomik kriz atlatılabilir, ne de barış için umutlar doğabilir: Türkiye batar!

Celal Talabani:

Kürt halkı kendi öz gücü ile özgürlüğünü savunacak durumdadır

14 Nisan 1994 tarihinde **NAVEND** (Kürdische İnformation ve Dokumentation Zentrum) adlı kurum tarafından **"Güney Kürdistan'da önümüzdeki perspektifler"** konulu bir toplantı düzenlendi. Toplantıya **YNK** genel sekreteri **Celal Talabani** ve Alman Sosyal Demokrat Partisi milletvekili ve **SDP** Kürdistan Çalışma Grubu başkanı **Uta Zapf** konuşmacı olarak katıldılar. Toplantıyı Almanya'nın ciddi gazetelerinden, Lissy Schmidt'in de Kürdistan'dan haberler yazdığı **"Frankurter Rundschau"**dan bir gazeteci yönetti.

Toplantı, SDP milletvekili Uta Zapf'ın açılış konuşması ile başladı. **Uta Zapf**, Güney Kürdistan'ın ekonomik durumu üzerinde durarak oradaki Alman yardım kuruluşlarının (Medico International, Samarita Bund vs.) çalışmalarına değindikten sonra "Türkiye'de Kürt sorununa politik bir çözüm bulunmadan Irak'ta Kürtler rahata kavuşamazlar" dedi ve sözlerini şöyle sürdürdü: "Biz SDP olarak Kürtlere kendi geleceklerini belirleme hakkı, kültürel otonomi ve insan hakları tanınması için mücadele ediyoruz. 3 yıldan beridir SDP'de Kürdistan Çalışma Grubu olarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Kürt sorununa politik bir çözüm bulunması için uluslararası bir konferans toplanması için çalışıyoruz. Türkiye Kürdistanı'na bir gözlemci heyet göndermesi için AGİK'e başvurduk. Türkiye Kürt sorununda politik bir çözüme yönelinceye kadar Almanya'nın Türkiye'ye ekonomik yardımı kesmesini istiyoruz ve Türkiye'ye silah vermeyi durdurması için çalışıyoruz".

Daha sonra söz alan NAVEND Başkanı **Metin İncesu**, Talabani'nin yaşamı ve Güney Kürdistan hareketi hakkında önbilgiler verdikten sonra Kürdistan'ın durumu ile ilgili genel bir değerlendirme yaptı. İncesu, konuşmasının sonunda NAVEND'in, Kürdistan'ın dökümantasyon ve enformasyon merkezi olduğunu ve 4 parçadan Kürtler tarafından oluşturulduğunu söyledi. NAVEND'in **"Kurdistan Heute"** adlı iki aylık bir dergi çıkardığını, Kürdistan sorunu ile ilgili geniş katılımlı ve olan konferanslar düzenlediğini de belirten İncesu: "Amacımız Kürdistan sorunu hakkında Almanya kamuoyunu ve politik çevreleri bilgilendirmektir" dedi.

Daha sonra kürsüye davet edilen **Celal Talabani**, 1991 başkaldırısı, seçimler ve hükümetin kuruluşu hakkında bilgiler verdikten sonra Kürt halkının tiranlarla ve diktatörlüklerle yönetilen Ortadoğu'ya demokrasi dersi verdiğini söyledi. **Talabani**, sözlerini şöyle sürdürdü: "Bundan dolayıdır ki etrafımızdaki bütün diktatörlükler bizim bu demokratik yapımızın yaşamaması için ellerinden geleni yapıyorlar. Şu anda uluslararası bir güç olan Çekiç Güç, bizi Irak'ın saldırılarından koruyor. Bu demek değildir ki Çekiç Güç giderse kendi kendimizi koruyamayız. Kürdistan toplumu şu anda iyi örgütlüdür ve özgürlüğünü korumak için gerekli bedeli ödemeye hazırdır. Örneğin Irak devleti çok büyük paralar karşılığında Kürt öğretmenlerine gidip Irak'ta çalışmaları için çağrı yaptı, fakat bu çağrılara istisnalar dışında kimse uymadı. Bu öğretmenler çok cüzi bir aylıkla çalışıyor, çoğu geçinmek için sahip olduğu gayri menkulleri satıyor. Buna rağmen bugün Kürdistan'da eğitim sistemi çok iyi bir biçimde yürüyor. Birleşmiş Milletler ve bazı uluslararası kuruluşlar bize yardım yaptı, bu yardımlarla köylerimizi yeniden inşa ediyoruz ve halkın günlük gereksinimlerini karşılıyoruz. Bize gerekli olan, sürekli bizi dış yardıma muhtaç kılacak bu tür yardımlardan çok, üretime yönelik yardımlardır. Almanya Dışişleri Bakanı Klaus Kinkel ile son görüşmemde bu sorunları gündeme getirdim ve kendisi bu konularda yardımcı olacağını söyledi. Beni yanlış anlamayın, Kürt Federe Devleti dış yardım olmadan yaşayamaz demiyorum. Kürdistan halkı özgürlüğün anlamını şimdi iyi biliyor, bunu korumak için gerekli örgütlülüğe ve kararlılığa sahiptir. Ben Kürdistan'ın geleceği konusunda iyimserim. Kürdistan'ı, Etiyopya, Filistin ve Güney Afrika gibi ülkelerle kıyasladığımızda Kürdistan'da farklı ideolojilere ve programa sahip partiler arasındaki uyum göze çarpıyor. Kürdistan toplumu çok sesliliği özümsemiştir. Irak'ta diktatörlük hüküm sürdükçe diyalog mümkün değildir. Önümüzdeki tek yol yarı bağımsız konumumuzu güçlendirmektir".

Talabani daha sonra Alman gazeteci Lissy Schmidt'in öldürülmesine de değinerek şöyle dedi: "Lissy Schmidt, Kürt halkının değerli bir dostu ve Kürdistan vatandaşı idi. Lissy, Kürt halkını ve Kürdistan'ı sevdi, Kürt halkı da Lissy'i sevdi. Böyle bir insanın Irak devletinin terörüne hedef olması sürpriz olmadı". Celal Talabani, sorulan sorular üzerine de Kasımlo, Şerefkendi ve Bahtiyar'ın öldürülmesini örnek vererek hiçbir devletin politik siyasal cinayetleri önleyemediğini; bu tür cinayetleri önlemenin çok zor olduğunu fakat Kürdistan'da çalışan yabancıların Kürdistan hükümeti ile koordineli hareket etmesi durumunda bu cinayetleri azaltmanın mümkün olabileceğini söyledi. ❑

KÜRTLER ÖZGÜR OLMAK İSTİYOR MU?!

● **M. Ali Yıldırım**

Yazının başlığını görenler, Kürtler yüzlerce yıldır kurtuluş için mücadele ediyorken, hatta bu uğurda ender rastlanan bir inat ve inançla her türlü katliama ve zorbalığa karşı direniyorken, yahu bu ne biçim söz, bu da nereden çıktı diyebilir. Gerçekten de halkımızın özgürlük için ödediği bedeller oldukça ağırdır. Ancak, ne yazık ki yurtsever saflardaki bazı gelişmeler ve bazı tutumlar, bizi böyle bir soru sorabilecek noktaya getirebilmektedir.

Bilindiği gibi, Körfez savaşından sonra Kürtler biraz da şans eseri ummadıkları koşullara kavuştular. Saddam'ın Kuveyt'i işgal etmesiyle siyasi hava Kürtlerin lehine esmeye başladı. Güney Kürdistanlı politik güçler birlik ve beraberlik içinde yürütme ve yargı başta olmak üzere özgür vatan topraklarında kurumlaşmaya gittiler. Demokratik bir seçim yaptılar. Dincilerden komünistlere dek her siyasi akım örgütlenme ve kendini ifade etme hakkına kavuştu.

Kimi eksiklik ve yanlışlıklarla beraber Güney Kürdistan, 4 parçadaki Kürtler için umut ve özgürlüğe giden bir eşiktir. Diğer parçalarda Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesini yürüten güçler ve neferler olanaklarının yarısını yarı kurtulmuş devletlerine adamalıdır.

Güney Kürdistan'da şu anda en önemli ve acil sorun ekonomiktir. Bölgede yaşanan ekonomik kriz başka coğrafyalarda yaşayan Kürtlerin de sorunu olmalıdır. Bu anlamda ben bu sorunu şu anda 4 parçada yaşayan tüm Kürtlerin ve Avrupa'da yaşayan 750 bin civarında Kürt kökenli insanın sorunu olarak değerlendiriyorum. Örneğin Avrupa'da yaşayan Kürtler bağımsızlığa doğru giden ülkelerine ayda 10 DM yardımda bulunsalar ayda 7.5 milyon DM eder. Bu çok görülürse, ayda sadece 1 DM yardımla toplam aylık 750 bin DM eder. Böylesi bir kaynağa kavuşacak olan Güney Kürdistan yönetimi yaşadığı ekonomik krizi kısa bir sürede aşar.

Biz böylesi bir yardımı gerçekleştirdiğimizde halkımıza en gerekli zamanda en gerekli katkıyı yapmış oluruz. Bunu yaptığımızda o zaman gerçekten kölelikten kurtulmak istediğimizi diğer uygar milletler gibi biz de özgür ve bağımsız yaşamak istediğimiz bilincine varmış olduğumuzu söyleyebiliriz.

Bu bilinçle hareket etmeyince Güneyli kardeşlerimizi tekrar Saddam diktatörlüğünün pençesine iteriz. Biraz gerçekçi olalım, dünyayı, Avrupa ülkelerini bir kenara bırakıp kendimize yönelelim. Biz Kürtler ne kadar kendi ülkemize ve halkımıza yardım ediyoruz. Yardım yapmadığımız gibi kimilerimiz federe devletin yıkılması için çabalıyor, üstelik Kürtlük adına!..

DÜNYA TURU

RUSYA

Geçen hafta yapılan kamuoyu yoklamasında devlet başkanı Boris Yeltsin'in popülaritesinin yüzde 19'a kadar gerilediği açıklandı.

FRANSA

İkinci Dünya Savaşı'nda Fransa'yı işgal eden Almanlarla birlikte çalışan Fransız vatandaşı Paul Touvier ömür boyu hapse mahkum edildi. Görevi sırasında elindeki 7 Yahudiyi öldüren Paul Touvier savaş suçlusu olarak yargılanan ilk Fransız vatandaşı Touvier, 79 yaşında.

ÇİN

Hong Kong'lu gazeteci Xi Yang Çin'de yargılanarak 12 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Gazeteci Yang, Çin'in ekonomik durumu ve faiz oranları ile ilgili bir yazıdan dolayı yargılanıyordu.

İSRAİL

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi İsrail'de tutuklulara karakol sorgulaması sırasında işkence yapıldığını tespit ettiklerini ve birçok tutuklunun gözaltındaki sorgularından sonra öldürüldüklerini açıkladı. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu, İsrail'i1984'te imzaladığı işkenceyi önleme sözleşmesini uygulaması konusunda uyardı.

RUANDA

Uluslararası Af Örgütü, Ruanda'da hükümet görevlilerinin, polis güçlerini "etnik temizleme"ye yönelttiğini ve Ruanda'da polisin etnki azınlıklar üzerinde soykırım politikası uyguladığını açıkladı.

MISIR

Geçen hafta içerisinde meydana gelen iki ayrı çatışmada 11 İslamcı militan öldürüldü. Çatışmaların birinde evine baskın yapılan İslami örgüt lideri Talat Yasin Hamam da öldürülenler arasında.

Soğuk savaş rüzgarları

Dave Crwh *

Atlantik'in öbür tarafından yeniden soğuk savaş rüzgarı esmeye başladı. Şubat ayı sonunda **CIA**'da Rus casusu **Richard Ames**'in açığa çıkarılması olayı, NATO'nun Yugoslavya'ya askeri müdahalesinin durdurulmasıyla gerçekleşebilecek herhangi bir politik kazancı yoketmeye yönelik zamanlanmıştı. Rusya'nın buna ani cevabı ise üst düzeydeki Amerikan ve Alman casuslarının kovulması oldu.

Ve birdenbire ortaya çıkmıştı ki, Rus-Amerikan dostluğu üstüne yapılan tüm sohbetler sadece bir oyundu. Bütün bu el sıkışmaların, karşılıklı gülümseyişlerin ardındaki eskisinden hiç farklı değildi.

Şubat ve Mart aylarında **Yeltsin**, dış politikada bir dizi inisiyatif ortaya koyarak, Amerika'ya Rusya'nın hala bir nükleer süper güç olduğunu ve Amerika'nın etki alanına müdahale edebileceğini göstermeye çalıştı.

Öte yandan, **Yeltsin** ve **Eduard Shevardnadze** arasındaki yeni bir anlaşma, Rus ordularına eski Sovyet cumhuriyetlerinden Gürcistan'da sürekli yerleşme izni veriyor. Ayrıca Belorusya, Rusya ile monitari düzeyde bir birliğin peşinde. Gerçi bu Moskova'nın bağımsızlık talebiyle ortaya koyduğu kısıtlamalar yüzünden şimdilik iptal edildi. Ama ortaya atıldığı günlerde Rusya faşistlerinin gazetesi **Zavtra** tarafından ilk sayfada haber yapıldı, başlık da "Minsk yeniden bizim!" idi.

Dışişleri Bakanı **Andrei Kozyrev**'in sürekli ortaya koyduğu da, SSCB'nin eski cumhuriyetlerinin ve Doğu Avrupa'nın Rusya'nın ilgi alanı içinde olduğu. Moskova'daki batılı bir diplomat da, Kozyrev'i Komünist Parti lideri ve aşırı sağcı ulusal cephenin sekreteri **Genady Zyuganov**'dan daha fazla ayıramadığı yolundaki gözlemiyle önemli bir noktaya parmak basıyordu. Yeltsin hükümeti, bir süredir bir kayışa geçmişti. Ekim müdahalesinin ardından göçmenlere yönelik tavır değişikliği Kasımdaki seçim kampanyaları sırasında faşist **Jirinovski**'nin oylarını çalabilme telaşıyla Rus milliyetçiliği kartlarıyla oynamaya yerini bırakıyordu. Bu arada atomik denizaltılar yenileniyor ve bunların ordudan alınmasına yönelik tasarı gündeme geliyordu

SSCB'nin çöküşünden sonra, Yeltsin, Rusya'nın emperyalist çıkarları doğrultusunda bir politika izleyeceğini açıkça ortaya koymuştu. Ve Rus orduları Çeçenistan'a, Gürcistan'a, Maldovya'ya ve Tacikistan'a kanlı bir şekilde girmişti. Rusya, hala baltık devletlerinde ordusunu tutuyor ve bunu baltık liderliği üstünde baskı yapmak için kullanıyor.

Yani kısacası silahlanma yarışının sona ermesiyle, süper güçlerin uzlaşmasıyla açıklanamaz yeni süreç. Bush, Clinton ve **Yeltsin**'in başarılı toplantıları ve Rusya için yeni "Marshall Planı" görüşmeleri sadece bir gösteriydi.

Her iki tarafın da propaganda için bu tür şeylere ihtiyacı vardı. Yeltsin'in Rus ekonomisinin yeniden yapılandırılabilmesi için Clinton'un da ABD'deki pazar ekonomisinin sonuçlarına duyulan düşmanlığı kontrol edebilmek için buna ihtiyacı vardı. Clinton, dönem boyunca Amerikalılara, Rusların pazar sahibi olmak için çektiklerini göstererek "susun ve değerini bilin" mesajı gönderdi.

Ve süreç içinde bu iki güç arasındaki vahşi rekabet özellikle silah satışı alanında sürdü. Rusya Çin'i, Amerika Tayvan'ı silahlandırmaya başladı. Bu arada Rusya'da yabancı yatırımların oranı '93 sonbaharında 7 milyar dolar civarındaydı. (Bunun sadece yüzde 5'i Amerikan sermayesi)

Fakat daha sonra ekonomik durum kötüleyip ulusal duygular gelişince, Rus liderliği Doğu Avrupa'da olduğu gibi milliyetçilik kartlarını kullanmaya başladı.

Şubat ayının sonunda yeni parlamento Ekim müdahalesinin liderlerini serbest bırakmak üzere bir af çıkardı. Serbest bırakılan parti liderlerinden **Lipitsky (Alexander Russkoi**'nin partisinin iki numaralı adamı) muhalefette Yeltsin'inüç yıldır tartıştıkları şeyleri dile getiren bir politikacı olarak gösteren tek insan değildi.

Moskova'da borsacıların gazetesi **Kommersant**'ın dikkat çektiği gibi, hükümetin söylemiyle eylemi arasında 2 yıl boyunca dikkati çeken ayrılık son bulmuştu. Ocakta monetarist **Gaidar** ve **Fyodonov**'un hükümetten ayrılmaları ve "pazar reformları son buldu" paniğine rağmen, medya pratikte hiçbir şeyin değişmediğini ortaya koyuyordu ve haklıydı.

Aynı zamanda Yelstin ulusal uzlaşmaya başvurulup, istikrarın sağlanması ve Rusya'nın ekonomik krizden uzaklaştırılmasını tekrarlayıp duran koroya katılmıştı.

Bütün bunlar da kanıtlıyordu: Rusya'da yaşananlar "komünizm ve demokrasi arasındaki savaş" olarak yorumlanacak şeyler değildi. Rus toplumunun zirvesinde 3 yıldır yaşanan iktidar savaşıydı bütün bunlar.

Şimdi Rusya büyüyen bir grev dalgası yaşıyor 1 Mart'ta 500.000 madencinin grevi bunun sadece bir örneği. Başbakan **Chernomydrin** Vorkuta madencilerinin hükümetin istifası ve seçimlere gidilmesi yolundaki taleplerinden oldukça ürkmüş durumda.

Yönetici sınıf korkuyor. Kendi erk savaşının ülkeyi iç savaş noktasına getirdiğini ve nüfusun desteğinin yokolduğunun farkında. **Rutskoi**, "ulusal uzlaşma olmaksızın ülke ekonomik, politik ve sosyal kaosu aşamayacak" derken **Zyuganov** da aynı yönde görüş belirtiyor, "kitlesel grevlerin eşiğindeyiz. Şimdi görev ulusal uzlaşma yolunda adım atmaktır."

1993 baharında Ukrayna liderliğinde yaşanan erk savaşı da aynı süreci izlemişti. Hangi ülkede olursa olsun iç anlaşmazlıkların konusu ne olursa olsun, yönetici sınıf daima işçi sınıfı, karşısında bir güç olarak birleşmeye hazır.

Ama Rusya'da kimse ulusal uzlaşma görüşmelerini ciddiye almıyor henüz. Rusya'nın önemli haber dergilerinden **İtogi** bir soru ortaya koyuyor süreci izlerken: "Ülke zenginler ve fakirler olmak üzere ikiye bölünmüş durumdayken ulusal uzlaşma nasıl mümkün olacak?"

Rusya'dan gelen sinyalleri, Rusya'nın büyük ölçekte bir sınıf çatışmasına doğru gittiği şeklinde yorumlamak gerekiyor.

Öyle bir çatışma ki, milliyetçiliğin ve Yeltsin ve muhaliflerinin sonu olacak bir çatışma. Öte yandan işçi sınıfı liderliğinin son derece güçsüz olduğunu göz önüne alırsak askeri yönetim kartlarının her an oynamaya hazır bekletildiğini görmek gerekiyor.

**** Bu makale Socialist Review'in Nisan 1994 tarihli sayısında yayınlanan İngilizce aslından Özlem Alpşen tarafından Türkçeye çevirilmişdi.***

Kürt sorununu uluslararasılaştırmada önemli bir adım

Mitterand İnisiyatifi

❑ Kürt sorununa siyasi çözüm bulunması amacıyla Nobel ödüllü 12 aydınla birlikte bir inisiyatif başlatan Daniella Mitterand, bu çerçevede Avrupa ülkelerine gezi düzenliyor. Norveç Başbakanıyla görüşen Mitterand İsveç'e geçti.

İSVEÇ (Medya Güneşi)- TC hükümeti Kürt halkına karşı uyguladığı baskı ve imha politikasını DEP milletvekillerinin dokunulmazlıklarını kaldırma boyutuna vardırınca Avrupa'da önemli tepkiler oluşmuş, Avrupa Parlamentosu Türkiye'yi kınayan ve Kürtlere özerklik verilmesini isteyen bir karar çıkarmıştı.

Özellikle DEP milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılması, Avrupa'da Kürt sorununu aktüelleştirdi ve belli çevreleri sorunun çözümü için harekete geçirdi. Bu çevrelerin başında Fransa Özgürlük Vakfı Başkanı **Daniella Mitterand** geliyor. Kürt dostu Daniella Mitterand, Nobel ödüllü 12 tanınmış aydınla (**Mauread Corrigan, Rigeberta Menchu, Mother Teresa, Bety Williams, His Holiness, Dalay Lama, Desmond Tutu, Oscar Arias Sanchez, Linus Pauling, Adolfo Peres Asquiveli** ve **Elie Wiesel**) birlikte Kürt sorununa barışçıl bir çözüm bulunması amacıyla bir inisiyatif başlattı.

29 Mart'ta Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri **Butros Gali**'ye Kürt sorununa siyasi bir çözüm bulunması için diyalog yolunun açılması gerektiğini içeren bir deklarasyon sunan Daniella Mitterand, bu inisiyatife destek bulmak için çeşitli Avrupa ülkelerine giderek temaslarda bulundu.

21 Nisan günü İsveç'i de ziyaret eden Mitterand, Stockholm'de Kürt partileri temsilcilerine, gazete ve dergi mensuplarına da inisiyatif hakkında bilgi verdi. Bu amaçla **İsveç Kürdistan Dernekleri Federasyonu** tarafından düzenlenen kokteyle 70'e yakın kişi katıldı.

Federasyon başkanı **Vildan Tanrıkulu**, açılış konuşmasında Bayan Mitterand'ın inisiyatifine büyük değer verdiklerini ve onu sonuna kadar destekleyeceklerini belirtti.

Daha sonra Daniella Mitterand, başlattığı inisiyatif hakkında kısaca şu açıklamayı yaptı: **"Buraya gelmeden önce Oslo'da Norveç başbakanıyla görüştüm ve Türkiye hükümetine DEP'lilerin bırakılması için baskıda bulunmasını istedim. Biz hepimiz biliyoruz ki, Türkiye'de durumlar oldukça kötüye gidiyor. Türkiye basınında yazılan ve çizilenler gerçeği yansıtmıyor. Bunun için biz ülke ülke, şehir şehir dolaşarak gerçekleri sergileyeceğiz. Butros Gali'ye sunduğum deklarasyon hakkında tanınmış birçok siyaset adamından olumlu yanıtlar aldım. Böyle toplantıları Ankara ve Diyarbakır'da da gerçekleştireceğimize inanıyorum. Türkiye'de Kürt sorunu hakkında umut ışıkları görünüyor. Avrupa Parlamentosu bu sorunun çözümü için öneride bulundu. Avrupa Konseyi de bu sorun hakkında Türkiye hükümetinin politikasının değişmesini istiyor. Aldığım bilgiye göre, Clinton da başlattığım inisiyatiften haberdardır ve siyasi bir çözümün bulunması için diyalogun başlaması umudu vardır. Bu sorunun aktüel kalması ve unutulmaması için her zaman konuşmalı ve tartışmalıyız. Fransa'da sayın Mitterand beni destekliyor ve bu sorunu Fransa Parlamentosu'na götüreceğim. Sorunun çözümü için biz kendi yöntemlerimizi kullanıyoruz. Diğer ayrı organizasyonlar da kendi yöntemleriyle Kürt sorununun çözümü için uğraşıyorlar. Yöntemlerimiz farklı da olsa, sorunun çözümü için çaba sarfedenlerle aynı amacı paylaşıyoruz".**

22 Nisan'da İsveç Parlamentosu'nda grubu bulunan partilerin Kürt sorunuyla ilgilenen milletvekilleriyle, Kalkınma ve Yardımlaşma Bakanı **Alf Svenddon** ve İsveç Dışişleri Bakanı **Margerata Af-Ugglas**'la da görüşen Mitterand, onlardan başlattığı inisiyatife destek vermelerini istedi.

Legal parti tartışmasında Kürt fobisi

Sertaç Hevedanlı

Kürt kimlikli legal parti tartışması Kürt siyasi kamuoyunun gündemine iyice yerleşti. DEP'in 1. Olağan kongresi öncesi ve sonrasında izlediği dargrupçu politikalar, 27 Mart yerel seçimleri için aday belirlemede izlediği yöntem ve en son olarak seçimlere katılmama kararı DEP'te büyük çapta çözülmelere yol açtı. DEP'ten tamamen veya kısmen ümidini kesen yurtsever çevrelerde gözlenen yeni bir parti arayışı ile paralel olarak Kürt kimlikli bir parti tartışması da boyutlanıyor. Özellikle DEP yönetiminin "DEP'i sonuna kadar savunma" kararından vazgeçerek DEP'in devamı olabilecek yeni bir parti kurma kararı almasıyla birlikte Kürt kimlikli parti tezi de kamuoyunda daha büyük bir ilgiyle tartışılmaya başlandı.

Kürt kimlikli legal parti tezi

Kürt kimlikli legal parti tezi Kürt kamuoyunun gündemine ilk kez Medya Güneşi çevresi tarafından sunuldu. Son dönemlere dek de böylesi bir partinin kurulmasının gerekliliğini tek başına savundu. Bu tez giderek değişik siyasi çevrelerde taraftar buluyor.

Medya Güneşi'nin Nisan 1990 tarihli 14'üncü sayısında yayımlanan **Murad Cıwan**'ın kaleme aldığı **"Legal parti girişimi ve Kürt ulusal hareketinin mücadele perspektifleri"** adlı makale ile Kürt kimlikli legal parti tezi öne sürüldü. Daha sonra Medya Güneşi çevresinin HEP'e olan eleştirisinin en önemli argümanı olarak bu tez derinleştirildi. DEP'in kuruluş çalışmalarında, kurulacak partinin kimliği ile ilgili tartışmalarda Medya Güneşi diğer çevrelerin **"Türkiye Partisi"** yaklaşımına karşı, kurulacak partinin Kürt kimlikli bir parti olması gerektiğini savundu. O dönemde yaygın ve açık bir şekilde değişik toplantı ve platformlarda bu konu tartışıldı. Başta **Özgür Halk** ve **Deng** olmak üzere birçok çevre Kürt kimlikli parti tezine karşı çıktı.

DEP'te etkin olan çevrenin 1. Olağan Kongre'de izlediği dargrupçu politika, ardından 27 Mart seçimlerinde başvurulan aday tespit yöntemi, daha sonra alınan seçimden çekilme kararı ve yürütülen diğer politikalar suflörlü bir parti yönetimini benimsemeyen çevreleri yavaş yavaş DEP'ten soğuttu. Bu çevreler giderek DEP'ten fiilen ayrılmaya ve legal planda değişik arayışlara başladı. Yaşanılan yeni süreci gözlemleyen Medya Güneşi'nin 42. sayısında yayımlanan **Sinan Doğru** imzalı yazı, Kürt kimlikli legal parti görüşünü yeniden Kürt siyasi kamuoyunun gündemine soktu.

Medya Güneşi, Kürt kimlikli siyasi bir partinin kurulmasını savunmasına rağmen, böylesi bir partinin devletin hışmına uğrayacağı ve ilk etapta yasal zırhı delemeyeceği gerçeğinden hareketle, seçimlerde Kürt yurtsever kitlesinin seçeneksiz kalmaması için Kürt kimlikli bir partinin yanısıra DEP türü bir partinin de kurulabileceğini savundu.

DEP'in çözüldüğü ve Ankara DGM'ce kapatılmasına neredeyse kesin gözüyle bakıldığı bu süreçte legal parti sorunu yeniden Kürt ulusal çevrelerin tartışma odağı haline geldi.

Tartışmalar sadece kurulacak partinin Türkiyeli mi yoksa Kürt kimlikli mi olması gerektiği noktasında yoğunlaşmayacaktır. Bunun yanında DEP'in yerini alacak Türkiyeli partinin bileşimi, ilkeleri ve politikası da yeniden sorgulanacaktır. DEP'i oluşturan siyasi çevreler, geçmiş HEP ve DEP pratiğinden epey ders almışlardır. DEP'te etkin olan kesimin dargrupçu, ben bilirim ve ben yaparımcı tavrı, aynı zamanda diğer kesimleri sadece dış görüntüde DEP'i hoş kıldıracak bir aksesuar olarak görmüş ve bu da normal koşullarda yan yana düşecek güçlerin birlikteliklerini aşınmaya uğratmıştır.

Kürt Partisi sürece denk düşüyor

Kürt ulusal hareketinin bugün vardığı boyutlarda, Türkiyeli bir partide ısrar etmek ve Kürt kimlikli bir partiyi yadsımak, yaşanılan sürecin gerisinde durmaktır. Mevzileri mücadele alanının çok gerilerinde kazmak demektir.

Çağımız dünyasında "parti"lerin anlam ve işlevi çok değişmiştir. Önceleri, çeşitli sınıfların çıkarlarını programlaştıran partiler tarih sahnesinde boy verdi. Partiler iktidar için vardı. Bu temel doğru hala parti esprisinin asıl boyutunu oluştururken, günümüzde özgün sorunlara yönelen, onlara çözüm arayan ve kamuoyu oluşturan partiler de toplum ve politika yaşamında önemli rol oynuyor.

Etnik kökene dayalı, ezilen ulus ve ulusal azınlıkların sorunlarını gündemleştiren ve ezen ulus platformlarında mücadele veren, çözüm arayan partilerin varlığı ise geçmişten günümüze uzanıyor.

Kürt ulusunun siyasal güçleri, görüş ve düşüncelerinden dolayı varolan programlarıyla TC devletinin yasal zeminlerinde örgütlenemiyor ve kendilerini ifade edemiyorlar. Fakat Türkiye'nin Avrupalı olma arzusuyla sonuçlarına katlanmak zorunda kaldığı uluslararası sözleşmelerin bağlayıcılığının ortaya çıkardığı kimi yasal boşlukların zorlanması sonucu Kürt ulusal hareketi özellikle basın ve yayın alanlarında sesini duyurabiliyor. Vakıf, dernek, enstitü gibi sosyal ve kültürel kurumları, yasal güvencesi olmadan, devletin her türlü engelleme ve baskılarına katlanarak kurabiliyor. HEP, DEP türü, fakat Kürt kimliğini saklamayan legal bir parti, kimi yasal ve yasadışı engellemelere rağmen kurulabilir. Böylesi bir partinin kurulma şartları son yıllarda oluşmuştur. Legal ve Kürt kimlikli bir parti, Kürt sorununun çözümü doğrultusunda hem ulusal hem de uluslararası planda kamuoyu örgütleyecektir. Kürt kimliğini TC devletine kabul ettirme mücadelesinde daha etkili bir araç olacaktır.

> ***Türkiyeli partiler her aşamada daha geri bir konumu savundular. Bunca deneyimden sonra kurulacak Türkiyeli bir parti, Kürt ulusal güçlerinin etkin olmadıkları koşullarda diğer Türkiyeli partilerden daha farklı olmayacaktır. Kürtlerin etkin olduğu koşullarda ise böylesi bir partinin Türk tabanı olmayacaktır, parti fiilen Kürt partisi olacaktır.***

Tüm bu gerçekler dururken, kimi özgün sorunları çözme amacıyla dünyada kadınlık, çevrecilik, göçmenlik ve hatta araba sahibi olmak gibi özellikleri temel alabilen partilerin kurulduğu bir dönemde, bazı Kürt siyasi çevreleri, kimi aydınlar, Kürt kimlikli partiye hala sıcak bakmıyorlar. Hala Türkiyeli bir partide ısrar ediyorlar. Aslında bu, bazı Kürt siyasetlerinin ve aydınlarının edilgenliğini, kaçamak ve ilkesiz politika yapma eğilimini gösteriyor. Bu çevrelerin gösterdikleri gerekçelerin hiçbiri elle tutulur cinsten değildir. Edilgenlik ve ilkesizliğin arka planını oluşturduğu politik cesaretsizliğin dışa vurumu olan gerekçelerdir.

Yasalar Kürt kimliğini örtemez

Türkiyeli bir partiyi savunanların ortak argümanları, mevcut yasaların Kürt kimlikli bir partinin kurulması önünde engel teşkil ettiğidir.

Yasalar, toplumların örf, adet ve gelenekleri göz önünde tutularak evrensel insani özgürlüklerle bağdaşan toplumsal gerçeklere göre hazırlanır. Kürt kimliği yadsınamaz bir gerçekliktir. Bu kimliği taşıyan bireyler, doğal gelişimleri ile doğrudan bağlantılı ulusal hak ve özgürlükleri için örgütlenme ve kendini ifade etme hakkına sahiptir. Böylesi bir kimlik ve onun etrafında oluşan hareket, TC devletinin yasalarıyla çelişse bile meşrudur. Burada yargılanması, değiştirilmesi gereken TC'nin yasalarıdır. Yasalar toplumsal meşruiyeti örten perdeler olamaz. Toplumsal meşruiyet "yasa" adı verilen paçavralarla örtülemez. Bugün nasıl Kürt basın ve yayın organları, vakıf, enstitü gibi kültürel ve sosyal kurumları hiçbir yasal güvencesi olmadan, yasal boşluklardan yararlanarak ve daha çok da toplumsal meşruiyetlerine dayanarak yaşam bulabiliyorsa, Kürt kimlikli bir parti de yasalara rağmen ya da toplumsal meşruiyeti olmayan yasalardaki boşluklardan faydalanarak varobilir. En azından yarınlarda böylesi partilerin kurulması önünde engel teşkil eden yasalarla boğuşarak onları hırpalama görevi yapar.

> ***Yasalar, toplumların örf, adet ve gelenekleri göz önünde tutularak evrensel insani özgürlüklerle bağdaşan toplumsal gerçeklere göre hazırlanır. Kürt kimliği yadsınamaz bir gerçekliktir. Bu kimliği taşıyan bireyler, doğal gelişimleri ile doğrudan bağlantılı ulusal hak ve özgürlükleri için örgütlenme ve kendini ifade etme hakkına sahiptir. Böylesi bir kimlik ve onun etrafında oluşan hareket, TC devletinin yasalarıyla çelişse bile meşrudur. Burada yargılanması, değiştirilmesi gereken TC'nin yasalarıdır. Yasalar toplumsal meşruiyeti örten perdeler olamaz.***

Kürt partisi- Demokratik parti

Türkiyeli bir partiyi savunanlar, Kürt partisine karşı çıkarlarken "demokratik", "sivil" bir parti savını öne sürüyorlar. Örneğin **Şerafettin Elçi** "Kürt partisinin koşulları yoktur" derken, "katılımcı, demokratik bir kitle partisi" diyor. **Tarık Ziya Ekinci** ve **M. Ali Aslan** da, kafalarındaki Türkiyeli parti için siyasi yelpazede bir "boşluk" bulmuşlar. **Tarık Ziya Ekinci** Türkiye siyasi yelpazesinde keşfettiği boşluğu ancak "demokrasiyi hedefleyen bir partinin doldurabileceği" görüşünde. **M. Ali Aslan** da "demokratik sivil bir Türkiye partisi" diyor ve ekliyor: "bugün Türkiye'de partiler yelpazesinde demokratik alan boştur". Her ikisi de, "demokratik sivil bir parti"yi Kürt kimlikli bir partinin alternatifi olarak sunuyor. Bir türlü Kürt kimlikli bir partiyi "demokratik", "sivil", "katılımcı", "kitlesel" sıfatlarla bağdaştıramıyorlar.

"Türkiyeli" kitlesel bir partinin, Türkiye'nin demokratikleşmesine yapacağı katkılardan dem vuranların "unutuğu" bir şeyi hatırlatmak isteriz. Türkiye'nin demokratikleşmesini engelleyen rejimin temel düşünsel paradigması, Kürt sorunu ile ilgi olanıdır. Kürt ulusal kimliğini kıyısından köşesinden dile getirerek ve yasalar karşısında "ezop"laşarak, resmi görüşle hesaplaşılamayacağı görülmelidir. Kürt ulusal kimliğini açıkça ortaya koymak ve bunun gerekleri doğrultusunda fiili kurumlaşmalara yönelmek; gerçekte, Türkiye'deki demokratikleşme sürecine yapılan "köktenci" bir katkı olacaktır. Biz, Kürt partisi tezini elbetteki Türkiye'nin demokratikleştirilmesi gibi bir eksene oturtmuyoruz. Ancak bazı çevrelerin iddialarının mesnetsiz olduğunu ortaya koymak bakımından, Kürt partisinin nesnel olarak yaratacağı önemli bir sonuca dikkat çekmek istedik.

Kürt kimlikli parti, iç işleyiş bakımından demokratik ve katılımcı olacak, politikası, ilişkileri ile sivil bir nitelik taşıyacak, marjinal kesimlerden çok kitleleri hedefleyecektir. Kürt ulusal hareketi bugün vardığı aşamada böyle bir partiyi kurabilecek kadro, potansiyel ve birikime sahiptir. Yeter ki dar grupçu egosantrik ve narsist düşüncelerden sıyrılalım. Bu yapılabildiğinde DEP'in ilk oluşumunda yer alan çevrelerin uyumlu birlikteliği sağlanabileceği gibi, bugüne kadar şiddet ortamı dahil çeşitli nedenlerle köşelerine çekilmiş olan belki inisiyatif açısından zaaflı fakat meziyet sahibi nice kadrolarla da kucaklaşılacaktır.

Düşündüğümüz anlamda Kürt kimlikli parti, Kürt sorununun çözümü için Türkiye'nin legal zeminlerinin kaldırabileceği azami, Kürt ulusal istemlerinin ise asgari programına sahip bir parti olmalı. Bu parti programsal ve idolojik açıdan oldukça "esnek" olmalı, daha çok Kürt sorununun milimetrik çözümlerini de öngören, politik işlevi olan bir parti olmalı. Böylesi bir partide düşünsel olarak siyasal yelpazenin her yerinde yer alabilen insanlar rahatlıkla yer alabilmelidirler.

Türkiye soluyla dayanışma

HEP ve DEP pratikleri öğreticidir. Her iki parti de Türkiyeli parti kimliğiyle ortaya çıktılar. HEP'in kelimenin tam anlamıyla bir Türkiye partisi olmak için gösterdiği çaba hatırlardadır. Fakat kısa sürede Kürtlerden başka hiç kimse partide kalmadı. Kürt ulusal sorununun çözümünü politikasının merkezine koyan bir partinin Türkiye sorunlarına ve uluslarası ilişkilere bakış açısı ile Türkiye'deki demokratik- sol muhalefetin perspektifleri aynı olamaz. Güncel politik gelişmeleri değerlendirmeleri, önceliklerle ilgili saptamaları farklı olur. Demokratik sol muhalefet ile Kürt ulusal muhalefeti aynı lügatı tutturamaz. Durum böyle iken Türkiyeli partide ısrar etmenin hiçbir anlamı yoktur. Buna bir anlam çıkarmak ya politik körlüktür ya da Türkiye'den kopuşu çağrıştırabilecek görüntülerden kaçınmayı temel politika olarak seçmektir.

Bir türlü anlamaya yanaşılmayan şu gerçek görülebilmelidir: Kürt kimlikli bir parti, politikası, pratiği ve mesajları ile Türkiyeli emekçileriyle dost olabilir, onların örgütlü güçleriyle dayanışma ve yakın işbirliği içinde bulunabilir. Bugün ekonomik, sosyal, siyasal ve hukuki açıdan Türkiye'nin kamburu olan Kürt sorununu da içeren her türlü siyasal ve toplumsal sorun için ortak paydalarda buluşulabilirse stratejik işbirliğinden, noktasal eylem birliklerine dek binbir ortak müdahale etkinliği örgütlenebilir.

Şunu da unutmamak gerekir. TC'nin kuruluşundan bu yana Kürt ulusal sorununun aktüelleştirilmesi, iç ve dış kamuoyunun gündemine oturtulması, çözümü doğrultusunda adımlar atılması, kısacası her alanda, Türkiyeli partiler -hem sol, hem de sağ- iyi bir sınav vermediler. Kürt halkının öz örgütlerinin çabasıyla bugün varılan noktaya gelinmiştir. Türkiyeli partiler her aşamada daha geri bir konumu savundular. Bunca deneyimden sonra kurulacak Türkiyeli bir parti, Kürt ulusal güçlerinin etkin olmadıkları koşullarda diğer Türkiyeli partilerden daha farklı olmayacaktır. Kürtlerin etkin olduğu koşullarda ise böylesi bir partinin Türk tabanı olmayacaktır, parti fiilen Kürt partisi olacaktır.

Bugün Kürtlerin sömürgeci devletlere karşı olan savaşımında en büyük avantajı, dünya demokratik kamuoyu nezdinde ulusal kimlik mücadelesinin haklı, meşru ve saygın bir yere sahip olmasıdır. Bu olanağı da, ne menem bir şey olacağı şimdiden açık olan Türkiyeli bir parti ile donuklaştırmayalım.

❐

Bonn'da Kürt Filmleri Haftası

Seyitxan Kurij

20-24 Nisan 1994 tarihleri arasında Almanya'nın Bonn kentinde **Kürt Filmleri Haftası** yapıldı. Bonn'da bulunan **Kürdistan İnformasyon ve Dokümantasyon Merkezi** tarafından düzenlenen Film Haftası'nda 5 Kürt filmi gösterildi. Haftanın son günü olan 24 Nisan pazar günü **"Reşpoşi Şuşeyi"** adlı filmden sonra Kürt sineması üzerine bir panel yapıldı. Panele Alman televizyon kanalı WDR'nın redaktörlerinden Joachim Von Mengershausen, rejisör Hüseyin Sevdin, basın eliştirmeni Arzu Toker, rejisör Mehdi Umêd ve Protestan Film Geliştirme Merkezi'nden Bernd Wolpert katıldılar. Joachim Von Mengerhausen, televizyon ile izleyiciler arasındaki karşılıklı etkileşimden söz etti. Mengerhausen, Kürt filmleri gibi popüler olmayan filmlerin seyircisinin az olduğunu, hatta yapılan araştırmalara göre Alman seyircisinin ancak yüzde 8'inin Alman filmlerini izlediğini; daha çok Amerikan filmlerinin izlendiğini söyledi. Mengerhausen, alanlarında ilk olmalarına rağmen **"Kılamêk ji bo Beko"** filmine maddi yardım yaptıklarını; **"Siyabend ü Xecê"** filmine montaj ve seslendirme için stüdyo imkanı sunduklarını sözlerine ekledi. Arzu Toker, sözlerine medyayı eleştirerek başladı. Toker, yabancılarla ilgili yayın yapan bütün basın yayın kuruluşlarının Alman olduğunu, böyle yerlerde doğal olarak yabancı sorunlarına aşina yabancıların olması gerektiğini söyledi ve Kürt filmlerini buradaki göçmen Kürtlerin sorunlarını işlemeyen direk Kürdistan'a yönelik filmler olmakla eleştirdi. Bunun üzerine söz alan yönetmen Mehdi Umêd, kendisinin Avrupa'da olduğunu fakat her gece rüyasında Kürdistan'ı gördüğünü; bu anlamda Kürdistan'ı anlatmasının doğal olduğunu söyledi. Umêd, amacının Kürt halkının sorunlarını, acılarını, sevinçlerini, Kürt halkının kültürünü estetik bir kaygıyla dünya toplumuna tanıtmak olduğunu belirterek; Kürtlerin sadece savaşan bir halk olmadığını, aksine Kürtlerin hiçbir zaman herhangi bir komşu halka saldırmadığını sözlerine ekledi. Daha sonra söz alan Hüseyin Sevdin, Hollanda'da herhangi bir göçmen dairesine gidip bir proje sunduğunda kendisini Irak'lı saydıklarını ve Irak Konsolosluğu'ndan müsade istediklerini oysa kendisinin Irak'tan kaçıp geldiğini Irak'tan müsade almasının mümkün olmadığını ve bu durumda önce kimliğinin tanınması için mücadele etmesi gerektiğini söyledi. İki Kürt yönetmen, Kürt sinemasının problemleri ve geleceği konusunda özetle şu görüşleri dile getirdiler: " Kürt sineması henüz işin çok başındadır, hiçbir alt yapısı yoktur; teknik eleman yoktur, oyuncu yoktur, sermaye yoktur. Sinemanın gelişebilmesi için en önemli şey sermayedir ve pazardır. Bizde bunlardan hiçbiri şu anda mevcut değildir. Bu filmleri yapan arkadaşlar kendi kıt imkanları ile yapmışlardır".

Kürt Filmleri "Hamburg Kürt Film Günleri" adı altında 1-10 Mayıs tarihleri arasında Hamburg kentinde de gösterime girecek.

Gösterilen Filmler

1- **TUNÊL,** Tacikistan, 1993.

Yönetmen ve senaryo: **Mehdi Umêd**, Prodüktör: **Germiyan Film** (Kürdistan), **Nafosat** (Tacikistan), Müzik: **Parviz Nazarof, P. Tursunov,** Dili: **Kürtçe** ve Rusça, süresi: **90 dakika**.

Bu filmde Kürdistan'daki katliamlar ve göçmenlik tarihi ile gündelik yaşam, felsefi ve sanatsal bir dille; Kürt folkloru ve efsaneleri ile süslenerek anlatılıyor. İsminden de anlaşılacağı gibi Kürdistan, çıkışsız bir tünele benzetiliyor.

2- **KERWANEKE BÊ DENG** (Sessiz Kervan) Yunanistan, 1993.

Yönetmen ve senaryo: **İbrahim Salman,** Prodüktör: **Rolf Orthel-DNU-Film** (Hollanda NOS televizyonu ile birlikte, Müzik: **Dılşad Seid, Serbest Zozan, Demokrat Taha,** Dili: **Kürtçe,** süresi **90 dakika.**

Bu filmde Irak devleti ile Kürdistan kurtuluş güçleri arasında amansız bir savaş sürerken Güney Kürdistan'ın bir köyündeki günlük yaşam bir aile baz alınarak anlatılıyor.

3- **KILAMEK JÎ BO BEKO** (Beko için bir türkü); Ermenistan, 1992.

Yönetmen ve müzik: **Nizamettin Ariç,** Prodüktör: **Margarita Woskanian Film** (WDR'nin yardımı ile), Senaryo: **N. A ve Christine Kerlich,** Dil: **Kürtçe,** Süresi: **100 dakika.**

4- **SİYABEND Û XECÊ** (Siyabend ve Xece), Kuzey Kürdistan, 1991/92.

Yönetmen: **Şahin Gök**, Senaryo: **Hüseyin Erdem**, Prodüktör: **Senar Film-Turgut Senar,** Dili: **Kürtçe**, Süresi: **90 dakika.**

Filmde Kürt destanı Siyabend û Xecê bir Kürt bilgesi tarafından bir mağarada çocuklara anlatılıyor. Yaşlı bir kadın çocukları askerlerden korumak için toplayıp bir mağaraya götürüyor ve yaşlı bilgeye teslim ediyor. Bilge mağarayı aynı zamanda okul olarak kullanıyor.

5- **REŞPOŞİ ŞUŞEYİ** (Cam perde), Hollanda, 1992.

Yönetmen **Hüseyin Sevdin**, Senaryo: **Burhan Şawi**, Prodüktör: **Amsterdam Sinema Akademisi** (Hollanda), Dili: **Kürtçe**; Süresi: **90 dakika.**

Avrupa'da yaşayan ilerici Kürt genci **Kawe** ile sevdiği kız **Şehjan**'ın hikayesi anlatılıyor. Sehjan'a düşman askerleri tarafından tecavüz ediliyor. Kawe, gerdek gecesi kızın askerler tarafından tecavüze uğradığını öğrendiği halde kız olmadığı için Sehjan'ı kabul etmiyor.

Hüseyin Sevdin ile yaptığımız özel sohbette elinde **General Mustafa Barzani** projesi olduğunu; Barzani ile ilgili yazılı belge, fotoğraf, film gibi dökümanları toplayıp onun yaşamı üzerine bir dötümanter film yapacağını söyledi. Barzani'nin hayatı **Gandhi** gibi **Ömer Muhtar** gibi bir sinema film, olamaz mı sorumuza, eğer gerekli parayı bulabilirse Barzani'ye benzeyen bir oyuncu bularak, Barzani'nin filmini de yapmak istediğini söyledi.

Pêşangeya risman

Di 30 Nîsanê de, li MKM (Navenda Çanda Mezopotamya)ê Pêşangeya hunermend Fehîm Guler vebû.

Pêşange wê heta 15'ê Gulanê, di navbera seet 10.00-19.00'an de ji temaşevanan re vekiriye.

Hunermend ji sala 1988'an heta sala 1992'an, li Enqerê, Stembol û Erzurûmê 9 pêşange yên şexsî û hevbeş vekirine.

Hunermend xebatên xwe yên hunerî bi serê xwe didomîne.

PIRÎSK

M. Şîlan

DDKD: Dibistana kadiran

Îro, dewleta Tirk, ji bo ku me ji xebatên legal dur bixe, bi her rê û wasiteyê, di êrîşên gelek dijwarde ye. Ji ber ku, dewlet dizane ku xebatên legal tesîrên mezin li ser gel dike. Kurdan berî cunta 12'ê Îlonê jî, bi rêya DDKD, DHKD, ASKDER û komelên din xebatek gelek xweş kiribûn. Kadroyên Kurdan bi giranî ji van deran gihîştibûn. Ji ber ku dewlet bi vê yekê baş dizane, îro li hemberî DEP'ê û xebatên legal yên din, bi kuştin û bi zindan êrîşên xwe didomîne. Divê Kurd jî, ji dîroka xwe ya bi xwîn dersa bigrin û vî warê xebatê terk nekin. Ji bo ku girîngiya xebatên legal baştir bên dîtin, di vê nivîsarê de ez dixwazim li ser xebatên DDKD'ê rawestim.

DDKD (Komela Çandî ya Şoreşgerî û Demokratîk), cara ewilî piştî sala 1974'an, ji aliyê hinek xortên Kurd yên li metropolan dijiyan, li Stenbolê, Enqerê û Îzmîrê hate damezrandin. Di destpêkê de, di navbera van komelan de tu girêdan tune bûn. Heryek bi serê xwe bû. Piştî ku DDKD'ê li gelek cîhên din jî şûbe vekir û li Kurdistanê jî bingeheke baş girt, di sala 1977'an de kongreya xwe ya giştî çêkir. Bi vê gavê DDKD bû komeleke navendî. Wê demê, hinek endamên DDKD'ê li hemberî navendiyetê derketin û jê veqetiyan. DDKD'ê heta sala 1979'an xebatên xwe eşkere domandin. Lê, dema ku li Diyarbekirê "rêvebiriya awarte" (sikiyonetîm) hate îlankirin, çalakiyên DDKD'ê jî hatin qedexekirin. Herçend di resmiyetê de DDKD hatibû girtin jî, di fiîliyatê de, heta 12'ê Îlonê jî bi awayekî nîv-legal xebatên xwe domandin. Li gor belgeyên di dest de, DDKD dema ku hate girtin, 40 şûbeyên wê hebûn. Sê-çar şûbeyên Anedolê netê de, hemû şûbeyên wê li Kurdistanê bûn .

Ger ku mirov bi çavekî objektîf li derbasbûna xwe binêre, wê bê dîtin ku di dîroka Kurdistanê de, tu komelên legal, wekî DDKD'ê fireh û xurt nebûne. Dema ku DDKD'ê xebat û çalakiyên xwe didomand, welatparêzên Kurd yên din jî, di nava DHKD, ASKDER û hinek komelên din de dixebitîn. Berî vana jî, Kurd di nav DDKO'yê de xebitîbûn.

DDKD'ê wekî komelek legal, di şiyarbûn û rêxistina karker, gundî, xort, jin û xwendevanên Kurd de, çi li Kurdistanê, çi li Tirkiyê, rolekî dîrokî leyist. Gelek ciwanên Kurd, bi DDKD'ê çavên xwe vekirin. Di polîtîzebûna Kurdan û di fêrbûna zanyariyê de xebatek gelek esasî û kûr hate kirin. Ji bo çanda Kurdî, DDKD'ê gelek tişt kir. Li gel van tiştan, helbet kêmasî û çewtiyên wê çêbûn.

Lêbelê, wekî hêz û komelên welatparêz ên din, DDKD'ê jî, ji Cunta Faşîst a 12'ê Îlonê nisîbê xwe sitend. Bi hezaran endam û berpirsên wê di îşkencan re derbasbûn, hatin mehkemekirin, ketin hevsan, bi deh salan ceza xwarin. Gelek endam û berpirsên wê, mecbûr man ku welêt bi cî bihêlin. Bi dehan endamên wê di têkoşînê de hatin kuştin. Piştî 12'ê Îlonê DDKD'ê him ji dewletê, him jî, ji cihêbûnên navxweyî derbên gelek mezin xwar. Rola xwe ya dîrokî wekî berê nikaribû bidomanda. Lê belê, dîsa jî, ew tovên di salên 1974-1980'yî de hatin avêtin, vala neçûn. DDKD'ê ji têkoşîna netewî û civakî re, bi hezaran kadro gîhand.

Bêdudilî mirov dikare bibêje, îro tu kîjan kevirî rakî, di bînê wî de DDKD derdikeve. Ev ne tiştekî hindik e. Meriv dikare bibêje ku, DDKD ji têkoşîna gelê Kurd re bûye dibistaneke kadoyan. Îro tu li kîjan warê legal binêrî, berpirsyariya wan bi giranî "DDKD'yî yên berê" ne. Tu li berpirsên komel û sendîkayên karkeran, endazeran, doktoran, avukatan, mamostayan û hwd. binêrî, bi giranî tê li "DDKD'liyên berê" rast bêyî. Di warê çandî de jî her weha ye. Di dema HEP'ê de jî, dema DEP'ê de jî, berpirsiyarên wan ên pir ciyan "DDKD'yiyên berê" bûn. Wek numûne şehîdê nemir Wedat Aydin kadroyekî DDKD'ê bû; Heta bighîhîje Serokê DEP'ê, Hatîp Dîcle û cîgirên wî, Osman Ozçelîk û Remzî Kartal jî, "DDKD'yî yên berê" ne. Herwiha, gelek endamên Meclîsa Partiyê û berpirsên din, Serokê Enstîtuya Kurd ya Stembolê DDKD'yiyên berê ne. Mirov dema îro berê xwe dide çiyayên Kurdistanê, wê bê dîtin ku, di nava gerîlla û kadroyên PKK'ê de jî, bi sedan "DDKD'yî yên berê" dest bi çek, li dijî dijmin şer dikin.

Belê, dibe ku hemû "DDKD'yî yên berê" di xêza xwe ya berê de têkoşîna xwe ne domandibin. Lêbelê, eşkere ye ku, ew tovên di dema DDKD'e de ketiyê mêjî û dilê gelê me ciyê xwe baş girtiye. Şitlên wan tovan, îro li her çar aliyên Kurdistanê, li her qada jiyanê şîn dibin.

Wekî tê dîtin, têkoşîna gelê me, berî 12'ê Îlonê di warê legal de gelek rê sitendibû. Ji hinek çewtî û şaşîtiyên ku ne hewce ye ez di vê nivîsarê de li ser bisekinim, ew xebatên berî 12'ê Îlonê baş nehatin bikaranîn. Lê rewş çi dibe bila bibe, tu kes nikare çavên xwe ji xebatên di dîrokê de çêbûne bigrin. Dîrok wekî zincîrekê ye û her xelekek wê li gora xwe giring e. Çawa ku DEP, Weqfa Maf û Azadiyên Kurd, Weqfa Şêx Seîd, Enstîtuya Kurd, MKM û yên din, di têkoşîna gelê me de cîhekî girîng girtine û çawa rastiyên me bin; komelên legal wekî DDKD, DHKD, ASKDER û yên din jî rastiyên me ne, di têkoşîna gelê me de rolên dîrokî leyistine.

Belê, ew giyan (rih) û tovên DDKD'ê, îro bi barana Nîsanê, dîsa şîn dibin, dîsa geş dibin. DDKD, di xebatên me yên legal yên îroyîn de, ronahiyek mezin e.

Nasıl bir ekonomik ve toplumsal düzen?

ANC Programı'nda Güney Afrika

Bahar Zerin

Güney Afrika'da 350 yılda kökleşen ırkçı Apartheid rejimine karşı siyahların yürüttüğü zorlu mücadele son dört-beş yıl içinde sonuç alıcı gelişmelerle yeni bir boyuta ulaştı. Çok değil daha 1990 Şubat'ında **ANC** (Afrika Ulusal Kongresi) üzerindeki yasak kaldırıldı ve **Nelson MANDELA** serbest bırakıldı. Takibeden süreç içerisinde anayasal değişiklikler yapıldı ve yapılan görüşmeler sonunda geçici hükümet kuruldu. Herkese oy hakkının tanınacağı genel seçim tarihi 27 Nisan 1994 olarak belirlendi. Aynı dönem içerisinde faşist **Afrika Direniş Hareketi ve Afrikaner Volksfront, inkatha Özgürlük Partisi** ile **"Özgürlük İttifakı"** adı altında bir ittifak oluşturarak seçimleri provake edici eylemlerde bulunmaya ve bu yolla tavizler koparmaya çalıştılar. Bunda büyük ölçüde de başarılı oldular. **De Klerk** ve **Mandela**, **Zulu** kabilesi kralının statüsünü ve gücünü tanıyan değişiklikler ve kendi kendini yönetecek bir *"beyaz anavatan"*ın oluşturulması gibi tavizlerle bu provakasyonlardan kaçınmaya çalıştılar. Bütün bu gelişmelerin analizi ayrı bir yazı konusu oluşturduğundan burada bırakıp, bu yazıda esas olarak gündeme getirmek istediğim, ANC'nin iktidara geldiğinde uygulamayı öngördüğü ekonomik program ve hedeflerinin incelenmesine yer veriyorum.

ANC neleri hedefliyor?

ANC'nin ekonomik programının ayrıntılarına girmeden önce, şu çarpıcı alıntı sonradan yazdıklarımızla bir bütünlük oluşturabilmesi açısından önemli olabilir:

"ANC, tarihinin hiçbir döneminde ne devrimci bir değişimden yana...ne de kapitalist toplumun aleyhinde oldu ya da onu mahkum etti" (sf 179)

Bu sözler, ANC lideri Mandela tarafından **"Özgürlük Beyanatı"**nda yazılmıştır.

Bununla beraber, ANC'nin illegal olduğu dönemler ile 1990 sonrası karşılaştırıldığında, ANC içindeki radikal organizasyonların (sendikalar ve Komünist Partisi gibi) etkinliğinin politikaları belirleme açısından azaldığı gözlemlendi. Dünyadaki ve ülke içindeki dengeler, radikal politik bir söylemin ANC içerisinde dominantlığını engelleyen en önemli faktör oldu. Buna rağmen **Güney Afrika İşçi Sendikaları Kongresi** (COSATU) ve **Komünist Partisi**, ırkçı rejime son verilmesine ve ülkede çoğunluğu oluşturan siyahların ve beyaz olmayan azınlığın politikaları etkileme şansına sahip olmasına özel bir önem atfettiğinden ANC içerisinde çalışmaya devam ettiler. Fakat COSATU'nun seçimlerden sonra ANC'den ayrılma kararında görüldüğü gibi ayrışmalar seçimlerden sonra da süreceğe benziyor. Bu, mücadele zemininin işçiler ve Komünist Partisi için sınıf temeline kayacağına işaret ediyor.

ANC, legal olarak çalışmaya başladığından beri seçimlerden sonra izleyeceği ekonomik politikaları beraklaştırabilmek için çeşitli araştırma grupları oluşturdu. Bu grupların hazırladığı raporlara bakıldığında, ANC iktidarında ya da ANC ile paylaşılan bir iktidar altında Güney Afrika'da ne tür değişiklikler olacağı ve bu değişikliklerin karakterinin nasıl olacağı genel hatları ile ortaya çıkıyor.

Belirlenen ana hedef şimdiye kadar sürdürülen ırkçı politikaların ters yüz edilip NON-RACIAL (ırkçılığa dayanmayan) bir genel politikanın uygulamaya konulması. Bunda en azından ekonomik düzlemde ne kadar başarılı olunabileceği belki şöyle bir karşılaştırmadan anlaşılabilir. Verili yapının karakteri nedir ve uygulanması düşünülen ekonomik politikalar nelerdir?

Siyahların ve diğer beyaz olmayan azınlığın oluşturduğu çoğunluk, yüzyıllardan beri uygulanan Apartheid politikaları nedeni ile gelir düzeyi en düşük, işsizliğin en yoğun olduğu, eğitim düzeyinin ve okuma yazma oranının en düşük olduğu, mesleki açıdan en geri düzeyde bulunan, barınma-sağlık-iş-eğitim gibi en temel ihtiyaçları dahi karşılanmayan bir kesimi oluşturmaktadır. Neden? Beyaz olmadıkları için ikinci sınıf vatandaş bile değil, herhangi bir sınıflama içine dahi girememişlerdir.

ANC'nin **"Yeniden Yapılanma ve Gelişme"** adını verdiği ekonomik program ise, toplumun demokratikleştirilmesini ve toplumun temel ihtiyaçlarının karşılanmasını, iş gücü kaynaklarının geliştirilmesini içeriyor. Programda bütün bunların yanında kulağa hoş gelen bir dizi hedef sıralanıyor.

Bütün bu hedefler nasıl gerçekleştirilecek? ANC'nin konuya yaklaşımı iki ana başlık altında toplanabilir:

Bunlardan birincisi kamu yatırımları, altyapı yatırımları gibi kamu çalışmaları aracılığı ile iş alanı yaratma ve temel ihtiyaçları giderme önerisi ki bu öneri ile yoğun işsizliğe (mevcut işgücü içinde yüzde 50'den fazladır) çare bulunacağı hesaplanıyor. Fakat siyah işgücünün mesleki ustalık alanında eksikliği kendini hemen bir problem olarak ortaya koyuyor. Diyelim ki ANC hükümeti gerçekten hedeflediği ölçüde eğitim (geleneksel ve mesleki) yatırımlarında bulundu fakat yine de bundan sonuç alınması önemli bir zaman diliminin geçmesini gerektirecektir. Bugünden yarına sözkonusu yatırımların yüksek oranlarda gerçekleşebilirliği ise ayrı bir sorundur. Yine bu ana politikanın bir parçası olarak ANC beş yıl içerisinde 1 milyon ev yapmayı ve 2.5 milyon evin elektriklendirilmesini hedefliyor.

İkincisi ise **"Toprak Reformu"**. Aslında ANC'nin **"Yeniden Yapılanma ve Gelişme Programı"**nda toprak reformu tali bir başlık altında incelenmiştir. Bunun nedeni toprak reformu olarak adlandırılan şeyin aslında toprak reformu olmadığına kendilerinin de inanmış olması olabilir. Fazla göze çarpmamasına ve detaylar arasında kaybolmasına sanki özen gösterilmiş. Gerçekten de ANC, toprak reformu konusunda oldukça dikkatli davranıyor. Mevcut dengeleri fazla bozmamaya, birdenbire büyük bir muhalefetle karşılaşmamaya çalışıyor. Program, toprakların yüzde otuzunun yeniden dağıtılmasını hedefliyor. Bundan da anlaşılan devlet arazisinin dağıtılması; mümkün olursa ve eğer beyaz toprak sahipleri satmak isterlerse, bunların topraklarının devlet tarafından satın alınıp uygun fiyatlarla ve ödeme koşulları ile topraksız köylülere (özellikle kadınlara) satılması. Bu tür programın **"Toprak Reformu"** olarak nitelenmesi yanıltıcıdır. Çünkü mevcut adaletsiz toprak dağılımını gidermeyi hedeflememektedir. Tarımda büyük oranda tekeli olan büyük toprak sahibi beyazların lehine olan dengeyi bozmayı hedeflememektedir. Belki bu program kırsal kesime yönelik dönemsel bir program olarak adlandırılabilir. Herşeye rağmen siyahların bu programdan yararlanabilmeleri için, birincisi, devlet arazilerinin bu yüzde otuz içindeki oranının ne olduğunu ve bu toprakların verimlilikl düzeyini bilmek gerekir. İkincisi, bu yüzde otuz toprağın mevcut topraksız nüfusun toprak ihtiyacının ne kadarını karşılayabileceği ile ilgili veriye sahip olmak gerekir. Üçüncüsü, beyazların elindeki toprakların G. Afrika'daki en verimli topraklar olduğu biliniyor. Beyaz çiftçiler hangi motivasyonla bu verimli toprakları satacaklardır? Diyelim ki içlerinden bazıları (mesela daha az verimli toprağa sahip olanlar) satmaya karar verdi. Hangi fiyattan bu toprakları işsiz, topraksız (siyah) çiftçi adayları satın alabileceklerdir? Dördüncüsü, bu programdan faydalanma şansını yakalayan ve küçük de olsa bir parça toprağa kavuşan çiftçiler, modern tekniklerle üretim yapan (beyazların) gelişmiş çiftlikleri ile nasıl yarışacaklar? Bütün bunlar önemli sorular olarak kendisini dayatmasına rağmen ANC'nin programında görmezden gelinmektedir.

Ayrı bir hedef olarak ANC, kamu gelirlerinin genişletilmesini öngörüyor. Yüksek oranlı Katma Değer Vergisi'nin (temel ihtiyaç maddeleri hariç) ciddi bir şekilde uygulanması düşünülüyor. Fakat şirket vergilerinin ve şahıslardan alınan gelir vergilerinin şimdiki düzeylerinin de korunması hedefleniyor. Ciddi vergi kontrolü niyetinin ifadesi dışında, De Klerk hükümetinin uygulamalarından pek farklı olmayan bu politikalar, nasıl kamu gelirlerini arttırabilir. Hele özelleştirilen kamu kuruluşları düşünüldüğünde sanki daha da dezavantajlı durumda imiş gibi görünüyor.

ANC'nin pozisyonu süreç içerisinde kamulaştırma konusunda da önemli ölçüde değişti. Şu anda özelleştirmelere karşı olmakla beraber şimdiye kadar özelleştirilen kamu kuruluşlarının -ki bunlar içerisinde 1989'da özelleştirilen dev demir-çelik şirketi ISCOR da bulunmaktatekrar kamulaştırılmasına da karşı çıkıyor. Yabancı yatırımcıları ve sermayeyi teşvik, gündemin önemli bir parçasını oluşturmakta. Bu amaçla ülkeye yatırım amacıyla giren dövizin normal kurun iki katından bozdurulması, bir teşvik politikası olarak Güney Afrika'da son zamanlarda gündeme geldi. Bu politika pek çok yabancının konut alanına yatırım yapmasına neden oldu.

Siyahlar, beyazların, yeteneklerini Apartheid rejiminde kullandıkları gibi kullanmalarına bir daha izin vermeyecekler. Fakat beyaz işadamları, içinde siyahların olmadığı bir yönetimin Güney Afrika'da artık bir hayal olduğunu, tarihe karıştığını anladıklarından olacak, yapılan anket sonuçlarına göre işadamlarının yüzde 68'lik bir oranla ANC'yi Nasyonel Parti'ye tercih ettikleri öğreniliyor.

Mevcut koşullarda **ANC** ile **Nasyonel Parti** arasındaki temel anlaşmazlıklar nelerdir diye sorulacak olursa bunları şöyle özetleyebiliriz:

1) Devlet harcamalarının oranı (Nasyonel Parti, harcamaların sınırlı olmasından yana),

2) Özelleştirmeler,

3) Yeniden gözden geçirilmiş bir kamu harcamaları programının gerekliliği üzerine (ANC, bu görüşü savunuyor ve Dünya Bankası bu noktada ANC'ye daha yakın görünüyor),

4) Devletin pazara müdahalesi ile ilgili denge konusu (ANC daha müdahaleci ve ekonomik olarak daha etkin bir devlet öneriyor).

Yoksulluğun azaltılması, siyah çocuklar ve gençlik için daha iyi bir eğitim olanağının sağlanması, yatırım artışı, alt yapının geliştirilmesi ve kamulaştırma konularında ise ANC ve NP aynı görüşü paylaşmakta.

Sonuç olarak

ANC, nasıl bir Güney Afrika hedefliyor diye sorulursa, bunun açık cevabı kapitalizmin sürdüğü, bunun da ötesinde garanti altına alındığı bir Güney Afrika olacaktır. Bu yanıt, şimdiye kadar anlatılan politikaların özünü oluşturuyor. Sistemin garanti altına alınması ve bunun uzantısı olabilecek karma ekonomi modelinin savunulması; hem uluslararası hem de ülke içi hakim güçler açısından en önemli boyutunu oluşturuyor ANC programının. Süreç içerisinde beyazların büyük çoğunluğu kendilerini mevcut havaya ve ANC yönetimine adapte etmeye çalışıyor. Beyaz elit ve işadamları, Güney Afrika'nın geleceği üzerindeki rollerinin azalmayacağını zaman zaman şu şekilde ifade ediyorlar: *"Güney Afrika'nın bizim yetenek, ustalık ve girişimciliğimize her aşamada ihtiyacı olacak"*. Fakat sanırız bir farkla; siyahlar, beyazların yeteneklerini Apartheid rejiminde kullandıkları gibi kullanmalarına bir daha izin vermeyecekler. Fakat beyaz işadamları, içinde siyahların olmadığı bir yönetimin Güney Afrika'da artık bir hayal olduğunu, tarihe karıştığını anladıklarından olacak, yapılan anket sonuçlarına göre işadamlarının yüzde 68'lik bir oranla ANC'yi Nasyonel Parti'ye tercih ettikleri öğreniliyor.

Burada bir parantez açıp bazı sosyalist dergilerde bu konuda yapılan tartışma ve değerlendirmelerle ilgili bir eleştiri sunmak istiyorum. Bu tartışmalarda genel olarak doğru tespitler yapılmasına rağmen, genel eğilim, ırkçılık temeline dayanmayan bir hükümetin yönetime gelmesinin küçümsenmesidir. Bu, *"sistem nasıl olsa yine kapitalisttir ve işçiler siyah ya da beyaz olmasına bakılmaksızın yine ezilecektir"* denilerek meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Fakat şu *"ayrıntı"* kaçırılmaktadır. Azınlıkta olan beyazların sürdürdüğü ve ırkçılığın, insanları tamamen hayatın dışına sürerek vahşi yöntemlerle kontrol altına aldığı bir kapitalist yöntem ile, bu ırkçı temeli ortadan kaldıran bir yönetim arasında önemli bir fark vardır. Bu farkı anlayabilmek için ırkçı Güney Afrika'da yaşamış olmak gerekmez. İnsanların kendilerini ait oldukları derinin rengi ile tanımlamalarına neden olan bu rejim, işçi sınıfının da, köylülerin de, öğrencilerin de aralarına renk duvarı ördü durdu yıllar boyunca. Irkçı rejim, Güney Afrika'nın altın, elmas, kömür gibi doğal kaynak ürünlerinin dünya pazarına en ucuz olarak sunulması için gerekli idi ve bu yüzden de uluslararası desteğe sahipti. Fakat bu, artık sürdürülebilir değil. Beyazlar ve uluslararası emperyalist güçler istemediklerinden değil. Siyahların yıllarca süren kanlı mücadeleleri nedeniyle. İşte bu yüzden de bu dönem tarihi bir dönemdir.

Bu yazıyı, Mandela'nın geçen yıl Eylül ayında COSATU kongresinde yaptığı konuşmadan bir bölümle bitirmek istiyorum:

"Kaç kere özgürlük hareketleri işçilerle birlikte çalışıp daha sonra zafer anında işçilere ihanet etti. Dünyada bunun pek çok örneği var. İşçiler, sadece, özgürlükten önce ve sonra organizasyonlarını ya da örgütlülüklerini güçlendirirlerse kazanabilirler. Eğer uyanıklığınızı bir kez dahi olsa gevşetirseniz fedakarlıklarınızın hepsinin boşa gittiğini göreceksiniz. Afrika Ulusal Kongresi'ni (ANC) yalnızca sizin istediklerinizi yerine getirdiği müddetçe destekleyin. Eğer ANC hükümeti sizin ihtiyaç ve isteklerinize karşılık vermez ise Apartheid rejimine yaptığınızı ANC'ye de yapın". (Socialist Review, sf. 16)

Yararlanılan kaynaklar :

1) Dawid Lazar, "Competing Economic Rationalities: South Afrika's Economic Debate up to 1993", Discussion Paper, Univ. of London

2) Ids Bulletin, Vol. 25, No , 1, Jan.
A Policy Agenda for Post- Apartheid South Africa

3) **Reconstruction and Development Programme,** Jan. 1994 6, th. Draft, ANC

4) Socialist Roview, April 1994, w No: 124

Diyarbakır Tabipler Odası başkanlığına Dr. Seyfettin Kızılkan seçildi

Diyarbakır (Medya Güneşi)- Diyarbakır Tabipler Odası başkanlığına SSK Hastanesi Başhekimi doktor **Seyfettin Kızılkan** seçildi. 17 Nisan günü Tabipler Odası'nda yapılan Genel Kurul'da, eski yönetim kurulu üyelerinden Dr. **Kadri Varışlı** ile Dr. **Seyfettin Kızılkan** adaylığını koydu. Yapılan seçim sonrasında Seyfettin Kızılkan 115 oyla başkan seçilirken, Dr. Kadri Varışlı 83 oy aldı. Genel Kurul'da seçimler öncesinde Dr. **İsmail Vesek,** sağlık sorunları ve Odanın çalışmaları hakkında bir konuşma yaptı. İsmail Vesek yaptığı konuşmada, meslek odaları ve diğer demokratik kitle örgütlerinin çalışmalarında engellemelerle karşılaşmamaları gerektiğini savunarak, kitle ve meslek örgütlerinin toplumun her alanında karar süreçlerine katılmayı hedefleyen perspektifler belirlemeleri gerektiğini ifade etti. Konuşmasında sağlık sorunlarına da değinen Vesek, "Toplumsal hizmetlerin yetersizliği ve yaşam niteliğinin düşmesi biçiminde yaşanan olağandışılığın en önemli boyutu şiddetin egemen olmasındandır" dedi.

Seyfettin Kızılkan'dan önce Diyarbakır Tabipler Odası başkanlığını Dr. **Mahmut Ortakaya** yürütüyordu.

Bu arada Ankara'da yapılacak büyük kongre için, Dr. **Mahmut Ortakaya**, Dr. **Bülent Alıç**, Dr. **Ferit Laçin**, Dr. **İsmail Vesek**, Dr. **Ercan Tanrıkulu**, Dr. **Adem Avcıkıran** ve Dr. **Oğuz Kalkan** delege seçildiler.

Demokrasi Platformu cezaları protesto etti

Diyarbakır (Medya Güneşi)- Diyarbakır Demokrasi Platformu üyeleri, yaptıkları bir basın açıklamasıyla Diyarbakır DGM tarafından kendilerine verilen cezaları kınadılar.

27 Mayıs 1993'te yayınladıkları, devletin Kürdistan'daki uygulamalarını teşhir eden açıklamalarının yargılanma sürecinde çarpıtıldığı, kendi açıklamaları yerine korsan ve imzasız bir metne dayanılarak ağır cezalara çarptırıldıkları ifade edilen açıklamada DGM'nin kararının yanlı ve siyasi olduğu belirtildi.

Platformda yer alan 14 sendika yöneticisi ve dergi temsilcisinin imzasını taşıyan 27 Nisan tarihli açıklamada, demokrasiye inanan, emekten yana olan güçler olarak tüm anti-demokratik uygulamalara karşı çıkılacağı vurgulanarak insanlıktan ve demokrasiden yana olan kesimler duyarlı olmaya bu tür uygulamalar karşısında seslerini yükseltmeye çağrıldı.

Hatırlanacağı gibi Diyarbakır temsilcimiz Hamdullah Akyol'un da aralarında bulunduğu Platform üyelerinin 15'i hakkında 2'şer yıl ağır hnapis ve 50 milyon para cezası verilmiş, 3 sanık beraat etmiş ve 6 sanığın da dosyasının ayrılmasına karar verilmişti.

Mûçink Amadekar: Bawer Andok

DEMIREL NADIZE

Bûrayê Demirel, Elî Şener li Enqerê ji xwe re vîlayekî bi 72 milyarî kirriye.

Pîroz be; tê de nebixêr rûnê.

Lê Demirel diziyê nake.

Biraziyê Demirel, Yehya jî dev ji diziyê berdaye. Ji xwe camêr û Apê xwe çûbûn Hecê. Herê em bibêjin biraziyê Demirel û bûrayê wî dizî kirine, ji Demirel re çi ye?!..

Demirel nadize!..

Demirel nade dizîn.

Demirel bi mirovên xwe jî nade dizîn.

Xelqê Tirk bi Demirel bawer e.

Ew çiqas bi hilbijartinê û bi zora leşkeran here jî dîsa wî tîne.

Dizî li xelqê Tirk pîroz be.

Demirel li xelqê Tirk pîroz be!.

MADAM REQOR AN MADAM MANÛKYAN

Madam Manûkyanê dîsa reqora bacdayinê sitand. Di sala 1993'an de Madam Manûkyanê bi 16 milyar bacdayinê li Sitenbolê reqor şikand. Ne Koç, ne Sabanci û ne jî dewlemendên wekî Komîlî, di bacdayinê de negihîştin Madamê.

Ev şeş sal e ku Madam reqorê nade kesî.

Partiya RP'ê ya ku digot, " Ezê Kerxaneya Sitenbolê bigirim ", dev ji vê daxwaza xwe berda. Lewra RP'ê bi xwe jî tê derxist ku dewleta Tirk bi pereyên Madamê li ser piyan dimîne. Dema ku "fabrîqa" Madamê bê girtin, dê ev dewlet jî nikaribe li ser piyan bimîne. Wê gavê karê hatina ser hukum a RP'ê jî dikeve talûkê.

Madam çiller, bi perê hemwelatiya herî "bi şeref'a dewleta Tirk, Madam Manûkyanê siyasetê dike.

Heta ku Madam Manûkyan hebe, dê dewleta Tirk jî hebe.

Ê WELLE HÊ TU QÎZ Î

Jinik 18 caran zewicî bû; lê mêrên wê an miribûn an jî ew berdabûn. Li ser vê yekê jinikê giliyê xwe ji mele re dikir û li ser bêsihûdiya xwe digiriya. Mele ji jinikê pirsî:

-Xwişkê tu qet bi şêx û meleyan re zewicî yî?

-Welle birowo ew ji min re nebûn nisîb.

-Ê welle hê tu qîz î.

Dostên Lissyê wê bibîranîn

● **Firat Hêvî**

Frankfurt- Li ser kuştina Lissy Schmidt, ku di 2'ê Nîsanê de li Başûrê Kurdistanê hatibû kuştin, dost û hevalbendên wê di 16.04.1994' an de, li bajarê Frankfurtê civiyan û wê bibîranîn. Li dor 600 kesên Kurd, Alman, İtalyan û hwd. ji bo bîranîna Lissy civiyan. Gelek rojnamevan jî beşdarî civînê bûn. Di civîne de bi pênc zimanan; Kurdî, Almanî, Ingilîzî, Tirkî û İtalî gotar hatin kwendin.

Civîn, deqeyek rêzgirtin ji bo giyana Schmidt, destpêkir. Piştre hozanê Kurd Eqbal Hajabî stranek gelerî ji bo bîranîna wê ji guhdaran re pêşkêş kir. Nivîs û dîtinên Schmidt yên li ser aştî û firotina çekan hatin xwendin. Jiyana wê ya ramyarî hat nasandin. Gelek siyasetmedar û kesên bi nav û deng, wek; Angelika Beer, Siegfried Martsch ji Partiya Keskan û hwd. jî beşdarî vê civînêbûn. Gelek rêxistin, hin ji wan yên navneteweyî û kesên navdar, bi birûskên (mesajên) protesto, kuştina Schmidt rûreş dikirin. Yek ji van rêxistinan jî, Sendîka Rojnamevanan liqê Hamburgê bû û di birûska xwe de wiha digot: "...Ji bo cejna Newrozê, du rojnamevanên Alman çûbûn Kurdistanê. Piştî sê rojan ji ber axaftina wan ya di derbarê rewşa deverê bi hin kesên Kurd re, hatin girtin û bi destê leşkerên Tirk bi zorê ji wir hatin bidûrxistin... Di van salên dawîn de 20 rojnamevan li Kurdistanê hatin kuştin... Dewletên Tirkî û Iraqê, naxwazin kes bi tevkujiyên wan ên li hember Kurdan bihese. Rojnamevanên bêtirs û ku dixwazin bi rastî rojnamevaniyê bikin, tên kuştin. Divê Wezareta Karê Derve ya Almanya, ji bo pêkanîna demokrasiyê li Kurdistanê vatiniya xwe bi cîhbêne û çekên ku rêdike Tirkiyê bide rawestandin..."

Komîta Piştgiriya Kurdistan li Giessenê jî, beşdarî civînê bû û mesajek pêşkêşî amadebûyan kir. Komîtê di mesaja xwe de; kuştina Schmidt protesto kir û girîngiya xebata wê anî ziman.

Giyana pak a dosta gelên bindest û rojnamevana hêja Lissy Schmidt, gelê Kurd wê tu carî ji bîr neke...

Rêxistinên Hevgirtin-PDK yên derveyî welat civiyan

Navenda Nûçeyan- Li gor belavoka encama civînê, rêxistinên Hevgirtin-PDK yên derve, di 02-04 ê Nîsanê de, bi serokatiya Sekreterê Giştî Hemreş Reşo, kongra xwe ya duwemîn çêkir.

Wek di belavokê de hatiye diyarkirin, di civînê de, li ser rewşa giştî ya navneteweyî-demokratîk a Kurd û bi taybetî jî, li ser xebata derve hatiye raweştandin.

Her wiha li ser berdewamiya statuya rêxistinên derve, avakirin û xurtkirina dezgehên netewî, piştgiriya Dewleta Federe ya Herêma Kurdistanê, xebatên hevbeş bi rêxistinên din re, avakirina lobiyan û hwd. biryar hatin girtin.

Lê tiştê balkêş ew bû ku, di belavokê de, li ser xebatên Eniya Neteweyî tu tişt nehatibû nivîsandin.

Antep öğrenci yurdunda baskılar protesto edildi

Gaziantep Ünivertesinde okuyan bir grup öğrenci, yurttaki baskıları protesto etmek için yurt binası önünde toplanarak basına açıklamada bulundu.

Antep (Medya Güneşi)- Gaziantep Ünivertesi öğrenci yurdundaki baskıları protesto etmek için bir grup öğrenci yurt binası önünde toplanarak konuyla ilgili açıklamalarda bulundu.

27 Nisan'da yapılan eylemde, ilerici, devrimci ve yurtsever öğrencilerin, idare ve MHP'li faşiztlerin işbirliğiyle sindirilmeye çalışıldığı, öğrencilere gözdağı vermek üzere MHP'lilerin yurtta güç gösterisine dönüşen eylemlerine idare tarafından göz yumulduğu belirtilerek bu tür eylemlere ve tahriklere karşı örgütlü ve birlikte karşı koyma kararlılığında olunduğu vurgulandı.

Yurt müdürlüğü önünde yapılan toplantı olaysız sona erdi.

Gülüşün Özgürlüğümdür
HAFIZ AKDEMİR
Hazırlayan: **Selahattin Bulut**
Doz Yayınları
Yakında çıkıyor

SPASÎ

Di roja 15.04. 1994'an de; bi qezayek trafikê ya bêsihûd, biraziyê min SADETTÎN EŞÎN, hîn di ciwaniya emrê xwe de, li Muglayê wefat kir.

Di rakirina cenaze, hewarî û serxweşiyê de dostên me, em bi tenê nehêştin. Hevalên SADETTÎN ên Bodrum û Muglayê yên Kurd, bi alîkarî û dilovaniya xwe, em serbilind kirin.

Em ji hemû dost û hevalan re spasdar in.

Bila dost û heval sax bin.

Li sernavê malbata wî
Apê wî
FAÎZ EŞÎN

MEDYA GÜNEŞİ

ÇARÇIRA Basın ve Yayıncılık Ltd. Şti. adına • Sahibi ve Yazıişleri Müdürü: **Murat Yeşilırmak** • Genel Yayın Yönetmeni: **Mahmut Metin** • Ortadoğu Temsilcisi: **Ahmet Cemal** • Güney Kürdistan Temsilcisi: **Azad Şatehî** AvrupaTemsilcisi: **Halim Can** • Muhabirler: **Bavê Azad (Krefeld) Mahmudê Malazgirtî** (Hamburg) • **Sinan Alabay** (Köln) • **Ali Karaaslan** (Giessen) • **Cumali Gökalp** (Hollanda) • **Bavê Zerdeşt** (Danimarka) • **Seyda Alpşen** (İngiltere) • **Halis Kınalı** (İsviçre) • **A. Kadir Bozyıl** (Norveç) • **Seyîd Şahîn** (Fransa) • **Şoreş Fırat** (Rusya) • **Baran Jiyan** (Yunanistan) • **Genco Hasanan** (Bulgaristan) • **Yönetim Yeri**: İnebey Mah. Valide Camii Sok. No: 50, Kat:4 Aksaray–İstanbul / Tel: 530 68 31 Fax: 586 22 31 • **Diyarbakır Bürosu**: Şair Sırrı Hanım Sk. Maruf Apt. Kat:1 Ofis–Diyarbakır/Tel–fax:(412) 221 80 74 • **Antep Bürosu:** Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat 4 No: 45 Tel.: (342) 234 59 31 • **İzmir Bürosu**: 859. Sk. Saray İşhanı Kat:2 No:3/203 B. Blok Konak/• **Adana Bürosu**: Ali Münif Cad. Büyük Adana İşhanı Kat:4/30 / Tel-Fax: (322)359 94 92 • **Mersin Bürosu**: İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sok. No: 5/6 /Tel:(324)2370477• **Avrupa İlişki Adresleri:** H. Can Box:15216, 161 15 Bromma–**Sweden**; M. Malazgirti, Amadande Str.58, 2000 HH 56 **Germany** • **Abone Koşulları**: Yurtiçi/ 1 Yıllık:250 000 TL; 6 Aylık:120 000 TL; Yurtdışı/ 1 Yıllık: 75 DM, 50 $ • **Yurtdışı Fiyatı/** İsveç: 15 SKR, Danimarka: 15 DKR, Norveç: 15 NKR, Almanya: 5 DM, Fransa: 15 FF, İngiltere: 2 Pound, İsviçre: 4 SFr, Hollanda: 3 Florin • **Hesap No**: Nusrettin Yüksekkaya, Yapı Kredi Bankası, İstanbul Aksaray Şubesi, 0076859-8 Nolu Hesap • **Baskı**: Serler A.Ş. Tel:(232)4454650

EV KELEH, KELEHA MEYAFARQÎNÊ!

Rojen BARNAS

-Ji çirayên ketî yên ronahî û azadiyê re-

Ev keleh, keleha Meyafarqînê!
Ne kitêb salix didin, ne tarîx
Ku kê çêkiriye û kengê
Lê malavayê endazer endazê wê
Wek nexşê destkariya keçeke bengî
Honandiyê ji xewnê, ji hêvî û xeyalan
Ji dilê sotî
Kêşaye bi rastekê,
Bi pergal û mêzînê.
Û hosta
Hîmê wê bi dilovanî
Daniye li ser xerca evînê.

Martyropolis,
Tigranokerta,
Meyafariqîn
Û îro jî
Şarê Silîva

Ev keleh, keleha Meyafarqînê!
Gava Roja me derdikeve ji hêla Zêwetirkê
Berê xwe dide birca Zembîlfiroş
Birc û barûyên hêkerengî
Şewqa wê davêje Kevanê Qîrê
di rasera girê di Tilmînê.
Di şevên şevereş de ji dûrî ve diçilwile
Ku meriv li rê be an rêwî be
Winda nebe
Da bikare xwe bighînê.

Ev keleh, keleha Meyafarqînê!
Serbajarê Dîkran û Badê Dostik
Ku Qabîl û Habîl hevhez li vê der
Û ehlên cî
Fileh û misilman digel hev
Olperest û hişaza di nav hev de
Di şahî û di şînê
Jîn heta demekê bi hezarên salan
Dûr bûn ji fikara bêbextiyê,
Neyartiyê,
Xeyb û nefrînê.

Ev keleh, keleha Meyafarqînê!
Têr nabim ji temaşa
Tavehîva çardeşevî li raserê spîndara
Li biniya Kanya Xulo
Li tenga aşa
Û têr nabim
Ji seyranê,
Ji dînê,
Ji hêla Çemê Hesenbegê
Li serê van kaşa...
Û dil şabaşa şahiyê dike
Gava keç û bûk derdikevin çixariyê
d'serê gulanan
Li Kanya Navîn, li Kanya Mezin
Şahî û stran û dîlan bi gerdûnê dikeve
Hunê bêjin qey
Badê Dostik
Ji Narikê, ji Elbatê dê niha bê
Û ew jî çûne pêrgînê.

Ev keleh, keleha Meyafarqînê!
Di xew re çûm gava din
Di temaşê de,
Li vê derê, li ber şikefta Kerîm
Li pozê rasta Circîs pêxember
Min xewnek bi ecêb dît

Kes ji we tune gelo xewna min
bigerîne
Li ser xêrê
Bi şahiyê,
Mizgînê.

Peşkek peşkilî ji nişka ve
Peşka Habîl û Qabîl ya nebixêr:
Dest derdiketin
Bê laş...
Ne serî xuya bûn, ne pê
Dest derdiketin ji rojava
Mil li Stembolê, serî l'Enqerê
Geremolek raweşî û belav bû
Tariyek kumişî bi ser bajêr de
Mirov diketin wek kulî
Ku kevir û berên di kolanan
Ji ber wan
Bûn çavîkên mîna devên birînê
Û bajar
Gêra
Bi gola xwînê.
Pîrhevokek nependî tevnê dihonand
Ji hevdayên bêbextiyê,
Şîrêza kînê.

Ev keleh, keleha Meyafarqînê!
Wer rîwayet dibe j' pîrê tarîxê:
"Ku heft car ji binî xopan
Bûye bi destê tarîperestan
Lê heft car ava bûye ji nû va."
Lê mixabin îro, dîsa ew hal
Ew babelîska bi reş,, ew tofan, bela
Ji nû ve diaxibe wek brînek kevn
Ne ya îroyîn e, ya ji mêj va.
Lêbelê, îro li bajarê Silîva
Dayik bi rik çok didin erdê
Peymana wan heye pê ra
Da guhdaran zêde bikin li stranên
Xecê û Siyamend
Zembîlfroş
Û zeriya Gul Xatûnê.
Û nehêlin çira zenûn be;
Li hêviyê,
Li xweziyê,
Li jînê.

Rojen Barnas

Rojen Barnas şairê herî navdar ê Kurdistana Bakur e. Helbestên wî yê pêşîn di kovara **Tîrêjê** de sala 1979'an de çap bûn. Heta nuha du pirtûkên wî yê helbestan çap bûn. Pirtûka wî ya pêşî, **"Li Bendava Spêde"** di nav weşanên Tîrêj di sala 1979'an de çap bû. Pirtûka wî ya duduyan **"Heyv li Esmanê Diyarbekir"** di sala 1983'an de, li derveyî welat li Stockholmê çap bû. Xwendevanên Kurd bi piranî wî bi helbesta **"Min navê xwe kola li bircên Diyarbekir"**dinasin.

Şairê me yê bi nav û deng, piştî çend salên bêdengiyê, di vê sala dawiyê de bi helbestên xwe yên nuh di nav rûpelên kovara Nûdem (kovareke edebî ye, li Stockholmê tê weşandin) û Wanê (Kovara Yekîtiya Nivîskarên Kurd li Swêd) xwe gihand xwendevanan.

Em ji helbestên wî yên dawîn du helbestan çap dikin. Ev her du helbest jî namzetin ku, di nav helbestên klasîk yên Kurdî de cî bigrin. Bi dirêjayî ya dîrokê wê ev her du helbest jî nifşekî ji bo nifşekî din sipartin. Helbesta wî ya **"Ev keleh, keleha Meyafaqînê"** her çiqas ji êş û jana rewşa dawîn ya **Farqînê** (Silîva) hatibe rêsandin jî lê bi ya me ev helbest heta evîna **Rojen Barnas**, **Farqîn** ava be wê ji ser lêvên **Silîvîya** nekeve.

Helbesta bi navnîşana **"Mixabin Mihemed Elî"** Rojen Barnas mezinayî û girîngiya huner û hunermendiyê, bi zirna zêrîn û zerîn ya **Mihemed Elîyê Mitrib** diyar dike.

MIXABIN MIHEMED ELÎ

-Ji Mihemed Elî yê mitrib re-

Mixabin Mihemed Elî
Wekî ku tu zînê xwe li bizinê kî
Tu bi lez mirî, û çûy ji nav me
Bêy ku tu me hînî zirnê kî.

Li dengê zirna te ya zer
Kal û xort,
Mêr û jin
Bajarek dihêwirî seranser
Gava ku
Li dengê şêx çend sofî
Li dengê axê çend xulam
Li dengê siyasiyan çend riwal
Bi erêna xwe dikişandin.

Xwe ne diêşandin
Nedihatin li dengê min, ku:
Mirîşk çav bi lext,
Ker çav bi giya,
Se çav bi hestî
Û yar
çav bi diyariya neketa
di destê min.

Ev çi mezinahî bû bi te re
Ev çi jîrîtî bû, ci şarezayî
Em nikarin du kesan bînin cem hev
Te bajarek digihand hev bi hêsayî

Ka bêje Mihemed Elî
Tu bi helawa çarşiyê û nanê firnê kî
Malmîrato ma ne şerm bû tu mirî
Bêy ku tu me jî hînî zirnê kî.